

Štátna školská inšpekcia
Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

**o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach
v Slovenskej republike v školskom roku 2006/2007**

Bratislava november 2007

Úvod	5
1 Inšpekčné zistenia Štátnej školskej inšpekcie.....	7
1.1 Inšpekčné zistenia v základných školách.....	7
1.1.1 Zistenia z komplexných inšpekcií v základných školách	7
1.1.2 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov 9. ročníka v cudzích jazykoch v základnej škole	9
1.1.3 Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v základnej škole.....	11
1.1.4 Priebeh realizácie MONITOR-a 9/2007.....	12
1.2 Inšpekčné zistenia v stredných školách.....	13
1.2.1 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných zdravotníckych školách	13
1.2.2 Zistenia z komplexných inšpekcií v združených stredných školách.....	15
1.2.3 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných odborných učilištiach/učilištiach....	17
1.2.4 Realizácia externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách a v stredných odborných školách.....	20
1.2.5 Realizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách s bilingválnym štúdiom	22
1.2.6 Realizácia záverečných skúšok v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach	23
1.2.7 Odbornosť vyučovania odborných predmetov a materiálno-technické vybavenie dielní na vyučovanie odborného výcviku v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach	23
1.3 Zistenia z komplexných inšpekcií v špeciálnych základných školách.....	24
1.4 Zistenia z komplexných inšpekcií v základných umeleckých školách.....	27
1.5 Zistenia z komplexných inšpekcií v materských školách.....	30
1.6 Zistenia z inšpekčnej činnosti v zariadeniach náhradnej výchovy	33
1.7 Zistenia z inšpekčnej činnosti v zariadeniach špeciálno-pedagogického poradenstva	34
1.8 Stav prevencie drogových závislostí ako súčasťi výchovno-vzdelávacieho procesu ...	35
1.9 Stav zabezpečenia výchovy k ľudským právam.....	37
1.10 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v školách a školských zariadeniach.....	38
2 Výsledky prešetrovania sťažností.....	44
3 Regionálne zistenia	49
4 Poznatky orgánov štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení a vzdelávacích inštitúcií o výchove a vzdelávaní v školách a školských zariadeniach	59
5 Podnety a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie	71

ANJ	anglický jazyk
AS	akademický senát
CPA SR	Cech predajcov a autoservisov Slovenskej republiky
CVČ	centrum voľného času
CVPP	centrum výchovnej a psychologickkej prevencie
CZŠ	cirkevná základná škola
CZŠŠ	cirkevná združená stredná škola
ČG	čitateľská gramotnosť
DIC	detské integračné centrum
DM	domov mládeže
DOŠ	dievčenská odborná škola
EČ MS	externá časť maturitnej skúšky
ESF	Európsky sociálny fond
EÚ	Európska únia
FRJ	francúzsky jazyk
G	gymnázium
HO	hudobný odbor
IKT	informačno-komunikačné technológie
IVP	individuálny vzdelávací program
JŠ	jazyková škola
KHŠI	kancelária hlavného školského inšpektora
KPPP	krajská pedagogicko-psychologická poradňa
KŠÚ	krajský školský úrad
LDO	literárno-dramatický odbor
MAT	matematika
MJL	maďarský jazyk a literatúra
MO	metodický orgán
MOV	majster odbornej výchovy
MPC	metodicko-pedagogické centrum
MS	maturitná skúška
MŠ	materská škola
MŠ SR	Ministerstvo školstva Slovenskej republiky
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky
NAB	náboženstvo
NBV	náboženská výchova
NEJ	nemecký jazyk
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OH	odpoveďové hárky
OPPP	okresná pedagogicko-psychologická poradňa
OU	odborné učilište
OVP	odborné vzdelávanie a príprava
PF IČ	písomná forma internej časti
PMK	predmetová maturitná komisia
PPP	pedagogicko-psychologická poradňa
PŠ	praktická škola
PVaV	program výchovy a vzdelávania
RDD	reedukačný detský domov
RDM	reedukačný domov pre mládež
RDDM	reedukačný domov pre deti a mládež
SJL	slovenský jazyk a literatúra
SMŠ	súkromná materská škola
SOŠ	stredná odborná škola
SOU	stredné odborné učilište
SPŠ	stredná priemyselná škola
SpŠ	spojená škola
SR	Slovenská republika

SŠ	stredná škola
SOČ	stredoškolská odborná činnosť
SZŠ	stredná zdravotnícka škola
ŠI	školský inšpektor
ŠIC	školské inšpekčné centrum
ŠIOV	Štátny inštitút odborného vzdelávania
ŠK	školský koordinátor
ŠKD	školský klub detí
ŠMK	školská maturitná komisia
ŠMŠ	špeciálna materská škola
ŠMŠI	špeciálna materská škola internátna
ŠPP	špeciálnopedagogická poradňa
ŠPÚ	Štátny pedagogický ústav
ŠPZ	škola podporujúca zdravie
ŠŠ	špeciálna škola
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
ŠVVP	špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
ŠZŠ	špeciálna základná škola
ŠZŠI	špeciálna základná škola internátna
ŠZ	školské zariadenie
TO	tanečný odbor
U	učilište
ÚFIČ MS	ústna forma internej časti maturitnej skúšky
ÚKO	úlohy s krátkou odpoveďou
UO	učebné osnovy
UP	učebné plány
VJM	vyučovací/výchovný jazyk maďarský
VJN	vyučovací/výchovný jazyk národnostných menšín
VJS	vyučovací/výchovný jazyk slovenský
VJU	vyučovací/výchovný jazyk ukrajinský
VO	výtvarný odbor
VÚC	vyšší územný celok
VVČ	výchovno-vzdelávacia činnosť
VVP	výchovno-vzdelávacie procesy
ZNV	zariadenia náhradnej výchovy
ZPD	základné pedagogické dokumenty
ZS	záverečné skúšky
ZUŠ	základná umelecká škola
ZŠŠ	združená stredná škola
ZŠ	základná škola
ZŠPP	zariadenia špeciálnopedagogického poradenstva
ZŠI	základná škola internátna
ZŠ s MŠ	základná škola s materskou školou
ZZ	zdravotnícke zariadenie

Úvod

Povinnosť predkladať každoročne správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach (ďalej len správa) ukladá § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Podrobnosti o jej spracovaní vyplývajú z § 7 písm. a) vyhlášky MŠ SR č. 137/2005 Z. z. o školskej inšpekcii.

Celkovo sa v školskom roku 2006/2007 vykonalo **1 865** inšpekcii (čo predstavuje 24,5 % zo siete škôl a školských zariadení). Z toho v štátnych/verejných školách a školských zariadeniach **1 673**, v cirkevných **109**, v súkromných **83**. V školách a školských zariadeniach s VJN sa spolu vykonalo **136** inšpekcii, s VJN/VJS **59** inšpekcii (viď tabuľka 1).

Na hodnotenie kontrolovaných oblastí podľa stanovených ukazovateľov sa používali jednotné **hodnotiace výrazy**:

veľmi dobrý	výrazná prevaha pozitív
dobrá	prevaha pozitív
priemerný	pozitíva a negatíva v rovnováhe
málo vyhovujúci	prevaha negatív
nevyhovujúci	výrazná prevaha negatív

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **588** školách a školských zariadeniach (**245** v ZŠ, **52** v SŠ, **28** v ŠŠ, **18** v ZUŠ, **212** v MŠ a **33** v ŠZ). Počas komplexných inšpekcii sa zisťoval stav a úroveň **priebehu a výsledkov výchovy a vzdelávania, podmienok výchovy a vzdelávania a riadenia školy/školského zariadenia**.

ŠŠI v školskom roku 2006/2007 zamerala svoju pozornosť aj na sledovanie úrovne rozvíjania čitateľskej gramotnosti vo vybraných predmetoch ZŠ, aktuálneho stavu primárnej prevencie drogovej závislosti v ZŠ, SŠ, ŠŠ a úrovne zabezpečenia výchovy ľudským právam vo vybraných ZŠ a SŠ.

V 9. ročníku ZŠ sa zisťovala úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov v cudzích jazykoch, kontroloval sa priebeh realizácie MONITOR-a 9/2007. V SŠ sa kontrolovala realizácia externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v SOŠ, ústna forma internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu s bilingválnym štúdiom, realizácia záverečnej skúšky v ZŠS a SOU a odbornosť vyučovania odborných predmetov a materiálno-technického vybavenia dielní na vyučovanie odborného výcviku v ZŠS a v SOU.

Vykonala sa kontrola relaxačných a ochranných miestností a ich využívania v zariadeniach náhradnej výchovy a kontroloval sa stav a podmienky poskytovania odborných služieb v zariadeniach špeciálnopedagogického poradenstva.

V tomto školskom roku sa v školách a školských zariadeniach kontrolovala aj odbornosť vyučovania/výchovno-vzdelávacej činnosti.

Spolu sa vykonalo **527 tematických** (**209** v ZŠ, **315** v SŠ, **1** v ŠŠ, **2** v ŠZ) a **237 informatívnych** inšpekcii (**143** v ZŠ, **24** v SŠ, **2** v ŠŠ a **68** v ŠZ).

Kontrola zameraná na odstránenie nedostatkov zistených pri **následných** inšpekciách sa vykonala v **513** školách a školských zariadeniach (**213** v ZŠ, **100** v SŠ, **12** v ŠŠ, **14** ZUŠ a **174** v ŠZ).

Správa poskytuje informácie aj o **výsledkoch prešetrovania sťažností**. V kapitole **regionálne zistenia** sa uvádzajú výrazné pozitívne zistenia, oblasti vyžadujúce zlepšenia, pretrvávajúce nedostatky a problémy ako aj najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady.

Časť správy **odporúčania a podnety** poskytuje subjektom zaoberajúcim sa výchovou a vzdelávaním, kontrolovaným aj nekontrolovaným školám a školským zariadeniam návrhy riešenia na zlepšenie existujúceho stavu, resp. predchádzanie nedostatkom.

Podrobne rozpracované zistenia sú uvedené v správach zo všetkých plnených inšpekčných úloh, a sú zverejnené na webovej stránke ŠŠI www.ssiba.sk. Boli zaslané MŠ SR, KŠÚ, ŠPÚ, MPC a ďalším inštitúciám, ktorých sa zistenia dotýkajú.

Tabuľka 1 Prehľad o počte inšpekcií vykonaných v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2006/2007

Druh školy		Spolu počet
Základné školy	štátne	747
	cirkevné	52
	súkromné	11
	z toho len s VJN	77
	z toho s VJN/VJS	6
	spolu	810
Stredné školy (G, SOŠ, ZŠŠ, SOU/U)	štátne	395
	cirkevné	47
	súkromné	49
	z toho s VJN	19
	z toho s VJN/VJS	35
	spolu	491
Špeciálne školy (ŠZŠ, OU)	štátne	41
	cirkevné	0
	súkromné	2
	spolu	43
Základné umelecké školy	štátne	23
	cirkevné	3
	súkromné	6
	spolu	32
Materské školy	štátne	385
	cirkevné	5
	súkromné	2
	z toho len s VJN	40
	z toho s VJN/VJS	18
	spolu	392
Školské zariadenia (ŠKD, PPP, DIC, ŠPP, JŠ, ZNV, LVS)	štátne	82
	cirkevné	2
	súkromné	13
	spolu	97
Spolu SR	štátne	1 673
	cirkevné	109
	súkromné	83
	z toho len s VJN	136
	z toho s VJN/VJS	59
	Spolu SR	1 865
Podiel zo siete škôl a školských zariadení v SR		24,5 %

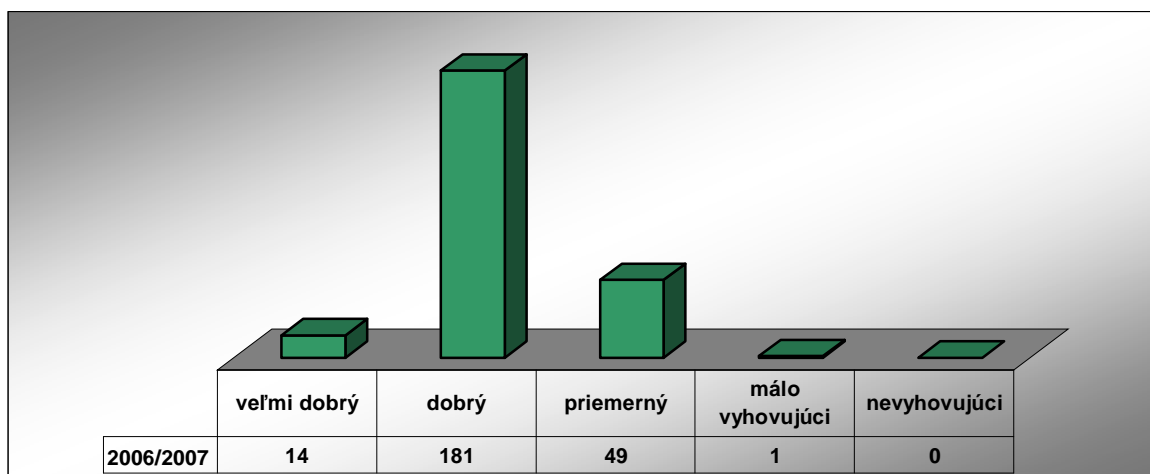
1 Inšpekčné zistenia Štátnej školskej inšpekcie

1.1 Inšpekčné zistenia v základných školách

1.1.1 Zistenia z komplexných inšpekcií v základných školách

V školskom roku 2006/2007 sa v ZŠ vykonalo **245** komplexných inšpekcií. Na podnet zriaďovateľa bolo vykonaných **8** inšpekcií. Z celkového počtu škôl bolo **17** neštátnych, z toho **4** súkromné a **13** cirkevných. S vyučovacím jazykom maďarským **29** škôl, **2** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Na výkon inšpekcií sa prizvalo **17** odborníkov z praxe. Počas inšpekcií sa vykonalo **7 267** hospitácií, z toho na 1. stupni **2 880**, na 2. stupni **4 330**, v špeciálnych triedach **57**. Na základe inšpekčných zistení bolo **14** škôl hodnotených ako veľmi dobré, **181** ako dobré, **49** ako priemerné a **1** ako málo vyhovujúca.

Graf 1 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v základných školách v školskom roku 2006/2007

Na celkovú úroveň kvality výchovy a vzdelávania malo výrazný vplyv hodnotenie riadenia, podmienok výchovy a vzdelávania a výchovno-vzdelávacieho procesu. V neposlednom rade hodnotenie škôl ovplyvnila aj realizácia spoločenských, kultúrnych a športových aktivít. Učitelia **zapájali žiakov** do národných i medzinárodných projektov zameraných na rozvoj jazykových zručností a počítačovej gramotnosti, do súťaží, predmetových olympiád a rôznych krátkodobých projektov zameraných na výchovu k ľudským právam, prevenciu drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov, zdravý štýl života.

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

1. stupeň

Vzájomná akceptácia a dôvera medzi učiteľmi a žiakmi, premyslená realizácia výchovno-vzdelávacích cieľov a príjemná **pracovná klíma** pozitívne ovplyvňovali vzťah žiakov k učeniu. Využívaním prvkov tvorivej dramatiky a didaktických hier na hodinách slovenského jazyka a literatúry, cudzích jazykov a výchovných predmetov učitelia rozvíjali obrazotvornosť, fantáziu a tvorivosť žiakov. Na hodinách matematiky, prírodovedy a vlastivedy častejšie uplatňovali kooperatívne vyučovanie, skupinovú a samostatnú prácu. **Žiaci** pristupovali **aktívne** k osvojovaniu si nového učiva, mali vytvorený priestor na vyjadrenie svojich hodnotových a emocionálnych postojov. **Učitelia** pravidelne hodnotili žiacke výkony slovne, niekedy aj s vyjadrením pokroku v učení. Pomerne **málo podnecovali** žiakov k **sebahodnoteniu**. Na niektorých hodinách prevažovala frontálna práca žiakov, výklad učiteľa, odpisovanie poznámok z tabule a mechanické reprodukovanie učiva.

2. stupeň

Vyučovacie hodiny boli vedené v príjemnej pracovnej klíme s kultivovanou komunikáciou medzi učiteľmi a žiakmi. Učitelia častejším uplatňovaním problémového vyučovania, zadávaním úloh divergentného typu, využívaním **medzipredmetových vzťahov** podnecovali žiakov k aktívnemu učeniu. Medzi sledovanými vyučovacími hodinami boli aj hodiny s **neefektívnou štruktúrou**.

Žiaci pasívne počúvali výklad učiteľa, mechanicky reprodukovali osvojené vedomosti a vykonávali málo praktických činností, čo viedlo k ich postupnému **nezájmu o učenie**. Napriek neustále sa zlepšujúcemu vybaveniu škôl audiovizuálnou a informačno-komunikačnou technikou ich uplatnenie vo výchovno-vzdelávacom procese bolo len na niektorých hodinách matematiky a dejepisu. **K získavaniu poznatkov** aj z iných zdrojov boli žiaci pomerne **málo vedení**. **Výkony žiakov** hodnotili učitelia klasifikáciou i slovne. V menšej miere ich podnecovali k sebahodnoteniu. Nedostatok vhodných učebných pomôcok sa negatívne prejavil na hodinách prírodovedných predmetov pri frontálnych pokusoch a realizácii laboratórnych úloh a praktických cvičení. Využitie učebných pomôcok, didaktickej techniky, náradia a náčinia vo vyučovaní výchovných predmetov bolo účelné. **Neodborné vyučovanie cudzích jazykov** sa vyznačovalo absenciou motivácie, nevytváraním dostatočného priestoru na upevňovanie učiva, vykonávaním neefektívnych činností (dlhý preklad textov, nácvik slovnej zásoby, gramatických pojmov bez praktického použitia) na úkor aktívnej komunikácie žiakov.

V špeciálnych triedach na 1. a 2. stupni učitelia uplatňovaním individuálneho a diferencovaného prístupu včasne rozpoznali a korigovali nedostatky v činnosti žiakov. Hodnotenie žiakov pochvalou pôsobilo motivačne. Ojedinele učitelia nerešpektovali individuálne potreby žiakov, nezaraďovali relaxačné prestávky, čo viedlo u žiakov k zníženiu pozornosti a slabšej výkonnosti. Na niektorých hodinách matematiky a slovenského jazyka a literatúry nevytvorili dostatočný priestor na rozvíjanie verbálnej komunikácie, žiaci pracovali na pokyn, reagovali nesmelou, ich záujem o učenie nebol spontánny.

Kreativitu, literárne a výtvarné schopnosti, zručnosti a talent žiakov **prezentovali** školy v školských časopisoch, v miestnej tlači, v regionálnom televíznom a rozhlasovom vysielaní a na internetových stránkach.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odbornosť vyučovania bola v kontrolovaných školách na 1. stupni zabezpečená na **94,33 %**, na 2. stupni na **80,15 %**. Naďalej pretrváva neodbornosť vyučovania cudzích jazykov, občianskej výchovy, technickej výchovy, dejepisu, hudobnej výchovy, zemepisu, fyziky, chémie a telesnej výchovy najmä z dôvodu nevhodnej aprobačnej štruktúry pedagogických kolektívov. V špeciálnych triedach bola neodbornosť vyučovania zapríčinená nedostatkom špeciálnych pedagógov.

Priestorové podmienky v školách boli rôzne, od dobrých až po nevyhovujúce. Niektoré školské budovy boli v zlom technickom stave, ihriská a dvory neupravené, nábytok opotrebovaný. Pozitívnym zistením bolo postupné zlepšovanie hygienických podmienok rekonštrukciou sociálnych zariadení a zriaďovanie odborných učební výpočtovej techniky, ojedinele aj jazykových laboratórií vo vidieckych školách.

K zlepšovaniu **materiálno-technických podmienok** v školách prispievala dobrá komunikácia a spolupráca so zriaďovateľom. Školy mali väčšinou dostatok učebných pomôcok, audiovizuálnej techniky a počítačov. Didaktická technika bola v prevažnej časti škôl zastaraná, knižničný fond sa sporadicky obnovoval novými titulmi, učebnicový fond bol pravidelne dopĺňaný.

Didaktické a psychohygienické zásady tvorby rozvrhu hodín, pitný režim a pobyt žiakov počas prestávok mimo budovy školy vo väčšine sledovaných škôl rešpektovali a zabezpečovali.

Riadenie školy

Školy orientovali svoje **konceptné zámery** najmä na rozvíjanie kompetencií žiakov v oblasti práce s informačno-komunikačnými technológiami a komunikatívnych zručností v cudzom jazyku. Niektoré školy zamerali svoju pozornosť na oblasť športu, na **budovanie národného povedomia žiakov**, regionálnu výchovu a ľudovú kultúru, na podporu rozvoja zdravého životného štýlu, na odstraňovanie príčin školskej neúspešnosti žiakov zriaďovaním špeciálnych tried, nultých ročníkov a uplatňovaním individuálnej integrácie žiakov v bežných triedach. Vyskytli sa aj školy s nejasnou koncepciou rozvoja so všeobecne stanovenými úlohami bez určenia zodpovednosti a termínov plnenia. Pri **strategickom a operatívnom plánovaní** vychádzali riaditelia z analýzy výchovno-vzdelávacej činnosti školy a jej výsledkov za predchádzajúce obdobie. Úroveň **odborného a pedagogického riadenia** škôl bola rozdielna. Niektorí vedúci pedagogickí zamestnanci a učitelia podceňovali význam a potrebu sústavného oboznamovania

sa so všeobecne záväznými školskými predpismi a v praxi ich nedodržiavali. **Kontrolná činnosť** bola často **málo účinná**, opatrenia na odstránenie nedostatkov **sa neprijímali**, alebo boli **neúčinné**. V polovici škôl bolo **delegovanie kompetencií na metodické orgány** funkčné, čo sa prejavilo v ich aktívnom podieľaní sa na plnení úloh plánu práce školy. V niektorých školách bola činnosť metodických orgánov formálna, absentovalo plánovanie konkrétnych a adresných úloh. Vnútorný i vonkajší **informačný systém** bol v školách prehľadný a funkčný. Školy mali zriadené webové stránky, niektorí aj internetové žiacke knižky. **Učebné plány** sa celkove dodržiavali, pokles počtu žiakov a tried spôsoboval problémy s vytváraním skupín na vyučovanie niektorých predmetov. Nedostatky sa vyskytli pri plnení **učebných osnov** slovenského jazyka a literatúry (pri klasifikácií a počte diktátov), prírodovedných predmetov (neuskutočňovaním laboratórnych úloh a praktických cvičení z chémie, fyziky, prírodopisu). **Učitelia nedostatočne využívali vzdelávacie štandardy s exemplifikačnými úlohami** pri zostavovaní didaktických testov a porovnávaní dosiahnutých výsledkov žiakov so stanovovanými požiadavkami na ich vedomosti a zručnosti. **Pedagogická dokumentácia** sa viedla na predpísaných tlačivách. Ojedinele sa v nej vyskytli obsahové a formálne nedostatky pri opravách a v zápisoch.

Výrazné pozitívne zistenia

- realizácia rôznych aj medzinárodných projektov a ich prepojenosť s výchovno-vzdelávacím procesom,
- budovanie tradícií školy, upevňovanie spolupatričnosti,
- prezentácia činnosti školy v školských časopisoch, masovokomunikačných prostriedkoch a na webových stránkach.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

- odbornosť vyučovania cudzích jazykov, prírodovedných, spoločenskovedných a výchovných predmetov a v špeciálnych triedach,
- personálne obsadenie – nedostatok špeciálnych pedagógov, školských špeciálnych pedagógov, školských psychológov a asistentov učiteľa, nepedagogických – servisných pracovníkov (správca počítačovej siete, technik, správca športových zariadení),
- uplatňovanie tvorivých a aktivizujúcich metód a foriem práce, najmä na 2. stupni ZŠ,
- uplatňovanie sebahodnotenia ako zdroja autoregulácie žiakov, učiteľov a škôl,
- činnosť metodických orgánov v oblasti skvalitňovania výchovno-vzdelávacieho procesu,
- zastarané materiálno-technické vybavenie škôl,
- zriaďovanie telocviční a odborných učební na vyučovanie prírodovedných predmetov,
- zriaďovanie školských knižníc, obnovovanie knižničného fondu detskou literatúrou,
- orientácia pedagogických zamestnancov vo všeobecne záväzných a školských predpisoch,
- spolupráca zákonných zástupcov žiakov z menej podnetného prostredia so školou pri riešení výchovno-vzdelávacích problémov dieťaťa, problémy so získavaním súhlasu zákonných zástupcov žiakov s vyšetrením žiaka v poradenskom zariadení.

Smerovanie vývoja

- zvyšujúci sa počet žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, najmä žiakov s poruchami správania v bežných triedach ZŠ.

1.1.2 Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov 9. ročníka v cudzích jazykoch v základnej škole

Cieľom inšpekcie bolo zistiť **úroveň vedomostí žiakov 9. ročníka** v základných školách s vyučovacím jazykom slovenským v predmetoch **anglický jazyk** a **nemecký jazyk**.

Testy boli zostavené v súlade s požiadavkami príslušných učebných osnov a na základe obsahu vzdelávacieho štandardu z cudzích jazykov pre 5. – 9. ročník ZŠ. Súčasťou boli aj dotazníky pre riaditeľov škôl, učiteľov a žiakov, ktoré dopĺňajú inšpekčné zistenia. Ich cieľom bolo zistiť stav personálnych podmienok, odbornosť vyučovania a stav materiálno-technických podmienok vyučovania cudzích jazykov v kontrolovaných školách.

Analýza úspešnosti žiakov v testoch z anglického jazyka

Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov žiakov sa zisťovala v **111 školách**, test písalo **1 746 žiakov**. Priemerná **úspešnosť** bola **63,7 %**, priemerná známka bola 2,15. Výsledky testu sa pohybovali v intervale od 100 % do 24,6 %.

Žiaci boli **úspešnejší v pamäťových úlohách**, ktoré si vyžadovali vybavenie a reprodukovanie určitých pravidiel. Preukázali, že vedia použiť pravidlá slovosledu vo vete, pravidlá písania veľkých písmen, schopnosť vybaviť si a určiť slová tematicky odlišné, ktoré si osvojili zapamätaním a ktoré tvoria základ slovnej zásoby v ANJ. V úlohách zameraných na **porozumenie a aplikáciu** boli žiaci **menej úspešní**. Problémy im spôsobovali najmä úlohy, ktoré vyžadovali vyššiu úroveň osvojenia ANJ. Boli súčasťou súvislého textu, ktorému žiaci museli porozumieť, aby dokázali aplikovať vedomosti a zovšeobecniť pravidlá lexiky pre daný kontext.

Na nevyhovujúcej úrovni zvládli

- rozdiely v slovnej zásobe medzi americkou a britskou angličtinou,
- tvorbu otázok použitím rôznych opytovacích zámen,
- nepravidelné stupňovanie prídavných mien,
- osvojenie si správnej sémantiky slova – nedostatočné osvojenie si výrazov.

Z analýzy výsledkov jednotlivých úloh vyplýva, že len málo žiakov si dokáže uvedomiť a správne používať gramatické pravidlá (napr. počítateľnosť podstatných mien, používanie množného čísla po neurčitom člene,...), čo je dôsledkom nedostatočného precvičovania slovných spojení v kontexte. Úlohou učiteľa je dostatočne opakovať učivo, aby si žiaci osvojili dané jazykové prostriedky (lexikálne jednotky a gramatické štruktúry v kontexte).

Analýza úspešnosti žiakov v testoch z nemeckého jazyka

Úroveň dosiahnutých vzdelávacích výsledkov sa zisťovala v **98 školách**, test písalo **1 129 žiakov**. Priemerná **úspešnosť** bola **49,7 %**, priemerná známka bola 2,38. Výsledky testu sa pohybovali v intervale od 100 % do 13,3 %.

Lepšie výsledky dosiahli žiaci **v pamäťových úlohách**, ktoré si vyžadovali vybavenie a reprodukovanie určitých pravidiel. V úlohách zameraných na **porozumenie a aplikáciu** boli **menej úspešní**. Test bol zameraný na komunikatívnu stránku ovládania jazyka – jazykových prostriedkov a jazykových štruktúr.

Problémy sa vyskytli hlavne

- pri slovesách vnímania, nedokázali správne rozlíšiť význam slov a vybrať správne slovo na základe kontextu,
- pri tvorení zloženého minulého času, ktorý sa pri komunikácii používa na vyjadrenie minulého času najčastejšie ide o tvary, ktoré nemajú svoj ekvivalent v materinskom jazyku a preto je nevyhnutné ich často precvičovať,
- pri používaní infinitívu s „zu“, ktorý tiež nemá svoj ekvivalent v slovenskom jazyku,
- pri výbere porovnávacej spojky,
- pri tvorbe rozkazovacieho spôsobu od slovesa „schreiben“.

Žiakom robili problémy pravidlá tvorenia slov, ktoré nemajú správne osvojené v súvislosti s významovým i gramatickým obsahom na tých miestach, kde sa v texte vyskytujú. Žiaci nemajú precvičené a osvojené gramatické štruktúry, čo spôsobuje nižšiu úroveň rečových zručností. Analýza úspešnosti žiakov v jednotlivých položkách testu potvrdila jednosmerne orientovaný

proces rozvíjania kľúčových kompetencií orientovaný na pamäť a najjednoduchšiu úroveň porozumenia.

Úroveň vyučovania cudzích jazykov negatívne ovplyvňuje

- používanie prekladovej metódy vo vyučovacom procese, ktorá sa uplatňuje nielen pri práci s textom, ale i pri precvičovaní gramatického učiva,
- nesprístupňovanie lexikálnych javov v kontexte vety a ich nesystematické ústne a písomné precvičovanie,
- nesystematická práca učiteľov so vzdelávacím štandardom z cudzích jazykov pre 5. – 9. ročník,
- izolované učenie slovnej zásoby, čo sa negatívne prejavuje pri aktívnom osvojovaní si niektorých slovných druhov, ktoré sú výrazne viazané na kontext (napr. používanie predložiek a frázových slovies s predložkami).

Oblasti vyžadujúce zlepšenia

- personálne podmienky vyučovania cudzích jazykov,
- metódy a formy vyučovania cudzích jazykov,
- materiálno-technické vybavenie škôl pre vyučovanie cudzích jazykov.

1.1.3 Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti v základnej škole

Cieľom úlohy bolo **monitorovať rozvíjanie** čitateľskej gramotnosti (ďalej ČG) vo vybraných predmetoch v základných školách v rámci výkonu komplexných inšpekcií v **238** školách. Realizáciou tejto úlohy ŠŠI chcela **dať impulz školám**, aby svoju pozornosť vo vyučovacom procese zamerali na rozvíjanie aj tohto druhu gramotnosti u žiakov.

Začlenenie rozvíjania ČG do plánov práce školy

V tretine sledovaných škôl bolo rozvíjanie ČG zapracované v plánoch práce školy a v plánoch práce metodických orgánov. Rovnaký počet škôl malo naplánované aktivity pre žiakov vo verejnej knižnici. Do aktivít rozvíjajúcich čitateľskú gramotnosť žiakov 30 % škôl zapájalo rodičov a necelá polovica škôl do aktivít zapájala učiteľov iných predmetov, okrem učiteľov slovenského jazyka.

Priestorové, personálne a materiálno-technické podmienky na rozvíjanie ČG

Optimálne vybavenú školskú knižnicu má pre svoju činnosť iba 41,8 % škôl, možno aj z tohto dôvodu jej využívanie v rámci SJL uvádza len malé percento škôl. Na ostatných vyučovacích predmetoch sa jej priestory využívajú len ojedinele, na mimoškolské aktivity ju využíva 33,3 % škôl. Znalosť problematiky rozvíjania ČG vyjadřilo tri štvrtiny opýtaných učiteľov, ale v tejto oblasti sa vzdeláva len necelá štvrtina.

Realizácia rozvoja čitateľskej gramotnosti na vyučovacích hodinách

Rozvoj čitateľskej gramotnosti sa sledoval **v troch** predmetoch ZŠ na 1. stupni v predmete **SJL** a vo **vlastivede**, na 2. stupni na hodinách SJL.

Vo všetkých troch sledovaných predmetoch v oblasti formovania širšieho porozumenia žiaci prevažne formulovali hlavnú myšlienku, alebo tvorili krátku charakteristiku textu. Tvorba nadpisov, podnadpisov alebo grafické spracovanie textu sa vyskytlo sporadicky. Získavanie informácií sa realizovalo vo viac ako polovici sledovaných škôl, išlo však len o hľadanie jednoduchých údajov v jednom zdroji. Chýbala práca s viacerými zdrojmi a údajmi. V polovici škôl sa vyskytla práca s encyklopédiami a textami z učebníc alebo iných zdrojov. Oblasť získavania informácií bola viac uplatňovaná v predmete vlastiveda ako SJL. Interpretácia textu v oblasti vzťahov medzi informáciami, porovnávanie informácií, hľadanie podobnosti a odlišnosti a tvorba nových informácií vychádzajúcich z predchádzajúcich informácií sa na sledovaných hodinách vyskytovali častejšie na 2. stupni. V predmete vlastiveda sa hľadanie podobnosti a odlišnosti vyskytlo len v 38 % škôl, pričom tento predmet svojím obsahom i cieľmi dáva značný priestor práve tomuto spôsobu práce s učivom. Reflexia textu sa vyskytla viac na 2. ako na 1. stupni a častejšie v SJL

ako vo vlastivede. Prezentácia vlastného názoru žiaka mala najnižší výskyt vo vlastivede. Sporadicky sa vyskytla reflexia štruktúry textu. Vo výbere textov vysoko prevládala súvislý, jednoduchý text, prevažne s osobnou situáciou (list, životopis, úryvok z knihy alebo učebnice). Chýbali nesúvislé texty s informáciami vo forme grafov, schém, nákresov rôzneho druhu. Len ojedinele obsahovali pracovné alebo spoločenské situácie (program, pokyny, reklamu, technický popis, návod a pod.).

Iné sledované oblasti

V priebehu vyučovacích hodín učitelia poskytovali žiakom spätnú väzbu na okamžitý výkon, avšak chýbalo vyjadrenie pokroku žiaka – chýbala priebežná zložka hodnotenia. Náznaky takéhoto hodnotenia boli približne na jednej tretine sledovaných vyučovacích hodín. Ukázalo sa, že čitateľské aktivity sú pomerne pravidelne zaraďované do vyučovania sledovaných predmetov, prevažuje práca s učebnicovými textami, ale pracovalo sa aj s neznámymi textami. Nevyužívajú sa také formy práce (individuálne, skupinové projekty), ktorými by sa rozvíjali sociálne a personálne kompetencie žiakov. Podpora rozvoja ČG počítačom bola zaznamenaná len na tretine vyučovacích hodín. Diskusia k prečítanému textu prevláda na SJL, vo vlastivede bola zastúpená len v malej miere.

1.1.4 Priebeh realizácie MONITOR-a 9/2007

Úlohu vykonávala ŠŠI v spolupráci s ŠPÚ. Dodržiavanie pokynov na administráciu testov Monitor-a 9/2007 v zmysle pokynov ŠPÚ kontrovala ŠŠI v **142** základných školách, z toho v **135** štátnych, **1** súkromnej, **6** cirkevných. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **130** ZŠ, s vyučovacím jazykom maďarským **12** ZŠ.

Okrem školských inšpektorov boli v 137 základných školách prítomní 11 zástupcovia krajských školských úradov, 10 zo školských úradov, 12 z rady rodičov, 1 zástupca zriaďovateľa, 68 členovia rady školy, 50 učitelia stredných škôl a 392 učitelia základných škôl.

Testovania sa zúčastnilo **6 867** žiakov, z toho bolo **359** žiakov so ŠVVP, **nezúčastnilo** sa **43** žiakov.

Pri príprave testovania postupovali školskí koordinátori a 575 školských administrátorov podľa pokynov ŠPÚ. Rušivé momenty sa v priebehu testovania vyskytli len ojedinele. Pedagogický dozor bol počas prestávok zabezpečený.

Zásielka testov bola **neporušená** na 140 ZŠ. Časový harmonogram testovania a čas stanovený na vypracovanie testov bol **dodržaný** v 139 kontrolovaných školách. Triedy na testovanie boli vhodne upravené. Rozmiestnenie žiakov bolo vo väčšine škôl zabezpečené tak, aby každý žiak sedel v lavici sám. Žiaci so ŠVVP boli rozdelení do skupín podľa stupňa obmedzenia a druhu postihnutia. Počas testovania používali žiaci so ŠVVP **povolené kompenzačné pomôcky**.

Test z **matematiky** v časovom limite 90 minút **nedokončilo** 212 žiakov (3,09 % z celkového počtu testovaných žiakov). Najviac žiakov, ktorí nedokončili test v časovom limite, bolo v Prešovskom kraji (63 zo 711 žiakov) a v Banskobystrickom kraji (52 z 1 122 žiakov). Test zo **slovenského jazyka a literatúry** v časovom limite 60 minút **nedokončilo** 22 žiakov (0,32 % z celkového počtu testovaných žiakov).

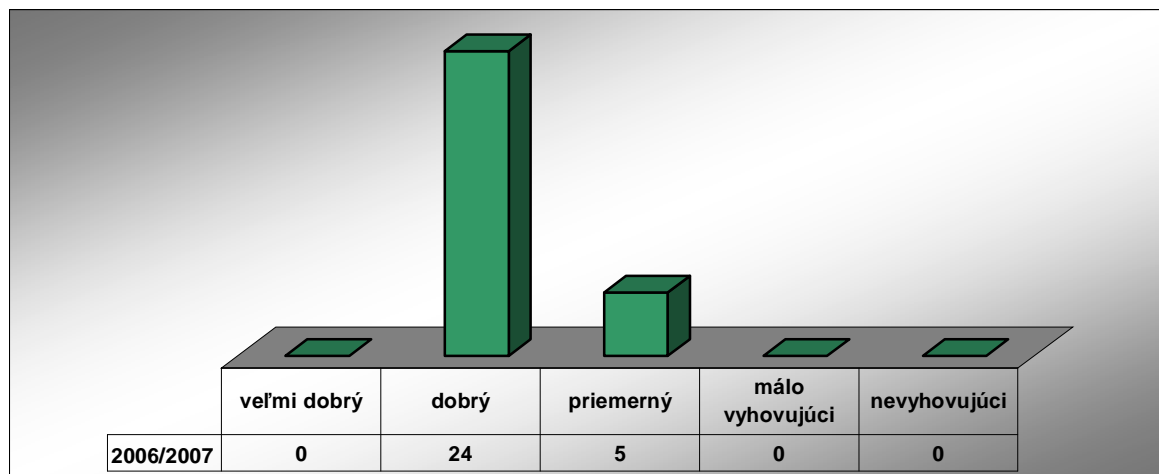
Školskí administrátori navrhujú zmeniť formu zápisu odpovedí v prvých 10-tich úlohách zápisom čísla do obdĺžnika bez okienok, uvádzať presne podmienky riešenia lomených výrazov (v teste z matematiky forma A č. otázky 27 a 23 neboli úplne uvedené podmienky riešenia lomeného výrazu, chýbali podmienky: $b \neq +1$ a $b \neq -1$; $a \neq -6$). Koordinátori škôl uviedli v protokole o priebehu testovania Monitor 9/2007 pre ŠPÚ, že **čas** stanovený na písanie testov **pre žiakov so ŠVVP nie je optimálny**. Žiaci väčšinou ukončia test z prvého testovaného predmetu skôr a sú stresovaní čakaním na začiatok testovania druhého predmetu. Navrhujú **upraviť harmonogram testovania** a zabezpečiť, aby sa pri preberaní zásielok kuriérom na preberacích listoch vyznačilo, či bola prebraná alebo odovzdaná zásielka poškodená alebo nepoškodená.

1.2 Inšpekčné zistenia v stredných školách

1.2.1 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných zdravotníckych školách

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **29 SZŠ**, z toho bolo **8** cirkevných, **3** s vyučovacím jazykom maďarským, **1** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským a **1** s vyučovacím jazykom ukrajinským. Na inšpekciách sa zúčastnilo **13** odborníkov z praxe. Vykonalo sa **818** hospitácií na všeobecnovzdelávacích predmetoch. Na základe inšpekčných zistení bolo **24** škôl hodnotených ako dobré, **5** ako priemerné.

Graf 2 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v stredných zdravotníckych školách v školskom roku 2006/2007

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Na hodinách **slovenského jazyka a literatúry** učitelia vhodne motivovali žiakov, účelne využívali učebné pomôcky, pracovali s literárnymi ukážkami, ktoré boli zamerané na formovanie hodnotových a emocionálnych postojov žiakov. Neposkytovaním dostatočného priestoru na prezentáciu vlastných názorov a postojov bola obmedzená ich aktivita a tvorivosť. Vo vyučovaní **cudzích jazykov** učitelia kládli dôraz na rozvíjanie komunikačných schopností, primeranú pozornosť venovali aj ostatným jazykovým zložkám. Na hodinách s nižšou efektivitou činnosti učiteľov dominovalo čítanie textu, preklad a stereotypné vypracovávanie cvičení, v dôsledku čoho **absentovala aktivita žiakov**. V **spoločenskovedných predmetoch** (občianska náuka, dejepis) prevažovalo využívanie aktivizujúcich vyučovacích metód. Kvalitu vyučovania zvyšovalo motivujúce hodnotenie žiakov. Podstatným pozitívom vo vyučovaní **matematiky** a **prírodovedných predmetov** (fyzika, chémia, biológia, informatika) bolo spájanie teoretických poznatkov so zdravotníckou praxou. Riešenie problémových úloh prispelo k rozvoju logického myslenia, aplikačných schopností, samostatnosti a tvorivosti. Nedostatkom bola chýbajúca diferenciacia úloh vo vzťahu k individuálnym schopnostiam žiakov. Hodiny **náboženstva** sa vyznačovali vhodne volenými metódami a formami práce. Žiaci boli usmerňovaní a podnecovaní učiteľmi, dokázali dobre vyjadriť svoje názory a postoje. Vo vyučovaní **telesnej výchovy** učitelia rešpektovali individuálne schopnosti žiakov. Úroveň ich pohybových schopností vo vzťahu k učebným osnovám a vzdelávaciemu štandardu bola priemerná. Pretrvávajúcim **negatívnym javom** bol **vyšší počet žiakov oslobodených od vyučovania telesnej výchovy**. Život škôl sa riadil **školským poriadkom**, ktorý v ojedinelých prípadoch obsahoval ustanovenia v rozpore s legislatívou (návrh na komisionálne preskúšanie žiaka, ak žiak vymeškal za klasifikačné obdobie 20 – 25 % vyučovacích hodín). **Preventívne a multidisciplinárne aktivity** v školách boli dobre rozpracované, v prípade zistených nedostatkov sa prijímali účinné opatrenia na odstránenie vyskytujúcich sa problémov. Dobrú úroveň **výchovného poradenstva** podporovala spolupráca s rôznymi inštitúciami v oblasti informačnej, metodologickej a preventívnej. V školách je dobre rozvinutá **záujmová činnosť žiakov**, zapájajú sa do verejnoprospešných a charitatívnych akcií na podporu zdravia, spolupracujú s Ligou proti rakovine, Slovenským Červeným krížom a inými profesionálnymi inštitúciami.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odbornosť vyučovania všeobecnovzdelávacích predmetov bola **90,19 %**, najvyššia neodbornosť sa zistila vo vyučovaní estetickéj výchovy, občianskej náuky, etickej výchovy, informatiky a dejepisu.

Priestorové podmienky kapacitne, veľkosťou a funkčnosťou boli väčšinou vyhovujúce, umožňovali realizovať vzdelávací program škôl. V 10 školách chýbali telocvične, v 2 školách nemali laboratóriá a odborné učebne. V **prenajatých priestoroch** sídlilo **12 škôl**. Dobrú úroveň má vybavenosť škôl výpočtovou technikou. Kvalitu vyučovania znižuje nedostatok a zastaranosť učebníc. Vo všetkých zdravotníckych školách je vysoký počet externých pedagógov na vyučovanie odborných predmetov, z tohto dôvodu 9 škôl porušilo **psychohygienické zásady** pri tvorbe rozvrhu hodín.

Riadenie školy

Plány práce škôl sú vypracované na základe analýzy dosiahnutých výsledkov. Vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňajú kvalifikačné požiadavky. Pretrvávajúce nedostatky sú vo výkone štátnej správy v 1. stupni (nevydávanie rozhodnutí o komisionálnych skúškach, o oslobodení žiaka od telesnej výchovy, v rozpore s platnou legislatívou vydané rozhodnutia o prestupe). Vnútorň **kontrolný systém** mali školy vypracovaný. Hospitačná činnosť vedenia škôl bola pravidelná. Úroveň kontrolného systému znižovali chýbajúca analýza výsledkov a ukladanie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov. Dobře zabezpečený **informačný systém** bol účinný vo vzťahu k rodičom, žiakom, rade školy, zriaďovateľovi a verejnosti. Kontrolou **učebných plánov** boli zistené nedostatky v dodržiavaní celkového týždenného počtu vyučovacích hodín (najmä v triedach s vyučovacím jazykom maďarským a v cirkevných školách) a vo vyučovaní predmetov, ktoré nie sú uvedené v učebných plánoch. Školy využívali možnosť 30 % úpravy obsahu učiva, zmeny však neevidovali v zápisniciach príslušných predmetových komisií. Nedostatky sa zistili v plnení **učebných osnov** viacerých všeobecnovzdelávacích predmetov (matematika, informatika, slovenský jazyk a literatúra, občianska náuka, laboratórne cvičenia v prírodovedných predmetoch). **Pedagogická dokumentácia** bola vedená systematicky a na predpísaných tlačivách. Nedostatky sa vyskytli vo vedení triednych kníh, katalógových listov a protokolov o komisionálnych skúškach (opravy zápisov nedovoleným spôsobom, nesprávne používanie názvu školy v dokumentácii, nevedenie protokolov o komisionálnych skúškach, nesprávne označovanie tried). Porušenia boli zistené v dodržiavaní metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov.

Vyučovanie odborných predmetov v SZŠ kontrolovali **odborní zamestnanci Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky**, ktorí vykonali komplexnú inšpekciu spolu so ŠŠI v 4 školách v študijných odboroch farmaceutický laborant (3 školy), zdravotnícky asistent a masér (1 škola). Celkovo vykonali 54 hospitácií v teoretickej časti odbornej zložky a 43 hospitácií v praktickej časti odbornej zložky.

Výrazne pozitívne zistenia

- zapojenosť škôl do rozvojových projektov,
- realizovanie významných aktivít podporujúcich rozvoj osobnosti žiakov.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

- vybavenosť učebnicami pre niektoré všeobecnovzdelávacie predmety,
- kontrolný systém,
- plnenie učebných osnov,
- dodržiavanie všeobecne záväzných a školských predpisov,
- priestorové a materiálno-technické podmienky,
- klesajúci záujem žiakov o štúdium v odbore zdravotnícky asistent.

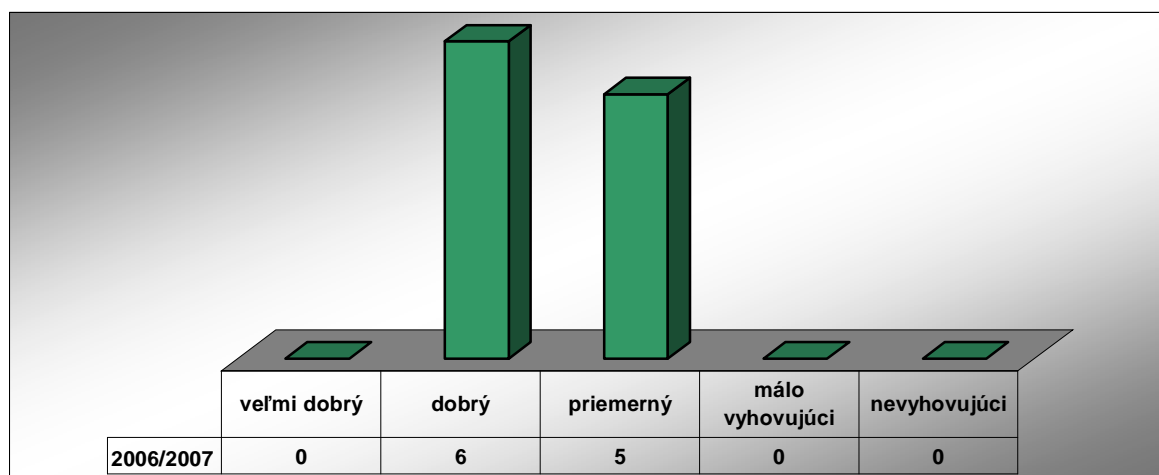
Smerovanie vývoja

- rozvíjanie jazykových, odborných vedomostí a zručností žiakov realizáciou projektov a spoluprácou so školami v zahraničí.

1.2.2 Zistenia z komplexných inšpekcí v združených stredných školách

Komplexné inšpekcie sa uskutočnili v **11** ZŠŠ, z toho bola **1** s VJM a **1** cirkevná. Z celkového počtu bolo **9** škôl so zameraním na obchod, **1** elektrotechnická a **1** poľnohospodársko-potravinárska. Počas inšpekcí sa vykonalo **454** hospitácií, z toho **150** vo všeobecno-vzdelávacích predmetoch a **304** v odborných predmetoch. Prizvaných bolo **9** odborníkov z praxe. Na základe inšpekčných zistení bolo **6** škôl hodnotených ako dobré, **5** ako priemerné.

Graf 3 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v združených stredných školách v školskom roku 2006/2007

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

V predmete **slovenský jazyk a literatúra** bola na väčšine hospitovaných hodín zabezpečená motivujúca, pokojná psychosociálna klíma. Využívali sa učebné pomôcky, ktoré pozitívne ovplyvňovali záujem žiakov o učenie. Úroveň teoretických vedomostí bola dobrá, ich praktická aplikácia slabšia. Zvolené formy a metódy práce na hodinách **maďarského jazyka a literatúry** boli primerané. Kvalitu vyučovania zvyšovala dobre zabezpečená spätná väzba a motivujúci spôsob hodnotenia. Vyučovanie **cudzích jazykov** (anglický, nemecký, francúzsky, ruský) bolo na rôznej úrovni. Na niektorých hodinách sa plnil komunikatívny cieľ vyučovania s dôrazom na párovú konverzáciu žiakov. Negatívnym javom pri vyučovaní cudzích jazykov bol nedostatok kvalifikovaných vyučujúcich a striedanie učiteľov. Na hodinách **matematiky** učitelia kládli dôraz na samostatnú prácu žiakov a rozvoj logického myslenia. Chýbala diferenciacia úloh vo vzťahu k rozdielnej vedomostnej úrovni žiakov. Vedomosti žiakov z matematiky boli priemerné, v odboroch SOU málo vyhovujúce. Slabšiu úroveň dosahovali žiaci v oblasti praktickej aplikácie teoretických poznatkov a v odbornej terminológii. V **spoločenskovedných predmetoch** (dejepis, občianska náuka, etická výchova) boli učiteľmi vytvorené dobré podmienky vyučovania. Reakcie žiakov na podnety i záujem o predmety boli primerané. Vyučovacie hodiny **prírodovedných predmetov** sa vyznačovali pokojnou atmosférou, stanovené ciele sa plnili. Spôsob hodnotenia vedomostí žiakov bol objektívny. Na menej vyhovujúcej úrovni boli podmienky na vyučovanie chémie. V niektorých školách sa nevykonávali predpísané praktické cvičenia. Pozitívom vo vyučovaní **telesnej výchovy** bol dobrý vzťah medzi učiteľmi a žiakmi. Vytvorené podmienky pre vyučovanie predmetu podporovali záujem žiakov o pohybové aktivity a rozvoj zdravej súťaživosti.

V **odborných predmetoch** v SOŠ a SOU činnosť učiteľov bola efektívna, využívali sa medzipredmetové vzťahy. Organizácia práce bola prevažne dobrá, používali sa vhodné učebné pomôcky a didaktická technika. Žiaci reagovali na podnety, úroveň ich vedomostí, a zručností vo vzťahu k učebným osnovám boli v jednotlivých triedach rozdielne, celkovo dosahovali dobrú úroveň.

Prax a odborný výcvik sa vyznačovali premyslenou organizáciou práce a väčšinou efektívne využitým pracovným časom. Zameranie pracovných činností bolo v súlade s učebnými osnovami, žiaci mali o ne záujem, dokázali prejavovať tvorivosť a flexibilitu. Majstri odbornej výchovy ich dobre motivovali. Odborná a technická príprava praktického vyučovania bola kvalitná, odbornosť výkladu pracovných inštrukcií veľmi dobrá. Vedomosti, zručnosti a návyky žiakov sa prehľbovali a utvrdzovali v produktívnych činnostiach, pracovali samostatne a tvorivo.

V školách bol vypracovaný **školský poriadok**, ktorý vytváral podmienky pre dobré vzťahy medzi žiakmi, pedagógmi a ďalšími zamestnancami školy. Ojedinele sa riešili prejavy nevhodného správania a porušovania školského poriadku, najmä v oblasti **školskej dochádzky**. Tieto nedostatky sa školy snažili eliminovať v úzkej spolupráci s rodičmi, odbornými inštitúciami a aktívnym zapájaním žiakov do profesijných aktivít. Školy vytvárali dobré podmienky na individuálny rozvoj osobnosti žiakov.

V rámci **preventívnych a multidisciplinárnych činností** sa dostatočná pozornosť venovala environmentálnej výchove, nedostatky sa zistili v oblasti plánovania výchovy k manželstvu a rodičovstvu. Výchovné poradenstvo bolo zabezpečené kvalifikovane. Školy vytvárali ponuku pre žiakov so ŠVVP, dve školy aj pre žiakov so špeciálnymi schopnosťami. V zmysle plnenia úloh Národného plánu výchovy k ľudským právam boli kontrolované školy zapojené do preventívnych programov Cesty a Športom proti drogám. Školy sú zapojené do mnohých medzinárodných projektov Sokrates, Leonardo da Vinci, Mládež pre EÚ, EQUAL, COMLAB II, ZIHOGA, INFOVEK, Otvorená škola, Podnikanie v cestovnom ruchu a Digitálni štúrovci. V kontrolovaných školách sa dobre rozvíjala aj **spolupráca s partnerskými školami** v zahraničí. Žiaci sa zúčastňovali na súťažiach, olympiádach a prehliadkach zručnosti, kde získali rôzne ocenenia.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Kvalifikovanosť vyučujúcich v kontrolovaných školách bola dobrá. **Odbornosť vyučovania** celkovo bola **83,10 %**, všeobecnovzdelávacie predmety **90,56 %**, odborné predmety **79,40 %**.

Priestorové podmienky vzhľadom na počet tried a žiakov boli vyhovujúce. Školy mali vybudované odborné učebne, vlastné telocvične a školské jedálne, resp. výdajne stravy.

Materiálno-technické podmienky sa zlepšujú, najmä vybavenosť škôl informačno-komunikačnými technológiami. Chýbali učebnice niektorých všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov. Učebné pomôcky boli v niektorých školách zastarané. Vybavenosť pracovísk praktického vyučovania bola vyhovujúca. Rozvrh hodín v niektorých školách nerespektoval **psychohygienické požiadavky** žiakov i učiteľov.

Riadenie školy

Koncepcné zámery a ciele výchovy a vzdelávania boli jasne stanovené, zohľadňovali potreby regiónu, podmienky vzniknuté zlúčením škôl, vychádzali z potrieb trhu práce. Negatívom bolo nedoceňovanie cieľov smerujúcich k rozvoju škôl v oblasti skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu (inovačné trendy) a rozvoja kľúčových kompetencií žiakov.

Plánovanie dlhodobých a krátkodobých úloh smerovalo k rozvoju škôl a bolo zamerané na zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu z hľadiska potrieb profilu absolventov. Kvalita **odborného a pedagogického riadenia** bola vo vzťahu k úrovni plnenia cieľov a úloh vo väčšine škôl na dobrej úrovni. Školy mali spracovanú organizačnú štruktúru s účinným delegovaním kompetencií na predmetové komisie a učiteľov. Realizácia výkonu štátnej správy v 1. stupni bola na priemernej úrovni, vo vydaných rozhodnutiach boli formálne a vecné nedostatky. Metodické orgány pracovali na rôznej úrovni, väčšinou bola ich činnosť formálna.

V kontrolovaných školách sa **kontrolná a hospitačná činnosť** vykonávala nepravidelne, neprijímali sa adekvátne opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Nedostatky sa vyskytovali v **pedagogickej dokumentácii**, vo vyplňovaní katalógových listov žiakov a triednych kníh. Protokoly o komisionálnych skúškach neobsahovali potrebné prílohy, nepoužívali sa schválené tlačivá triednych kníh pre delené predmety.

Informačný systém bol prehľadný, žiaci a zamestnanci škôl mali zabezpečený prístup k informáciám. Školy poskytovali pravidelne informácie rodičom o výchovno-vzdelávacích výsledkoch žiakov. Nedostatky sa vyskytli v **plnení učebných osnov** a v ich úprave nad

povolený rozsah 30 %. Nerealizovali sa laboratórne cvičenia v prírodovedných predmetoch a praktické cvičenia v odborných predmetoch. Najmä v učebných odboroch boli uskutočňované nepovolené úpravy **učebných plánov**, prekročená bola hodinová dotácia, prípadne nebol zaradený povinne voliteľný predmet.

V dvoch školách sa overoval **experimentálny študijný odbor** mechanik počítačových sietí. Tieto školy sa aktívne zapájali do tvorby a inovácie základných pedagogických dokumentov. Vedenia škôl a učitelia sa nedostatočne orientujú v platných učebných dokumentoch, nesledujú aktuálne zmeny v školskej legislatíve.

Výrazné pozitívne zistenia

- zapájanie škôl do národných a medzinárodných projektov.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

- dodržiavanie učebných plánov a plnenie učebných osnov,
- výkon štátnej správy v 1. stupni,
- uplatňovanie inovačných trendov vo vyučovacom procese.

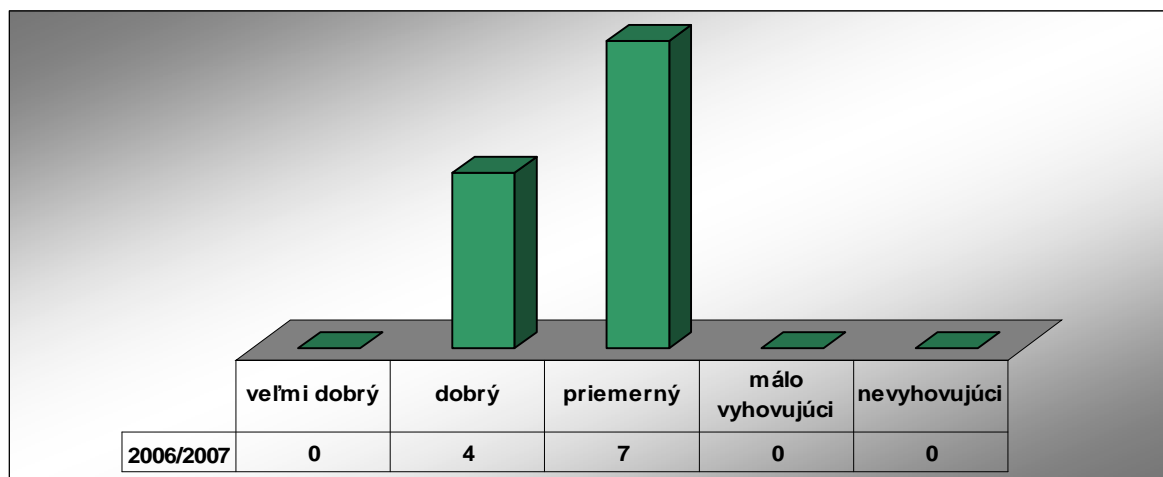
Smerovanie vývoja

- školy reagujú na trh práce rozširovaním ponuky študijných a učebných odborov,
- dôraz sa kladie na upevňovanie a prehĺbovanie jazykových vedomostí a zručností žiakov.

1.2.3 Zistenia z komplexných inšpekcií v stredných odborných učilištiach/učilištiach

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **11** školách, z toho bolo **10** SOU a **1** U zriadené pri SOU. Z kontrolovaných škôl bolo **1** SOU s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Celkovo bolo vykonaných **483** hospitácií, z toho **187** vo všeobecnovzdelávacích predmetoch, **296** v odborných predmetoch a odbornom výcviku. Na základe inšpekčných zistení boli **4** školy hodnotené ako dobré, **7** škôl (6 SOU a 1 U) ako priemerné.

Graf 4 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v stredných odborných učilištiach/učilištiach v školskom roku 2006/2007

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Vo **všeobecnovzdelávacích predmetoch** prevládala na väčšine vyučovacích hodín pokojná a podnetná pracovná atmosféra, dobrú úroveň mala vzájomná komunikácia. Učitelia využívali aktivizujúce metódy, viedli žiakov k vyjadrovaniu vlastných názorov, k rozvíjaniu komunikačných zručností a schopností. **Chýbala** kvalitná **spätná väzba** a motivujúce hodnotenie výkonov žiakov, zriedka bolo uplatňované sebahodnotenie. V predmete **slovenský jazyk a literatúra** menej

efektívna organizácia práce obmedzovala podmienky na formovanie hodnotových postojov u žiakov, na rozvoj rečových zručností, na ich aktívnu a tvorivú činnosť. Efektivitu vyučovania znižoval nedostatok učebníc v nadstavbovom štúdiu. Na hodinách **cudzích jazykov** väčšina vyučujúcich vytvárala cudzojazyčnú atmosféru, využívala didaktickú techniku a odbornú literatúru. Nižšiu úroveň rozvoja jazykových zručností žiakov ovplyvnila stereotypnosť vyučovacích hodín orientovaná na prácu s textom v učebnici, bez rozvíjania komunikatívnych techník. Vhodne zvolené metódy a formy práce na viacerých hodinách **matematiky** pozitívne ovplyvnili aktivitu žiakov, rozvoj ich logického myslenia. Nedostatky sa prejavili v písomnom a grafickom prejave, v používaní odbornej terminológie. V **spoločenskovedných predmetoch** bolo prínosom efektívne využitie vyučovacieho času, motivujúci spôsob hodnotenia žiakov. Negatívnym javom na niektorých hodinách **občianskej náuky a dejepisu** bolo preferovanie výkladu bez názornosti, dominantné postavenie učiteľa. Vo vyučovaní **prírodovedných predmetov** bol prínosom diferencovaný prístup s pozitívnym vplyvom na individuálny rozvoj žiakov. Žiaci primerane reagovali na podnety, tvorivo aplikovali teoretické poznatky s prepojením v praxi. **Nezáujem žiakov** o učenie na hodinách chémie a fyziky bol spôsobený nedostatočnou stimuláciou a komunikáciou, absenciou uplatňovania motivačných prvkov. Na nízkej úrovni boli hodiny **informatiky** v 1 SOU v Trnavskom kraji. V **telesnej výchove** prevažovala premyslená organizácia práce s efektívnym výberom pohybových činností, ktoré viedli k primeranej pohybovej aktivite žiakov.

Na väčšine sledovaných hodín **odborných predmetov** učitelia vytvárali pokojnú psychosociálnu klímu. **Záujem žiakov** o učenie zvyšovali pozitívnou motiváciou, účelným využívaním didaktickej techniky, učebných pomôcok, inováciou odborných tém. **Nedostatky** sa u žiakov vyskytli v uplatňovaní odbornej terminológie vo verbálnej aj v písomnej komunikácii. Značný podiel na problémoch žiakov s aplikáciou teoretických poznatkov do praxe malo vyučovanie niektorých predmetov v inej, ako odbornej učebni, nerealizovanie praktických činností predpísaných učebnými osnovami, používanie neaktuálnych učebníc a nedostatočné využívanie medzipredmetových vzťahov.

Kvalitu **odborného výcviku** pozitívne ovplyvnila dobrá úroveň spolupráce medzi MOV a žiakmi, profesionalita MOV s dôrazom na používanie odbornej terminológie, vhodne zvolené pracovné postupy. Žiaci mali aktívny záujem o praktické činnosti, pracovali väčšinou samostatne. Efektivita činnosti žiakov a ich vzdelávacie výsledky dosiahli prevažne dobrú alebo priemernú úroveň. Neefektívne časové rozvrhnutie praktických činností v školách zameraných na poľnohospodárstvo a drevársku výrobu negatívne ovplyvnilo rozvoj manuálnych zručností žiakov, ich postoje k odbornému výcviku, komunikačné zručnosti v používaní odbornej terminológie.

Podmienky na rozvoj osobnosti žiakov boli prevažne na priemernej úrovni. Uplatňované vnútorné poriadky, ojedinele bez uvedenia práv žiakov, poskytovali primeraný priestor na individuálny rozvoj osobnosti žiakov a na uplatnenie ich záujmov. Pozornosť sa venovala aj žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia. Nedostatkom bola nepravidelná školská dochádzka žiakov, pretrvával nedostatočný záujem rodičov o spoluprácu so školami.

Celková kvalita **preventívnych a multidisciplinárnych aktivít** bola priemerná. Výchovní poradcovia zabezpečovali efektívnu spoluprácu s poradenskými zariadeniami, odbornými inštitúciami a rodičmi. Úroveň prevencie negatívnych javov bola rozdielna. Zistenia z dotazníkov zadaných školskou inšpekciou potvrdili skúsenosti s užívaním drog a alkoholu, výskyt rôznych foriem šikanovania a vydierania. Dôsledkom toho bola strata záujmu žiakov o štúdium, záškoláctvo, výchovné problémy. **Nedostatočne sa rozpracovali učebné osnovy environmentálnej výchovy a výchovy k manželstvu a rodičovstvu.** Organizovaním spoločenských akcií, účasťou v predmetových olympiádach, v súťažiach odborných zručností prispievali školy k vytváraniu optimálnych podmienok na podporu záujmu o profesionálnu prípravu, upevňovanie tradícií, spolupatričnosti a hrdosti na školu. Pozitívom bola spolupráca s podnikmi, firmami a so sponzormi, ktorí sa podieľali na zabezpečovaní praktického vyučovania. Školy rozvíjali **spoluprácu so zahraničnými partnermi** prostredníctvom viacerých vzdelávacích projektov, zapájali žiakov do projektov zameraných na charitatívne účely. Významné aktivity dosiahli v polovici škôl dobrú úroveň, v ostatných bola ich úroveň priemerná.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odbornosť vyučovania bola celkovo **87,23 %**. Vo vyučovaní všeobecnovzdelávacích predmetov bola odbornosť **81,47 %**, vo vyučovaní odborných predmetov **89,67 %**. V kontrolovaných všeobecnovzdelávacích predmetoch bola najnižšia odbornosť vyučovania anglického jazyka **57,39 %**.

Priestorové podmienky boli v polovici kontrolovaných škôl na dobrej úrovni, ostatné mali priemernú úroveň. Z kapacitného a funkčného hľadiska prevažne vyhovujú realizácií teoretického vyučovania, odborného výcviku, športovým a mimoškolským aktivitám. Negatívom bola absencia dostatočného počtu odborných učební. Nedostatky pretrvávajú v kvalite priestorov šatní, vo vybavení sociálnych zariadení, v estetikej úprave tried, spoločných priestorov a okolia škôl.

Materiálno-technické podmienky škôl boli v 4 školách dobré, v 1 škole málo vyhovujúce, v ostatných školách priemerné. Školy v rámci finančných možností zlepšujú svoju vybavenosť, realizujú rekonštrukcie budov. Odborné učebne s výpočtovou technikou využívajú hlavne na vyučovanie informatiky. Kvalitu a efektivitu vyučovania znižuje nedostatočný učebnicový fond, odborný výcvik negatívne ovplyvnili opotrebované zariadenia dielni, nedostatok prístrojov na realizáciu praktických cvičení. **Psychohygienické podmienky** uplatnené pri organizácii vyučovania, zabezpečení stravovacích podmienok a pitného režimu mali celkovo priemernú úroveň. Rozvrh hodín prevažne rešpektoval psychohygienické požiadavky žiakov i učiteľov.

Riadenie školy

Kontrolované školy mali prevažne jasne stanovené **koncepčné zámery**, ktoré vychádzali z analýzy predchádzajúcich období, z tradícií, z potrieb trhu práce v regióne. Pozitívom škôl je strategické plánovanie smerujúce k rozvoju škôl so zachovaním elektrotechnických a strojárskych odborov.

Odborné a pedagogické riadenie škôl s optimálnou organizačnou štruktúrou bolo na priemernej až dobrej úrovni, v jednom SOU málo vyhovujúce. Delegovanie kompetencií na učiteľov, metodické a poradné orgány je dostatočné, ich podiel na riadení školy je optimálny. K pozitívnym zisteniam patrí aktivita vedenia škôl pri zabezpečovaní odborného rastu pedagogických zamestnancov.

Kontrolný systém bol celkovo na priemernej úrovni, jeho efektivitu znižovala nepravidelná hospitačná činnosť bez analýzy a ukladania opatrení na odstránenie nedostatkov. V 1 SOU bol vnútorný systém kontroly na nevyhovujúcej úrovni.

Prevažne na dobrej úrovni mali školy zabezpečený prehľadný a účinný **informačný systém**, zriadením webových stránok sa skvalitnil prístup k informáciám.

Dodržiavanie učebných plánov malo priemernú úroveň. Vyskytlo sa nedodržanie stanovenej týždennej hodinovej dotácie, prekročenie povolenej úpravy nad 10 %, nedodržanie dĺžky štúdia v externej forme, nedodržanie časovej dotácie pre jednotlivé predmety, uplatňovanie neschválených učebných plánov.

Plnenie učebných osnov bolo vo väčšine škôl na priemernej úrovni, v jednej škole nevyhovujúce. Nedostatkom bolo nedelenie tried na skupiny v predmete elektrotechnika, nezabezpečenie praktických cvičení v elektrotechnických predmetoch a praktických meraní v strojárskych predmetoch, nerealizovanie laboratórnych cvičení v predmetoch fyzika, chémia, technika prevádzky a predpísaných písomných prác z matematiky. Vyskytli sa úpravy obsahu učiva nad 30 %, nedostatočné uplatňovanie nadpredmetových učebných osnov. Realizácia rozvojových projektov posúvala školy na kvalitatívne vyššiu úroveň, napomáhala rozvoju jazykových zručností a kľúčových kompetencií žiakov.

Pedagogická dokumentácia mala prevažne dobrú úroveň. Bola vedená prehľadne a systematicky, nie vždy na predpísaných tlačivách.

Dodržiavanie **všeobecne záväzných právnych predpisov** bolo prevažne na priemernej úrovni. Vyskytli sa nedostatky v prijímaní žiakov na nadstavbové štúdium, v plnení kvalifikačných požiadaviek pedagogických zamestnancov, pri hodnotení žiakov, vo vybavovaní sťažností, pri organizácii odborného výcviku a odbornej praxe, v kvalite rozhodovacieho procesu, vo výkone štátnej správy v 1. stupni.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

- aktualizovanie učebníc pre odborné predmety,
- nezáujem žiakov o štúdium v učebných odboroch zameraných na strojársku výrobu,
- ovládanie a dodržiavanie školskej legislatívy,
- modernizácia materiálo-technického vybavenia škôl,
- záujem zákonných zástupcov žiakov o spoluprácu so školou.

Smerovanie vývoja

- znižovanie počtu SOU,
- prevládajúca ponuka študijných odborov na úkor učebných odborov,
- integrácia SOU do združených, resp. spojených stredných škôl,
- dobrá spolupráca s organizáciami a podnikateľmi,
- zapájanie SOU do projektov.

1.2.4 Realizácia externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách a v stredných odborných školách

Cieľom tematickej inšpekcie bolo skontrolovať dodržiavanie vyhlášky MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v znení neskorších predpisov v realizácii externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziu a v strednej odbornej škole. Inšpekcie sa vykonali v **121** školách, z toho na **73** G a v **48** SOŠ. Z celkového počtu stredných škôl bolo **15** cirkevných, **2** súkromné, **10** škôl bolo s vyučovacím jazykom národností.

Externá časť maturitnej skúšky sa kontrovala v predmetoch **ANJ, NEJ, MAT, FRJ**. V kontrolovaných školách vykonalo z **ANJ** skúšku **2 012** žiakov, z **NEJ** **1 270** žiakov, z **MAT** **1 475** žiakov, z **FRJ** **206** žiakov. Z celkového počtu **4 963** žiakov bolo **14** so **ŠVVP**. Riaditelia škôl vytvorili pre žiakov so ŠVVP podmienky na vykonanie maturitnej skúšky v súlade s platnou legislatívou. Počty žiakov podľa predmetov a úrovni skúšky v jednotlivých druhoch stredných škôl uvádza tabuľka 2.

Tabuľka 2

Predmet		Anglický jazyk		Nemecký jazyk		Matematika		Francúzsky jazyk		Počet žiakov spolu	Z toho žiaci so ŠVVP
Úroveň		AJA	AJB	NJA	NJB	MAA	MAB	FJA	FJB		
Druh školy	Počet škôl	Počet žiakov		Počet žiakov		Počet žiakov		Počet žiakov			
G	73	329	981	96	190	524	549	39	116	2 824	5
SOŠ	48	23	679	23	961	78	324	8	43	2 139	9
Spolu	121	352	1 660	119	1 151	602	873	47	159	4 963	14
		2 012		1 270		1 475		206			

Legenda:

AJA – anglický jazyk, úroveň A
AJB – anglický jazyk, úroveň B
NJA – nemecký jazyk, úroveň A
NJB – nemecký jazyk, úroveň B

FJA – francúzsky jazyk, úroveň A
FJB – francúzsky jazyk, úroveň B
MAA – matematika, úroveň A
MAB – matematika, úroveň B

Funkciu **školského koordinátora** boli poverení v prevažnej miere zástupcovia riaditeľov škôl alebo učители so skúsenosťami s koordinovaním MS. V prípravnej fáze plnili úlohy podľa centrálnych pokynov ŠPÚ. Úzko spolupracovali s riaditeľmi škôl pri výbere administrátorov testov a hodnotiteľov, ich vymenovanie a určenie pomocného dozoru bolo vykonané riaditeľmi škôl v súlade s pokynmi pre ŠK. Druhá zásielka s organizačnými pokynmi a sprievodnou

dokumentáciou k MATURITE 2007 bola do škôl doručená v stanovenom termíne. Štyri zásielky neboli kompletne. Po konzultácii so zamestnancami ŠPÚ boli chýbajúce materiály včas doručené. V súlade s pokynmi vykonali ŠK na pracovných poradách **zaškolenie administrátorov testov** a učiteľov vykonávajúcich pomocný dozor. Zabezpečili výber a prípravu učební na testovanie, podmienky na uskutočnenie testovania podľa časového harmonogramu, pripravili materiály potrebné na administráciu. Tretiu zásielku si vyzdvihli riaditelia škôl alebo nimi poverený zamestnanec školy v stanovenom termíne na príslušnom KŠÚ. Pri kontrole sa zistili nedostatky v zásielkach pre dve školy. Chýbajúci obsah bol doručený školám kuriérom. Kompletne informácie pre žiakov a rodičov o MATURITE 2007 boli zverejnené na nástenkách škôl a na viditeľných miestach. KŠÚ vymenovali v určenom termíne predsedov predmetových maturitných komisií. Školenia na túto činnosť sa zúčastnili všetci predsedovia PMK v Trnavskom kraji, väčšina v Trenčianskom kraji, 4 predsedovia PMK v Košickom kraji absolvovali školenie organizované Metodicko-pedagogickým centrom v Prešove.

Priebeh externej časti maturitnej skúšky v cudzích jazykoch a v matematike

Predsedovia PMK v súlade s časovým harmonogramom skontrolovali **neporušenosť obalov testov a zvukových nahrávok**. Pridelili jednotlivé skupiny žiakov administrátorom, napísali ich mená na zoznamy žiakov. V rozpore s pokynmi prideliť v troch školách administrátorom skupiny školskí koordinátori, z toho v jednom prípade predsa PMK administrátorov nezmenil. Testy boli podľa skupín odovzdané administrátorom, ktorí skontrolovali ich úplnosť. **Rozdelenie žiakov do skupín**, spájanie žiakov z rôznych škôl do skupín, zabezpečenie samostatnosti práce žiakov boli v súlade s pokynmi. V Gymnáziu vo Veľkých Kapušanoch pri písaní testov z ANJ boli v spoločných skupinách žiaci z tried s rôznym vyučovacím jazykom, pokyny pre administráciu boli zadávané v slovenskom aj v maďarskom jazyku, čo spôsobilo nedodržanie určeného časového limitu. Výber učební zodpovedal požiadavkám. **Administrácia testov sa vykonala v súlade s pokynmi**. Koordinátori vyzbierali zvyšné odpovedové hárky a testy počas administrácie testov, v jednej škole až v závere administrácie. Žiaci pracovali samostatne v určenom časovom limite, pomocný dozor si povinnosti plnil. V dvoch školách nebol pomocný dozor zabezpečený. Predsedovia PMK priebežne kontrolovali prácu administrátorov a žiakov. Po skončení testovania prevzali koordinátori od administrátorov všetky materiály, za prítomnosti predsedov PMK spolu s administrátormi skontrolovali správnosť údajov v OH. Skontrolované materiály uložili riaditelia škôl na bezpečnom mieste. V Súkromnej obchodnej akadémii, Kremnická 26, Bratislava školský koordinátor zistil, že chýba jedna zvuková nahrávka k testom z ANJ. Po nájdení chýbajúcej CD nahrávky sa administrácia testov začala o 20 minút neskôr. S časovým posunom sa vykonávali aj ďalšie časti MS. V jednej škole z dôvodu neprítomnosti predsedníčky PMK FRJ prevzal funkciu riaditeľ školy. **Predsedovia PMK si plnili povinnosti v súlade s pokynmi**, niektorým chýbali potrebné skúsenosti. Počas testovania z matematiky sa v školách pokyny na administráciu dodržiavali. Do jednej školy sa predsedníčka PMK dostavila po otvorení testov, jej funkciu do doby príchodu vykonávala riaditeľka školy. Práca predsedov PMK matematiky bola v súlade s pokynmi okrem jedného prípadu, keď nebol dodržaný časový harmonogram pri otváraní obalov s testami.

Realizácia hodnotenia úloh s krátkou odpoveďou externej časti maturitnej skúšky z cudzích jazykov

Predsedovia PMK v spolupráci so ŠK zabezpečili organizáciu hodnotenia úloh s krátkou odpoveďou. Každý OH hodnotili dvaja hodnotitelia pod odborným dozorom predsedov PMK. Predsedovia PMK priebežne riešili problémy a nejasnosti vzniknuté pri oprave, konzultovali ich s ŠPÚ. Centrálné pokyny na hodnotenie ÚKO EČ MS boli dodržané. **Práca hodnotiteľov a predsedov PMK bola pri oprave ÚKO v súlade s pokynmi**.

Administrovanie písomnej formy internej časti MS v predmetoch anglický jazyk, nemecký jazyk a francúzsky jazyk sa uskutočnilo v súlade s pokynmi a časovým harmonogramom. V jednej škole bol začiatok administrovania primerane posunutý vzhľadom k posunu začiatku EČ MS. Predsedovia PMK skontrolovali neporušenosť obálok so zadaním PFIČ MS, v spolupráci s koordinátormi zabezpečili rozmnoženie zadania PFIČ v takom počte, aby mal každý žiak vlastnú kópiu. Predsedovia PMK priebežne kontrolovali administrovanie a zabezpečenie samostatnosti práce žiakov. Písomné práce žiakov boli po odovzdaní uložené na chránené

miesto. **Postup práce vedení škôl, predsedov PMK a koordinátorov** bol po odovzdaní testov **v súlade s centrálnymi pokynmi**.

Maturitnú skúšku z cudzieho jazyka na úrovni C si zvolilo v jednej kontrolovanej škole **16 žiakov**, ktorí spĺňali podmienky v súlade s platnou legislatívou. Maturitnú skúšku **z matematiky ako náhradu cudzieho jazyka** si zvolila **1 žiačka** so sluchovým postihnutím.

1.2.5 Realizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách s bilingválnym štúdiom

Cieľom informatívnej inšpekcie bolo zistiť dodržiavanie vyhlášky MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v znení neskorších predpisov, medzinárodných zmlúv a vykonávacích protokolov v príprave, priebehu a organizácii ústnej formy internej časti maturitnej skúšky na gymnáziách s bilingválnym štúdiom. Inšpekcia sa vykonala na **21** gymnáziách, z toho na **16** štátnych, **3** cirkevných a **2** súkromných.

Pripravenosť na ústnu formu internej časti maturitnej skúšky

Predsedov školských maturitných komisií na gymnáziách s bilingválnym štúdiom a v triedach s bilingválnym vyučovaním **vymenovalo Ministerstvo školstva SR**. Vykonávali aj funkciu predsedov predmetových maturitných komisií v predmetoch, ktoré sa konali v druhom vyučovacom jazyku. Podpredsedovia ŠMK boli menovaní riaditeľmi škôl. **Termín vymenovania** predsedov PMK krajskými školskými úradmi bol **dodržaný**.

Riaditelia kontrolovaných gymnázií v stanovenom termíne vymenovali skúšajúcich PMK v triedach s dvomi vyučovacími jazykmi v predmetoch, ktoré sa konali v druhom vyučovacom jazyku v stanovenom termíne. Skúšajúci PMK v týchto triedach boli menovaní z pedagogických zamestnancov kmeňových škôl, spĺňali podmienku príslušnej aprobácie pre skúšaný predmet. V troch školách boli vymenovaní do PMK pedagógovia z iných škôl, z dôvodu nedostatočného počtu vlastných skúšajúcich.

Zloženie ŠMK a PMK bolo v súlade s vyhláškou, všetci členovia komisií spĺňali podmienky na vymenovanie.

Maturitné zadania aj s uvedenými učebnými pomôckami navrhnuté predmetovými komisiami riaditelia škôl odsúhlasili, predsedovia PMK ich schválili v určenom termíne. **Výsledky klasifikácie** externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky boli žiakom vo všetkých kontrolovaných školách oznámené.

Priebeh a organizácia ústnej formy internej časti maturitnej skúšky

Harmonogram ústnej formy internej časti maturitnej skúšky bol vo všetkých kontrolovaných školách **vypracovaný**. Predsedovia PMK a ŠMK si plnili úlohy súvisiace s priebehom ÚFIČ MS zodpovedne.

Na troch gymnáziách hodnotenie a klasifikácia druhého vyučovacieho jazyka a predmetov v druhom vyučovacom jazyku boli vyjadrené známku bez použitia vzorcov.

Pri hodnotení odpovedí jednotlivých žiakov boli dodržané centrálné pokyny, **hodnotenie** bolo **regulárne** a **objektívne**. Jeden žiak so ŠVVP (s telesným postihnutím) v I. skupine podľa miery obmedzenia mal upravený čas maturitnej skúšky o 75 %. Činnosť predsedov PMK bola zodpovedná, dohliadali na kvalitu a regulárnosť odpovedí žiakov.

Pri skúšaní a hodnotení ÚFIČ MS žiakov v kontrolovaných školách sa nevyskytli **žiadne rušivé momenty**, ani závažné nedostatky a neboli vznesené žiadne pripomienky zo strany žiakov ani rodičov.

1.2.6 Realizácia záverečných skúšok v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach

Cieľom inšpekcie bolo skontrolovať uplatňovanie vyhlášky MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v príprave a priebehu záverečnej skúšky v združenej strednej škole a v strednom odbornom učilišti.

Inšpekcie sa vykonali v **39** školách (**21** SOU a **18** ZSS), z toho bola **1** škola s vyučovacím jazykom maďarským a **3** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Z celkového počtu škôl bola **1** cirkevná ZSS a **1** súkromné SOU.

Pripravenosť škôl na záverečné skúšky

KŠÚ vymenovali v kontrolovaných školách predsedov skúšobných komisií na záverečné skúšky v stanovenom termíne.

Stáli členovia skúšobných komisií boli vymenovaní v 38 školách riaditeľmi, okrem 1 súkromného SOU, kde ich riaditeľ len ústne poveril plnením tejto úlohy. V 4 školách boli do komisie menovaní viacerí skúšajúci, čo je v rozpore s vyššie uvedenou vyhláškou. Stálymi členmi skúšobných komisií boli aj 20 delegovaní zástupcovia profesijných komôr. Zo všetkých kontrolovaných škôl len 3 školy využili možnosť prizvať do skúšobných komisií odborníkov z praxe, na ZS sa zúčastnil len jeden.

Témy na jednotlivé časti **ZS** boli vypracované a schválené. Na návrh predmetovej komisie schválili riaditelia škôl témy jednotlivých častí ZS. V 3 školách chýbali k témam zoznamy učebných pomôcok. V 26 školách chýbalo vyjadrenie profesijnej komory k témam na písomnú a praktickú časť ZS.

Priebeh a organizácia záverečnej skúšky

ZS sa realizovali v termínoch určených vyhláškou. Jednotlivé časti ZS boli vykonané v stanovenom poradí aj s dodržanou dĺžkou trvania. V 1 ZSS v učebnom odbore mechanik – opravár, v praktickej časti odbornej zložky ZS, viac ako polovica žiakov nemala vytvorené podmienky na reálne overenie zručností a schopností v rozsahu učiva stanoveného učebnými osnovami. Z 19 žiakov so ŠVVP až 10 žiakov využilo primerané predĺženie času trvania skúšok. Pri organizovaní ústnej časti ZS bol **dodržaný počet skúšaných žiakov v jeden deň**, okrem jedného súkromného SOU, kde bol počet prekročený. Predsedovia skúšobných komisií plnili úlohy súvisiace s priebehom a organizáciou ZS, v ich neprítomnosti ich zastupovali podpredsedovia skúšobných komisií. **Väčšina skúšobných komisií svoju činnosť vykonávala zodpovedne**, porušenie vyhlášky sa zistilo v jednej skúšobnej komisii, v ktorej sa klasifikácia žiaka určovala vypočítaním priemeru a žiakov hodnotil aj odborník z praxe.

Ukázalo sa, že vyhláška a školenia vytvárajú dostatočný priestor na objektivizáciu spôsobu ukončovania štúdia na stredných školách.

1.2.7 Odbornosť vyučovania odborných predmetov a materiálno-technické vybavenie dielní na vyučovanie odborného výcviku v združených stredných školách a v stredných odborných učilištiach

Inšpekcie sa vykonali v učebnom odbore **2487 2 autoopravár** so zameraním **01 mechanik**, **02 elektrikár**, **03 karosár**, **04 lakovník** na základe požiadavky Združenia automobilového priemyslu Slovenskej republiky v spolupráci s Čechom predajcov a autoservisov Slovenskej republiky. Skontrolovaných bolo **32** škôl, z toho **9 ZSS** a **23 SOU**. Z celkového počtu škôl boli **2** cirkevné a **7** súkromných. S vyučovacím jazykom maďarským boli **4** školy, s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským **2** školy. Inšpekcie sa vykonali v spolupráci s prizvanými odborníkmi z praxe, ktorých zabezpečil CPA SR.

Učebný odbor autoopravár so zameraním mechanik sa vyučoval v 26 školách, so zameraním **elektrikár** v **6**, **karosár** v **3** a **lakovník** v **1** škole. V **5** školách sa učebný odbor

autoopravár vyučoval v 1. ročníku **bez zamerania**. V 1 škole Trnavského kraja sa uvedený odbor aktívne nevyučoval.

Celková odbornosť vyučovania odborných predmetov v 32 kontrolovaných školách bola **veľmi dobrá 91,60 %**, **najlepšia** v zameraní **03 karosár 96,06 %**, **najnižšia** v zameraní **02 elektrikár 76,77 %**. V 1 súkromnej ZŠ s VJM v Nitrianskom kraji a v 1 súkromnom SOU s VJM v Trnavskom kraji bola odbornosť vyučovania odborných predmetov **málo vyhovujúca** – menej ako **65 %**. V 1 súkromnom SOU v Žilinskom kraji, v 2 súkromných SOU s VJM a v 1 súkromnej ZŠ v Trnavskom kraji bola **nevyhovujúca** – menej ako **50 %**. Personálne podmienky sú lepšie na teoretickom vyučovaní ako na praktickom vyučovaní. Odborný výcvik často zabezpečujú zamestnanci autoservisov, ktorým chýba potrebné pedagogické vzdelanie, čo však nemusí vždy znižovať kvalitu vyučovania odborného výcviku.

Podmienky na vyučovanie odborného výcviku

Priestorové podmienky na vyučovanie odborného výcviku sú **rozdielne**. Väčšina škôl má dostatočný počet kapacitne vyhovujúcich cvičných dielní pre ručné, strojové obrábanie kovov a bežný servis. **Nedostatkom** kontrolovaných škôl **sú chýbajúce dielne na opravu motorov, prevodoviek, diagnostiku a priamy príjem vozidla**, v niektorých nie sú zriadené pracoviská pre elektrikárov. V ojedinelých prípadoch mali školy všetky dielne podľa normatívu priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti pre výučbu odborného výcviku v učebnom odbore autoopravár. Takmer vo všetkých školách majú žiaci a majstri odbornej výchovy zabezpečené vhodné priestory na trávenie prestávok, šatne a sociálne zariadenia.

Materiálno-technické vybavenie cvičných dielní vo väčšine škôl **nebolo v súlade s normatívom**. Často školy disponujú fyzicky a morálne opotrebovaným ručným a strojovým náradím, stroje na meranie a diagnostiku sú zastarané a nevyhovujúce, moderné prístroje a zariadenia školám chýbajú. Z týchto dôvodov sa realizuje praktické vyučovanie žiakov 1. ročníka okrem vlastných dielní aj v značkových a neznačkových autoservisoch, čo je v rozpore s učebnými osnovami odborného výcviku.

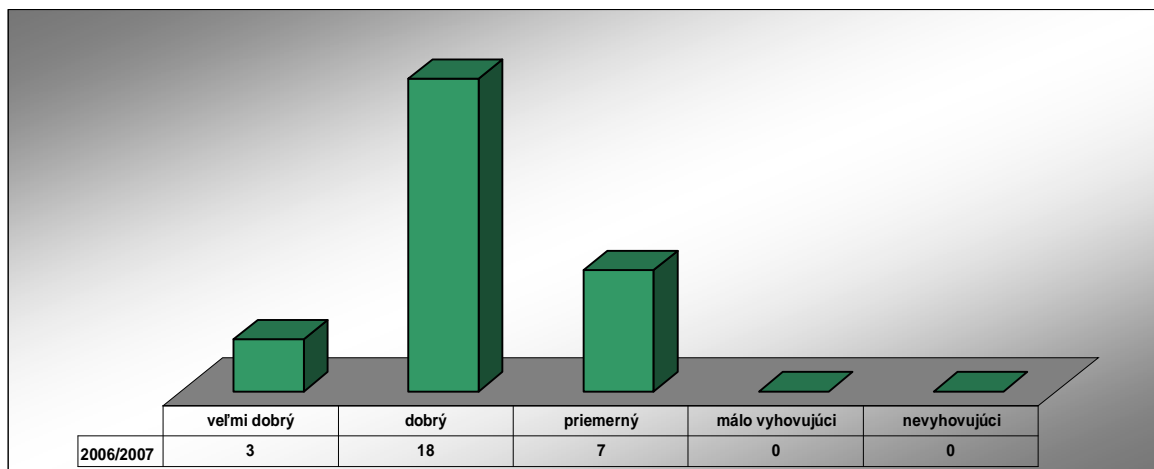
Zo všetkých kontrolovaných škôl len **3 školy v Žilinskom kraji** mali priestorové a materiálno-technické vybavenie **v súlade s uvedeným normatívom**.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov boli **uložené 28 školám** a na nedostatky boli upozornení aj zriaďovatelia týchto škôl.

1.3 Zistenia z komplexných inšpekcí v špeciálnych základných školách

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **28** školách. Z tohto počtu boli **3** základné školy pre žiakov s telesným postihnutím, **5** ZŠ pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, **11** špeciálnych základných škôl pre žiakov s mentálnym postihnutím, **8** ŠZŠ pre žiakov s mentálnym a telesným postihnutím a **1** ŠZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím a narušenou komunikačnou schopnosťou. Štátnych škôl bolo **27**, **1** škola bola súkromná (mestská). Internátnych bolo **8** škôl. Vykonalo sa **429** hospitácií, 74 na 1. stupni ZŠ, 62 na 2. stupni ZŠ, 137 na 1. stupni ŠZŠ, 156 na 2. stupni ŠZŠ. Vyučovací jazyk v **24** kontrolovaných školách bol slovenský, v **2** slovenský aj maďarský, v **2** maďarský. Celkovo boli **3** školy hodnotené ako veľmi dobré, **18** ako dobré a **7** ako priemerné.

Graf 5 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v špeciálnych základných školách v školskom roku 2006/2007

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Vo výchovno-vzdelávacom procese prevládala premyslená organizácia vyučovacích hodín, časté striedanie priamej a nepriamej činnosti, metódy a formy práce sa prispôbovali potrebám a individuálnym dispozíciám žiakov. Pedagogické pôsobenie učiteľov bolo najlepšie v školách pre žiakov s viacnásobným postihnutím. Úroveň vedomostí, zručností a vzdelávacích výsledkov žiakov bola rozdielna, závisela od ich schopností, mentálnej úrovne, druhu a stupňa postihnutia. Žiaci s ťažkým viacnásobným postihnutím pracovali s pomocou asistenta učiteľa, boli pasívnejší, ich hodnotenie malo humánny, povzbudzujúci a prevažne slovný charakter. Nedostatkom bolo zriedkavejšie využívanie sebahodnotenia, nižšia názornosť, miestami chýbal individuálny prístup, výraznejšia diferenciacia učiva, relaxačné prestávky, spätná väzba.

1. stupeň

V predmete **slovenský jazyk a literatúra** sa sledoval vyučovací a výchovný cieľ v zmysle učebných osnov, pri žiakoch s narušenou komunikačnou schopnosťou aj logopedický cieľ. Komunikácia so žiakmi s autizmom bola prevažne alternatívna. V školách s vyučovacím jazykom maďarským schopnosť vyjadrovať sa nepriaznivo ovplyvňovalo dvojjazyčné prostredie. V **maďarskom jazyku a literatúre** bola organizácia práce premyslená, pracovný štýl a prejav učiteľov kultivovaný, zabezpečovanie spätnej väzby bolo menej efektívne. Dobré vzdelávacie výsledky v **matematike** dosiahli aj žiaci s poruchou matematických schopností – s dyskalkúliou. V triedach so žiakmi s autizmom sa slovo a demonštrácia nahradili vizuálnou nápovedou postupu riešenia matematických úloh. V predmetoch **prvouka, prírodoveda a vlastiveda** v ZŠ sa uplatňovalo zážitkové učenie s využitím skúseností žiakov a kooperatívne učenie. **Pracovné vyučovanie** sa kontrolovalo v ŠZŠ. Učitelia rešpektovali pracovné tempo jednotlivých žiakov, ich manuálne schopnosti a zručnosti, diferencovali kladené požiadavky, zaradovali relaxačné prestávky. Vzdelávacie výsledky žiakov a úroveň ich pracovných zručností boli rôzne v závislosti od stupňa postihnutia, napriek snahám niektoré činnosti úplne nezvládli. Vo **výchovných predmetoch** (výtvarná, hudobná, telesná výchova) boli výsledky činnosti učiteľov, podmienky nimi vytvorené a účinnosť vyučovania v ŠZŠ trochu lepšie ako v ZŠ. Tvorivosť a samostatnosť žiakov závisela od ich postihnutia. Špecifické činnosti v ŠZŠ – C variante boli zamerané na precvičovanie hrubej motoriky. Používanie rôznych didaktických a kompenzačných pomôcok umožnilo aj žiakom s viacnásobným postihnutím aktívne sa zapájať do spoločných činností. Na hodinách **individuálnej logopedickej starostlivosti** a **individuálnych logopedických cvičení** sa frontálna práca striedala s individuálnou. Vo vyučovaní **dorozumievacích zručností** sa ojedinele prejavili nedostatky pri uplatňovaní metodických postupov, využívaní didaktických prostriedkov a pracovného času. V predmete **rozvoj psychomotorických zručností** sa využíval počítačový program na rozvoj jemnej motoriky a logického myslenia žiakov. Dosahované výsledky vo vyučovacích predmetoch záviseli od stupňa postihnutia, lepšie boli v ZŠ ako v ŠZŠ.

2. stupeň

V **slovenskom jazyku a literatúre** bol spôsob práce primeraný špecifickým predpokladom žiakov. Viac úloh učiteľa diferencovali v závislosti od schopností žiakov aplikovať teoretické vedomosti v praktických činnostiach. V školách s vyučovacím jazykom maďarským učiteľa žiakov viedli k verbálnej i grafickej komunikácii, ktorá dosahovala rôznu úroveň – niektorí žiaci nemali problém vyjadriť sa v písomnej alebo ústnej podobe, iní komunikovali ťažko a neobratne. V ZŠ pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou uplatňované **špeciálnopedagogické postupy** viedli ku korekcii porúch reči. V ŠZŠ sa kládol dôraz na porozumenie prvkov učiva žiakmi, uplatňovala sa metóda nadmerného zvýraznenia informácie a znásobenia intenzívnej spätnej väzby, využívali sa didaktické a kompenzačné pomôcky, spolupôsobenie asistenta učiteľa a začleňovanie krátkych relaxačných prestávok. Vyučovanie predmetu **maďarský jazyk a literatúra** sa realizovalo v dobrej pracovnej atmosfére a spolupráci učiteľov so žiakmi, verbálna a písomná komunikácia bola štandardná. Na hodinách **cudzího jazyka** (nemecký jazyk, anglický jazyk) prevládali tradičné metódy a formy práce. Individuálny prístup s diferenciaciou úloh sa výrazne uplatňoval v **matematike**, pozitívom bolo riešenie geometrických úloh podporujúcich rozvoj jemnej motoriky primeraných ťažkému telesnému postihnutiu žiakov. Vyučovacie hodiny **prírodovedných predmetov** boli organizačne dobre pripravené. Kvalitu vyučovania **dejepisu** zvyšoval stály individuálny prístup, možnosť sebarealizácie žiakov, práca s odbornou literatúrou a vyhľadávanie informácií súvisiacich s preberaným učivom. Premyslená organizácia, vhodne volené metódy, formy práce a vnímavá komunikácia zvyšovali záujem žiakov o učenie **zemepisu**. Hodiny **pracovného vyučovania** v ŠZŠ sa využívali najmä na vytváranie pracovných návykov. Výklad pracovných postupov bol hodnotný a zrozumiteľný, žiaci pokyny rešpektovali, pri manipulácii s nástrojmi a náradím boli samostatní. Činnosť učiteľov so žiakmi s ťažkým viacnásobným postihnutím v domovoch sociálnych služieb bola individuálna. V triedach so žiakmi s autizmom sa plnili schematicky zobrazené úlohy v súlade s denným plánom činnosti, vykonávali sa štruktúrované činnosti rozvíjajúce jemnú motoriku žiakov, vizuálno-motorickú koordináciu, vizuálnu perцепciu, zručnosť v sebaobsluže. Vo **výchovných predmetoch** (technická, etická, občianska, výtvarná, hudobná, telesná výchova) prevládala dobrá pracovná atmosféra, ktorá umocňovala komunikáciu, tvorivosť žiakov a radosť z dosiahnutých výsledkov. Na telesnej výchove v ŠZŠ pre žiakov s mentálnym a telesným postihnutím učiteľka rozvíjala základné motorické a praktické zručnosti žiakov za pomoci fyzioterapeutky. **Individuálna logopedická starostlivosť** prispievala k rozvíjaniu a zlepšeniu narušenej alebo nedostatočne vyvinutej reči. Veľmi dobrá organizácia činnosti bola prednosťou **individuálnych logopedických cvičení**.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odbornosť vyučovania v špeciálnych ZŠ bola na 1. stupni **90 %**, na 2. stupni **73,9 %**, v ŠZŠ na 1. stupni **73,5 %**, na 2. stupni **80,4 %**.

Priestorové podmienky v jednotlivých školách boli rozdielne, celkovo lepšie v ZŠ ako v ŠZŠ. Žiaci s ťažkým zdravotným postihnutím sa vzdelávali v triedach v domovoch sociálnych služieb. Niektoré školy nemali zriadené všetky ročníky, mali elokované triedy, čo zvyšovalo požiadavky na organizáciu práce. Priestorové podmienky internátov boli dobré.

Fond učebníc sa priebežne aktualizoval, v školách so vzdelávacím variantom B sa používali učebnice variantu A, chýbali učebné texty pre variant C. Vybavenosť **didaktickými a kompenzačnými pomôckami** bola dobrá, sčasti ich školy zabezpečovali svojpomocne a sponzorsky. **Didaktická technika** bola funkčná, čiastočne zastaraná, školy využívali výučbový softvér.

Dodržiavanie **psychohygienických podmienok** záviselo od priestorových podmienok škôl. V školách vzdelávajúcich žiakov s autizmom sa vyučovacie hodiny členili do kratších časových úsekov.

Riadenie školy

Prioritou škôl bola vnútorná diferenciacia vo vzdelávaní podľa stupňa a charakteru postihnutia, príprava žiakov na ďalšie vzdelávanie, sociálnu integráciu a plnohodnotný život. Prednosťou bolo zapojenie škôl do viacerých projektov zameraných na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu, environmentálnej výchovy, zvyšovanie počítačovej gramotnosti a prezentácia

na verejnosti vlastnými projektmi. **Plánované úlohy** reagovali na súčasné požiadavky a podmienky škôl. **Výkon štátnej správy v 1. stupni** bol väčšinou v súlade s legislatívou. V časti škôl riaditelia delegovali kompetencie na metodické a poradné orgány školy primerane. Vo väčšine škôl bola **kontrola** systematická (75 % škôl), **informačný systém** účinný (96 %). Vo výchovno-vzdelávacom procese sa plnili **učebné osnovy**, dodržiavali **učebné plány** a iné schválené dokumenty. Vzdelávacie štandardy sa v ZŠ uplatňovali pri tvorbe písomných previerok na porovnanie vedomostí žiakov. V 61 % škôl sa **pedagogická dokumentácia** viedla prehľadne. V **zaradovaní žiakov** do príslušných ročníkov a stupňov v ŠZŠ sa nezistili nedostatky. **Rediagnostické vyšetrenia** sa uskutočňovali pravidelne alebo podľa potreby žiakov.

Výrazné pozitívne zistenia

- zabezpečenie vzdelávania ťažko a viacnásobne zdravotne postihnutých žiakov a žiakov s autizmom,
- poskytnutie možnosti ubytovania v kultivovanom prostredí a osvojovania hygienických a sociálno-komunikačných zručností žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- profesionálny štýl práce pedagógov, diferenciácia a individuálny prístup k žiakom rešpektujúci druh a stupeň postihnutia,
- pedagogické pôsobenie zamerané na rozvoj osobnosti žiakov, ich individuálne záujmy, schopnosti a nadanie,
- prezentácia škôl na verejnosti, zapájanie sa do rôznorodých projektov s pozitívnym dopadom na výchovno-vzdelávací proces, úspechy dosiahnuté v súťažiach.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

- odborná a pedagogická spôsobilosť pedagogických zamestnancov,
- priestorové podmienky škôl,
- kontrolná činnosť,
- využívanie didaktickej techniky a názorných učebných pomôcok vo výchovno-vzdelávacom procese v niektorých školách.

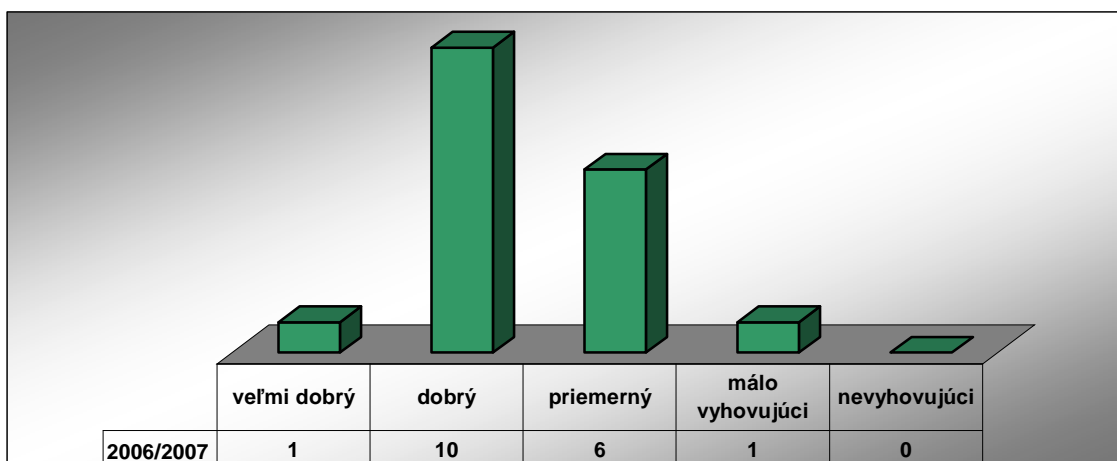
Smerovanie vývoja

- znižovanie počtu tried učebného variantu A v ŠZŠ pre žiakov s mentálnym postihnutím v súvislosti s možnosťou integrácie žiakov s mentálnym postihnutím v základnej škole, pribúdanie žiakov vzdelávaných v B a C variante,
- zvyšovanie počtu žiakov so stredným stupňom mentálneho postihnutia prijatých do ZŠ ako integrovaných,
- v špeciálnych školách zvyšovanie počtu žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou, so symptomatickými poruchami správania, autizmom, psychiatrickými poruchami, iným pridruženým postihnutím – najčastejšie s mentálnym, či telesným,
- znižovanie počtu pedagogických zamestnancov v rámci vynútenej racionalizácie na úkor kvality výchovno-vzdelávacieho procesu.

1.4 Zistenia z komplexných inšpekcií v základných umeleckých školách

V ZUŠ sa vykonalo **18** komplexných inšpekcií. Z celkového počtu skontrolovaných ZUŠ bolo **16** štátnych a **2** súkromné ZUŠ; z toho **2** s vyučovacím jazykom maďarským. Počas inšpekcií sa vykonalo **409** hospitácií, z toho v hudobnom odbore **315**, výtvarnom odbore **47**, tanečnom odbore **23**, literárno-dramatickom odbore **24**. Na základe inšpekčných zistení bola **1** škola hodnotená ako veľmi dobrá, **10** ako dobré, **6** ako priemerné a **1** ako málo vyhovujúca.

Graf 6 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v základných umeleckých školách v školskom roku 2006/2007

Priebeh procesu výchovy a vzdelávania

Náročnosť na prácu učiteľov v **hudobnom odbore** zvyšovala rôznorodá ročníková skladba žiakov v skupinách. Učitelia, najmä nekvalifikovaní, nie vždy dokázali správne diagnostikovať nedostatky a zvoliť adekvátne metódy ich korekcie, čo sa negatívne prejavovalo v nižšej interpretačnej úrovni žiakov. Úroveň vyučovania v niektorých prípadoch obmedzovala aj nižšia kvalita hudobných nástrojov. V nástrojovom spektre vyučovania v HO malo výraznú prevahu vyučovanie hry na klavíri, zvýšil sa záujem o hru na gitare. Naďalej pretrvávajú nízky záujem o hru na akordeóne a sláčikových nástrojoch. Vyučovanie spevu navštevuje najmenej žiakov, ale jeho kvalita bola na dobrej úrovni. Predmetovú skladbu vyučovania v HO, ktorá sa voľne mení a rozvíja, ovplyvňuje vývoj nástrojov a ich cenová dostupnosť ako i súčasné hudobné trendy a osobné vzory hudobných osobností.

Vo **výtvarnom odbore** bola úroveň práce učiteľov rôzna, ovplyvňovala ju diferencovaná kvalifikovanosť, ktorá mala priamy vplyv na jej kvalitu, stimuláciu žiakov, vytváranie spätnej väzby a celkovej atmosféry na hodinách. Výber námetov a techník na výtvarné spracovanie zväčša zodpovedal vekovým osobitostiam žiakov. Orientáciu výtvarného vzdelávania v niektorých školách ovplyvňujú regionálne umelecké a remeselné tradície a špecifiká. ZUŠ zatiaľ nemôžu realizovať počítačovú grafiku, chýba im potrebné technické vybavenie.

Záujem žiakov o štúdium v **tanečnom odbore** stále narastá. Pre žiakov je naďalej najpríťažlivejší moderný a ľudový tanec. Oproti predchádzajúcim rokom sa zlepšilo zaraďovanie klasického tanca vo vyučovaní. Pretrvávala vysoká neobdobnosť vyučovania. Daný stav však výraznejšie neznižil úroveň vzdelávacích výsledkov. Nekvalifikovaní učitelia sú aktívnymi členmi tanečných telies, resp. úspešní profesionálni tanečníci. Dobrú úroveň ich vzdelávacích výsledkov podnecovali vo väčšine škôl veľmi dobré podmienky vyučovania.

Rozsah vyučovania v **literárno-dramatickom odbore** bol spomedzi všetkých odborov najnižší. Učitelia svojím profesionálnym prístupom a súčinnosťou so žiakmi rozvíjali ich rečovú a pohybovú pohotovosť a výrazový prejav. Vhodnými aktivizujúcimi cvičeniami, hrami a improvizáciami podnecovali ich tvorivosť a dramatickú fantáziu.

ZUŠ **spolupracovali** s miestnymi samosprávami, inštitúciami, združeniami a cirkvami. Kvalita služieb rodičom zameraná na umelecký rozvoj detí je na dobrej úrovni. Školy žiakom poskytovali široké možnosti na prezentáciu nadobudnutých umeleckých schopností na verejných predstaveniach, koncertoch, akadémiách, výstavách, na súťažiach a rôznych iných príležitostiach – sólových aj v súborových vystúpeniach.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odbornosť v sledovaných ZUŠ bola **73,81 %**, školy sú prevažne vzdialené od kultúrnych centier, riaditelia majú problémy so získavaním učiteľov na trvalý pracovný pomer.

Psychohygienické podmienky sú ovplyvňované nedostatočnou sieťou hromadnej dopravy, na ktorú je odkázaná približne 1/3 žiakov a väčšina učiteľov. Organizácia vyučovacích hodín a prestávok je prispôsobovaná daným podmienkam.

V úrovni **priestorových podmienok** sledovaných škôl sú kvalitatívne rozdiely. Pracoviská sú priestorovo dostačujúce, ale ich účelovosť je hodnotená v rozmedzí od málo vyhovujúcej po dobrú úroveň. Sídliť zväčša v objektoch miestnych základných a materských škôl a kultúrnych centier.

Horšie **materiálno-technické vybavenie** jednotlivých ZUŠ bolo najmä na vysunutých pracoviskách. Školy mali nedostatok aktuálnej odbornej literatúry a nových titulov vo fonotéke, absentuje výpočtová technika na didaktické účely a pripojenie na internet. Priemerné podmienky boli vo vybavenosti audiovizuálnou technikou. Uvedené nedostatky majú negatívny dopad na vytvorenie vhodných podmienok na prácu žiakov.

Riadenie školy

Koncepcné zámery škôl boli dôsledne vypracované, vychádzali z analýz vzdelávacích výsledkov, podmienok vyučovania a potrieb škôl. Reálne zohľadňovali aj regionálne podmienky, záujem rodičov a žiakov. Rozporuplné je na jednej strane vytváranie detašovaných tried v odľahlých obciach často bez dostatočného priestorového a materiálno-technického vybavenia. Na druhej strane je vyučovanie v týchto obciach ústretovým krokom k žiakom, ktorí nemusia dochádzať do často pomerne vzdialených miest.

Kvalitu **odborného a pedagogického riadenia** ovplyvňovali okrem dĺžky riadiacej a pedagogickej praxe aj existujúce podmienky, veľkosť a štruktúra študijných odborov. Riadiaci zamestnanci spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon funkcie. **Rozhodovacia činnosť** riaditeľov bola menej efektívna, čo bolo zapríčinené nedostatočnou orientáciou v legislatíve. **Kontrolný systém** bol v školách na rozdielnej úrovni, nedostatky sa zistili v oblasti kontroly výchovno-vzdelávacieho procesu a triednej dokumentácie. Frekvencia kontrolnej činnosti je nižšia v detašovaných triedach.

Informačný systém bol dostatočne efektívny, zabezpečoval včasnú informovanosť všetkých zainteresovaných zložiek.

Zvolené **učebné plány** zodpovedajú koncepcným zámerom škôl, podľa možností reagujú na požiadavky verejnosti. Riaditelia škôl využívali možnosť 10 % úpravy učebných plánov. V ich dodržiavaní sa vyskytli nedostatky, ktoré spočívali najmä v krátení časových dotácií a neprideľovaní komornej a štvorročnej hry, korepetície v hudobnom odbore, čo má negatívny dopad na rozvoj muzikálnych zručností žiakov. **Učebné osnovy** sa po obsahovej stránke v školách plnia. Kvalitatívna úroveň plnenia cieľov učebných osnov je rozdielna, závisí od schopností žiakov a od pedagogickej práce učiteľov.

Pedagogická dokumentácia bola vedená prehľadne na predpísaných tlačivách, s menšími formálnymi nedostatkami. Protokoly z komisionálnych skúšok neboli úplné, zväčša chýbali záznamy zo záverečných a komisionálnych skúšok. V niekoľkých školách boli porušené Metodické pokyny na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZUŠ (niekoľkí žiaci hry na dychových nástrojoch neboli klasifikovaní počas celého klasifikačného obdobia).

Výrazné pozitívne zistenia

- podiel na rozvoji miestnej kultúry,
- prezentácia výsledkov práce žiakov na verejnosti,
- vplyv umeleckého vzdelávania na celkový rozvoj osobnosti žiakov,
- pôsobenie škôl v oblasti prevencie drogových závislostí a ďalších spoločensky nežiaducich javov,
- trvale vysoký záujem žiakov o umelecké vzdelávanie v ZUŠ.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

- odbornosť vyučovania, kvalifikovanosť učiteľov najmä pre TO,

- priestorová, materiálno-technická úroveň škôl, najmä ich vysunutých pracovísk,
- kontrolný systém,
- dodržiavanie všeobecne záväzných a školských predpisov.

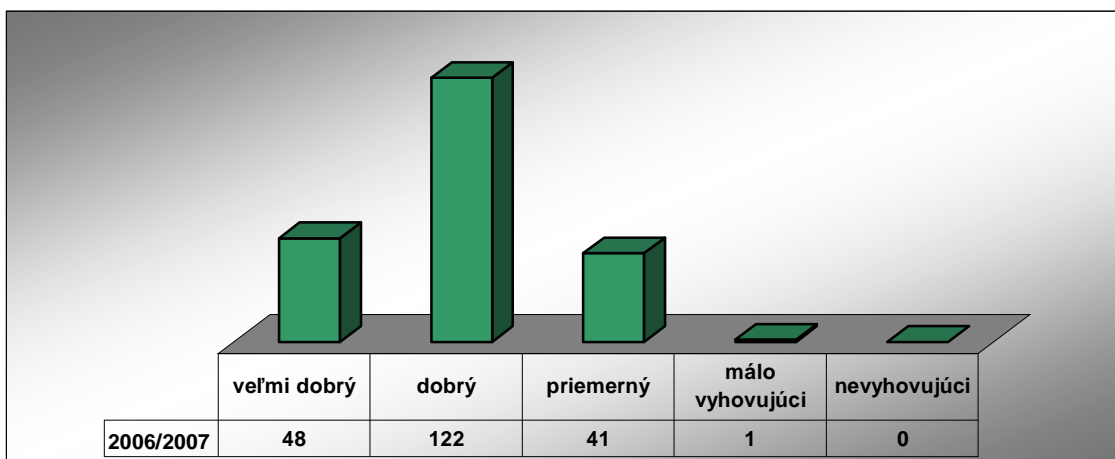
Smerovanie vývoja

- otváranie škôl, resp. detašovaných tried v odľahlých obciach,
- zvyšovanie počítačovej gramotnosti učiteľov, zavádzanie predmetov vo väzbe na informačno-komunikačné technológie,
- zvyšujúci sa záujem dospelých o štúdium v ZUŠ,
- pretrvávajúce nedostatky v dodržiavaní učebných plánov.

1.5 Zistenia z komplexných inšpekcií v materských školách

V materských školách sa vykonalo **244** komplexných inšpekcií, z toho v mestských MŠ **92**, vo vidieckych **152**. Z celkového počtu boli **2** MŠ súkromné, **2** cirkevné, **14** s výchovným jazykom slovenským a maďarským, **27** s výchovným jazykom maďarským a **3** s výchovným jazykom ukrajinským. Vykonalo sa **1 847** hospitácií na výchovných zložkách: rozvíjanie poznania (238), jazyková výchova (144), jazyková príprava zo slovenského jazyka v MŠ a triedach s výchovným jazykom maďarským (46), matematické predstavy (176), telesná výchova (718), literárna výchova (113), hudobná výchova (65), pracovná výchova (171) a výtvarná výchova (176). Celkovo boli MŠ hodnotené ako: veľmi dobré **50**, dobré **139**, priemerné **54**, málo vyhovujúce **1**.

Graf 7 Celkové hodnotenie kvality výchovy a vzdelávania v materských školách v školskom roku 2006/2007

Priebeh a výsledky výchovy a vzdelávania

Deti sa tvorivo a samostatne podieľali na **rozvíjaní** vlastného **poznania**. Výchovno-vzdelávacia činnosť bola organizačne veľmi dobre premyslená, s efektívnym využitím variabilných učebných pomôcok a didaktickej techniky. Učiteľky často pracovali s poznatkami, ktoré boli deťom známe. **Jazykovej výchove** sa venovala pozornosť počas celého pobytu detí v MŠ. Deti dokážu slovné vyjadriť nadobudnuté poznatky, vlastné názory a postoje. Pretrvávajúcim nedostatkom je dominancia reči a netrepezlivosť učiteľiek počkať na odpoveď, zhodnotiť ju a adekvátne využiť v prospech detí. Jazyková výchova často splyva s rozvíjaním poznania. Dôvodom nižšej úrovne jazykového prejavu detí je aj zvyšujúci sa výskyt chýb a porúch reči. **Jazyková príprava zo slovenského jazyka** sa nie vo všetkých kontrolovaných MŠ alebo triedach s výchovným jazykom maďarským uskutočňovala integrovane v priebehu všetkých organizačných foriem. Komunikačné zručnosti detí sa rozvíjali formou situačných hier a krátkych aktivít, zameraných na pozdravy, pokyny a memorovanie piesní a básní. Slovnú zásobu detí ovplyvňuje pedagogické pôsobenie učiteľiek i rozdielna jazyková podnetnosť rodinného prostredia detí. Kvalitu jazykovej prípravy zo slovenského jazyka ovplyvňuje aj skutočnosť, že metodický materiál Intenzívna

slovenská jazyková príprava v skupine 5 – 6-ročných detí v materských školách s výchovným jazykom maďarským je neaktuálny a zastaraný.

Obsah výchovy a vzdelávania z **matematických predstáv** sa plnil prevažne kombináciou frontálnej a skupinovej činnosti. Deti majú osvojené poznatky o veľkosti, množstve a tvare predmetov, bez problémov sa orientujú v priestore, v číslach a čase, poznajú geometrické tvary i význam základných matematických pojmov, dokážu pomenovať spoločné a rozdielne znaky, svoje riešenia vedia prezentovať a zdôvodniť. Pravidelnosť plnenia obsahu výchovy a vzdelávania z **telesnej výchovy** a vhodné priestorové podmienky majú pozitívny vplyv na úroveň pohybových schopností a zručností detí. Cvičenia obratnosti, samostatnosti a odvahy sa prelínali s plnením úloh v oblasti civilnej ochrany, dbalo sa na bezpečnosť a hygienu cvičenia. Niektoré učiteľky zaraďovali pohybové hry bez pedagogického zámeru, menej pozornosti sa venovalo otužovaniu a prezliekaniu detí do cvičných úborov. Profesionálny prístup učiteliek v **literárnej výchove**, pomôcky a rekvizity utvárali kladný vzťah k literárnemu a dramatickému umeniu. V literárnych činnostiach sa rozvíjali prvky rannej gramotnosti. Nedostatkom bolo preferovanie poézie a rozprávok na úkor ostatných literárnych žánrov. Výber rozprávok, maňušiek a rekvizít nebol vždy premyslený, práca s knihou cieľavedomá. Rešpektovanie prirodzeného citu detí pre rytmus, spájanie spevu s pohybom a kultivovanosť jeho vykonávania, patrili k výrazným pozitívam v **hudobnej výchove**. Nedostatkom bolo nepravidelné zaraďovanie počúvania hudby v porovnaní s ostatnými tematickými celkami. V **pracovnej výchove** prevažovala skupinová forma práce. Učiteľky dbali na presnosť, dôslednosť a bezpečnosť pri manipulácii s pracovným materiálom, námety na pracovné činnosti zladžovali s obsahom poznania, zážitkami a praktickými skúsenosťami detí. Originálne nápady detí nie sú vždy dostatočne ocenené. Vo väčšine MŠ sú vytvorené portfólia výtvarných prác, ktoré dokumentujú plnenie obsahu výchovy a vzdelávania z **výtvarnej výchovy**. Grafomotorické zručnosti detí sa rozvíjajú a upevňujú vo všetkých vekových skupinách. Nižšia úroveň grafomotorických zručností niektorých detí je odrazom ich nepravidelnej dochádzky do MŠ. Nedostatočná pozornosť sa venuje zobrazovaniu ľudských a zvieracích postáv.

Rozvoj osobnosti detí pozitívne ovplyvňovala vnímavosť učiteliek k ich potrebám, priateľská atmosféra, prosociálny štýl výchovy. Posilňovaním citlivého a ohľaduplného správania k deťom z rôzneho socio-kultúrneho prostredia sú deti primerane vedené k chápaniu iných kultúr.

Preventívne a multidisciplinárne aktivity sú zamerané najmä na spoluprácu s poradenskými zariadeniami a zariadeniami špeciálnopedagogického poradenstva. V realizácii pedagogickej diagnostiky dlhodobo pretrváva formalizmus, len v malom počte MŠ ju možno hodnotiť ako efektívnu a funkčnú. Problematika ľudských práv je vcelku dobre zapracovaná v koncepčných zámeroch MŠ. Zvýšená pozornosť sa venuje deťom zo sociálne znevýhodneného rodinného prostredia, nadaným a talentovaným deťom a deťom so ŠVVP. MŠ sa svojimi **aktivitami** zapájajú do kultúrno-spoločenského života obcí. Významne sa rozšírila medzinárodná spolupráca MŠ. Rozšírila sa krúžková činnosť, ktorá v prevažnej väčšine MŠ prispieva k obohacovaniu obsahu výchovy a vzdelávania.

Podmienky výchovy a vzdelávania

Odbornosť výchovno-vzdelávacej činnosti bola v kontrolovaných MŠ zabezpečená na **98,2 %**, čo je o **1,3 %** viac ako v minulom školskom roku. V Žilinskom kraji sa zistila **100 %** odbornosť. Najvyššia neodbornosť **4,5 %** bola v Košickom kraji (z dôvodu prijímania nekvalifikovaných učiteliek). Celkovo bolo neodborne odučených len 573 z celkového počtu 31 924 hodín.

Zvyšuje sa **záujem učiteliek o vysokoškolské vzdelanie** najmä v mestských MŠ. Negatívnym javom je málo progresívny odborný rast učiteliek často spôsobený neumožnením ich ďalšieho vzdelávania zo strany zriaďovateľov. Pomerne veľa riaditeliek neabsolvovalo prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov.

V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi **sa zlepšil stav interiérov aj exteriérov** v dôsledku ich rekonštrukcie a vybavenia novým zariadením z finančných prostriedkov získaných z rôznych projektov, ale aj vyčlenením finančných prostriedkov z rozpočtov zriaďovateľov. MŠ, ktoré sú organizačnými zložkami ZŠ s MŠ, sú poväčšine umiestnené v priestoroch ZŠ, čím sa celkovo zhoršili ich priestorové podmienky. **Vybavenosť hračkami** a materiálom na pracovné a výtvarné činnosti je prevažne dobrá. Učebné pomôcky sa postupne modernizujú a svojpomocne dopĺňajú. **Detские knižnice** prevažne zodpovedajú záujmom a veku detí, **učiteľské** sa v závislosti

od finančných možností aktualizujú. Vybavenie **výpočtovou a rozmnožovacou technikou** sa v porovnaní s uplynulými rokmi zlepšilo. Pomerne veľa MŠ využíva počítačové učebne ZŠ. **Denný poriadok** väčšiny MŠ je usporiadaný s ohľadom na vekové zvláštnosti a individuálne osobitosti detí, vyvážené sa striedajú spontánne hrové, pohybové a riadené činnosti.

Psychohygienické podmienky učiteľiek sú prevažne dobré, ojedinele (najmä v Prešovskom kraji) sa vyskytli priemerné až málo vyhovujúce (nestriedanie sa učiteľiek, nerovnomerné rozvrhnutie pracovného času, znižovanie úväzkov, spájanie tried počas podávania stravy a počas populudňajšieho odpočinku a pod.).

Riadenie materských škôl

Materské školy vo svojich **koncepčných zámeroch** majú jasne stanovené priority, s rešpektovaním regionálnych podmienok. Súčasťou dlhodobých zámerov škôl je aj realizovanie projektov. **Hlavné ciele výchovy a vzdelávania** sú spravidla adresné, zamerané na celkový rozvoj MŠ. Aj v tomto školskom roku sa zistili nedostatky v **pedagogickom riadení** v niektorých ZŠ s MŠ, zástupkyne riaditeľia pre MŠ mali nedostatočné až žiadne kompetencie. Chýba metodické usmernenie k riadeniu týchto subjektov. VVČ je plánovaná prevažne v súlade so základným pedagogickým dokumentom pre MŠ **Programom výchovy a vzdelávania** a s Doplnkom obsahu civilnej ochrany detí v MŠ k PVaV (ďalej Doplnok), primerane sa využíva Rozvíjajúci program výchovy a vzdelávania detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Striedanie tematických celkov vo výchovných zložkách bolo väčšinou vyvážené, postupnosť bola dodržaná, ciele a obsah vzájomne korešpondovali. Nedostatky sa vyskytli v striedaní jednotlivých výchovných zložiek a v diferencovaní nárokov na deti. **Pedagogické porady** plnili funkciu poradného orgánu riaditeľiek, v spojených subjektoch ZŠ s MŠ sa realizujú prevažne osobitne v každej organizačnej zložke, bez účasti riaditeľa/riaditeľky školy v MŠ. **Vnútorý poriadok** bol takmer vo všetkých MŠ vypracovaný podľa interných podmienok a potrieb, v zmysle platnej legislatívy. Nedostatky sa vyskytli v časovom rozvrhnutí denných činností (bezdôvodné skracovanie ranných hier a pobytu detí vonku). **Rozhodovanie** o prijatí detí sa realizovalo na rôznej úrovni, od veľmi dobrej až po málo vyhovujúcu.

Vo väčšine kontrolovaných MŠ riaditeľky vypracovali plán **vnútornej školskej kontroly** zvlášť pre pedagogický a prevádzkový úsek, čo zvýšilo jej prehľadnosť. Záznamy z vnútroškolskej kontroly mali málo hodnotiaci charakter, neukladali sa opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Pretrvávajúcim nedostatkom je nedostatočná analyticko-hodnotiacia činnosť riaditeľiek i učiteľiek.

Informačný systém je účinný, s efektívnou spätnou väzbou. Vzťahy MŠ a rodiny sú prevažne dobré, spolupráca so ZŠ napomáha zvládnutiu požiadaviek v 1. ročníku, dobrá spolupráca so ZUŠ a rôznymi kultúrnymi organizáciami prispieva k spšteniu života detí.

Pedagogická dokumentácia sa viedla systematicky a prehľadne, ojedinele neboli použité tlačivá schválené MŠ SR. V MŠ s VJM sa dokumentácia viedla až na niektoré výnimky dvojjazyčne. Ani v jednej MŠ s výchovným jazykom ukrajinským sa pedagogická dokumentácia nevedla dvojjazyčne – chýbalo vedenie v jazyku príslušnej národnostnej menšiny.

Orientácia vo **všeobecne záväzných predpisoch** a ich dodržiavanie bolo primerané. Nedostatky sa zistili v dodržiavaní najvyššieho počtu prijatých detí, v plnení Programu výchovy a vzdelávania a Doplnku, v zabezpečovaní výchovnej starostlivosti adekvátnym počtom učiteľiek, v spracovaní vnútorných poriadkov, v plnení povinnosti riaditeľiek absolvovať prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov, v rozhodovaní, v používaní názvu na úradnej pečiatke, pri vonkajšom označení budovy.

Výrazné pozitívne zistenia

- zaškolenie vysokého počtu 5 – 6-ročných detí pred vstupom do ZŠ, vrátane detí z menej podnetného sociálneho prostredia,
- tvorba projektov vyplývajúca z konkrétnych podmienok MŠ a zapájanie sa do medzinárodných projektov (Comenius),
- takmer 100 % odbornosť výchovno-vzdelávacej činnosti,
- zapájanie sa do kultúrneho života obcí a miest, prezentácia činnosti a aktivít v médiách, vydávanie školských časopisov,

- zapájanie sa do detských súťaží, prezentácia výchovno-vzdelávacích výsledkov na vlastných webových stránkach,
- individuálny prístup k rozvoju kľúčových kompetencií detí, vrátane detí so ŠVVP,
- vytváranie multietnického a multikultúrneho prostredia,
- vysoká estetická úroveň interiérov väčšiny MŠ.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky, problémy

- uplatňovanie interaktívnych metód a foriem práce,
- realizácia pedagogickej diagnostiky, vedenie záznamov a ďalšie využitie zistení,
- proces autoevalvácie,
- formy hodnotenia detí učiteľkami a podpora sebahodnotenia,
- ďalšie vzdelávanie učiteliek a riaditeľiek,
- odborná metodická pomoc MŠ.

Smerovanie vývoja

- záujem učiteliek o vysokoškolské štúdium predškolskej pedagogiky,
- zvyšovanie počtu 5 – 6-ročných detí a detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou zaškolených v MŠ,
- zvyšovanie počtu MŠ, v ktorých nie je počet učiteliek adekvátny k počtu detí zaradených v triedach s celodennou výchovnou starostlivosťou.

1.6 Zistenia z inšpekčnej činnosti v zariadeniach náhradnej výchovy

Informatívne inšpekcie s cieľom skontrolovať vybavenosť, dôvody umiestnenia a priebeh pobytu detí v relaxačných a ochranných miestnostiach sa vykonali v **14** štátnych zariadeniach. Z celkového počtu zariadení **5** bolo RDD, **6** RDM a **3** RDDM.

V **RDD** (pre deti do 15 rokov) bol celkový počet detí **188**. Vo všetkých zariadeniach sa vyskytovali aj deti nad 15 rokov, plnili si povinnú školskú dochádzku. Vo vnútornom poriadku mali v takmer všetkých zariadeniach zapracované metodické usmernenie MŠ SR č. 16/2006-R z 08. 06. 2006 k zákonu č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach v znení neskorších predpisov, opatrenia vo výchove, účel, dôvody a podmienky umiestnenia do **relaxačnej miestnosti**. Jedno zariadenie nemalo zriadenú relaxačnú miestnosť, jedno RDD malo relaxačnú aj ochrannú miestnosť.

Vo väčšine zariadení písomný záznam z pobytu v relaxačnej miestnosti obsahoval meno dieťaťa, dátum, čas, dôvod umiestnenia, meno osoby, ktorá o umiestnení rozhodla, poskytnutý materiál na relaxáciu, vzdelávanie a inú vhodnú činnosť, psychologickú a psychoterapeutickú starostlivosť. Dátum a čas ukončenia pobytu v relaxačnej miestnosti bol uvedený vo všetkých RDD.

V školskom roku 2006/2007 boli v týchto miestnostiach umiestnené 3 deti. Označenie miestnosti viditeľným nápisom bolo v polovici zariadení. Miestnosti rozmermi a vybavením, okrem jednej, spĺňali podmienky.

Základné vybavenie relaxačnej miestnosti tvoril nábytok navodzujúci relaxáciu (v jednom nevylučoval zranenie dieťaťa), jedna stena upravená ako zelená tabuľa, osvetlenie s vonkajším ovládaním mimo dosahu dieťaťa, teplá podlahová krytina, zodpovedajúce vykurovanie a okno s vetraním chránené proti rozbitiu. Zvukové zariadenie na privolanie pedagóga chýbalo v 2 zariadeniach. Všetky relaxačné miestnosti mali mreže na oknách. Odporúčanie na umiestnenie v relaxačnej miestnosti bolo uvedené v dokumentácii.

V **RDM** (pre mládež nad 15 rokov) bol celkový počet **314** detí nad 15 rokov, mladšie deti sa v zariadeniach nevyskytli. Vo vnútornom poriadku mali všetky zariadenia uvedené ochranné

opatrenia. Metodické usmernenie MŠ SR č. 16/2006-R bolo zapracované vo väčšine vnútorných poriadkov, rovnako ako účel, dôvody a podmienky umiestnenia do **ochrannej miestnosti**. Vo väčšine zariadení písomný záznam z pobytu v ochrannej miestnosti obsahoval požadované údaje.

V každom RDM zriadili ochrannú miestnosť, v školskom roku 2006/2007 tam umiestnili celkovo 15 detí. **Najvyšší počet umiestnení** 1 dieťaťa v ochrannej miestnosti za školský rok bol **1 až 17-krát**. Viditeľným nápisom boli označené miestnosti približne v polovici zariadení. Vo všetkých zariadeniach mali miestnosti požadované rozmery, potrebnú teplotu, umývateľnú podlahovú krytinu, všetky mali okno s vetraním chránené proti rozbitiu, zvukové zariadenie na privolanie pedagóga. Základné vybavenie ochrannej miestnosti tvoril vo väčšine zariadení nábytok pevne pripravený k podlahe, zabudované WC, zdroj pitnej vody, jedna stena upravená ako zelená tabuľa, osvetlenie miestnosti s vonkajším ovládaním. Príslušenstvo v 2 zariadeniach ohrozovalo bezpečnosť. Dôvodom k umiestneniu do ochrannej miestnosti bolo agresívne správanie, ktorým deti ohrozili život, zdravie iných osôb, majetok alebo ohrozenie vlastnej bezpečnosti dieťaťa. Deti tam umiestnili aj za bežné priestupky. Dĺžka pobytu v ochrannej miestnosti a starostlivosť oň počas pobytu bola uvedená v dokumentácii. Zariadenia vždy nedodržiavali čas vychádzok na čerstvom vzduchu. V čase školského vyučovania v 2 zariadeniach žiakom umožnili individuálne vzdelávanie.

V **RDDM** bolo celkovo **168** detí, z toho do 15 rokov 55, nad 15 rokov 113. Vo vnútornom poriadku mali zapracované opatrenia vo výchove, ochranné opatrenia, metodické usmernenie MŠ SR č. 16/2006-R, zmysel relaxačnej a ochrannej miestnosti, dôvody a podmienky umiestnenia do nej. Deti boli s týmito skutočnosťami oboznámené.

Takmer vo všetkých zariadeniach **písomný záznam z pobytu v ochrannej miestnosti** obsahoval potrebné údaje. V žiadnom RDDM **nezriadili samostatnú relaxačnú miestnosť**, jedna miestnosť slúžila ako relaxačná i ochranná. Všetky mali požadované rozmery, väčšina spĺňala podmienky základného vybavenia a osvetlenia. Deti mali možnosť v ochrannej miestnosti zaujať pohodlnú polohu, matrace na posteli sa ponechávali aj počas dňa. Odporúčanie k umiestneniu v ochrannej miestnosti a dĺžka pobytu boli uvedené v dokumentácii, umiestnenie najviac na 72 hodín bez prerušenia sa dodržiavalo. Umiestnenie dieťaťa s odkladným účinkom sa v tomto školskom roku nevyskytlo, pobyt s najmenej jednou hodinou na čerstvom vzduchu sa občas nedodržiaval. Opakované umiestnenie sa uskutočňovalo najčastejšie za bitku alebo útek. Počas pobytu v ochrannej miestnosti umožnili deťom písomný, telefonický alebo osobný styk so zákonným zástupcom.

1.7 Zistenia z inšpekčnej činnosti v zariadeniach špeciálno-pedagogického poradenstva

Inšpekcie sa vykonali v **52** ZŠPP, z toho bolo **39** ŠPP, **13** DIC. Štátnych zariadení bolo **41**, neštátnych **11** (súkromné 4 ŠPP a 6 DIC, cirkevná 1 ŠPP). V zariadeniach bolo evidovaných **24 535** klientov, v školskom roku 2006/2007 poskytli odborné služby **19 806** klientom. Z celkového počtu najviac bolo klientov s mentálnym postihnutím, s vývinovými poruchami učenia, s narušenou komunikačnou schopnosťou, s viacnásobným postihnutím a s vývinovými poruchami správania, najmenej bolo intelektovo nadaných klientov.

Špeciálnopedagogická a psychologická činnosť bola dôkladne **zdokumentovaná**, ochrana osobných údajov zabezpečená. Aby mohli zariadenia poskytovať komplexnú starostlivosť a odstránili až štvormesačnú čakaciu dobu, potrebovali by **doplniť o ďalších odborných zamestnancov** na celý pracovný úväzok. **Priestorové podmienky** boli prevažne dobré, časť zariadení by si však vyžadovala rozšíriť priestory a zaviesť bezbariérovosť. **Materiálno-technické podmienky** jednotlivých ZŠPP boli väčšinou dobré až priemerné, chýbali kompenzačné pomôcky na požičiavanie, pomôcky zasielané z dodávky MŠ SR, stimulačné programy a vybavenie rehabilitačných miestností. Mnoho pomôcok si zamestnanci zhotovili sami.

Odborná činnosť vo vzťahu k deťom predškolského veku bola zameraná najmä na riešenie odkladu začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky a problémov vyplývajúcich z postihnutia.

Komplexnú špeciálnopedagogickú, psychologickú a rehabilitačnú starostlivosť poskytovali materským a špeciálnym školám, odborným učilištiam a praktickým školám, odborné služby v oblasti školskej integrácie, výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP bežným základným a stredným školám. Najčastejšie uskutočňovali diagnostiku a rediagnostiku, riešili problematiku mentálnej retardácie a jej hraničného pásma, porúch reči a preradenia žiaka do vhodnejšieho typu školy, problematiku integrácie, nedostatočného prospechu a prestupu žiakov do inej školy. Odbornú činnosť realizovali pre deti a žiakov, ich rodičov, učiteľov a vychovávateľov, školských špeciálnych pedagógov, školských psychológov, výchovných poradcov a riaditeľov škôl. Zariadenia sa na verejnosti prezentovali bohatou **osvetovou činnosťou**. **Spolupráca** so školami, predškolskými, poradenskými a zdravotníckymi zariadeniami bola **prevažne dobrá**.

1.8 Stav prevencie drogových závislostí ako súčasti výchovno-vzdelávacieho procesu

Cieľom úlohy bolo zistiť aktuálny stav primárnej prevencie drogových závislostí (ďalej prevencie) v **základných školách, stredných školách, špeciálnych základných školách** a na **gymnáziách**. Realizovala sa v **360** školách, z toho v 316 štátnych a 44 neštátnych (32 cirkevných a 12 súkromných); z hľadiska druhov škôl v **245 ZŠ, 87 stredných školách** (32 gymnázií, 32 stredných odborných škôl, 12 združených stredných škôl, 11 stredných odborných učilíšť) a v **28 špeciálnych základných školách**.

Informácie sa získavali prostredníctvom **dotazníkov**, ktoré boli zamerané na získanie údajov o koordinátoroch prevencie drogových závislostí (ďalej koordinátor), ich činnosti v školách, využívaní dostupných prostriedkov a postupov prevencie a ďalšom vzdelávaní.

Z **360 koordinátorov** majú takmer všetci vysokoškolské vzdelanie. Pedagogickú prax v rozsahu 10 – 20 rokov má 25 % koordinátorov, 5 – 10 rokov 22 % koordinátorov, 20 – 30 rokov 21 % koordinátorov, 1 – 5 rokov 18 % koordinátorov a viac ako 30 rokov 14 % koordinátorov. V **ZŠ** a v **ŠZŠ** sú koordinátormi učitelia 1. stupňa, učitelia prírodovedných, jazykových, spoločenskovedných a výchovných predmetov, v **SŠ** učitelia jazykov, spoločenskovedných a prírodovedných predmetov.

Funkciu koordinátora dobrovoľne a na základe vlastného záujmu vykonáva len 35 % koordinátorov, 64 % bolo do funkcie určených. Poverených výkonom ďalšej alebo viacerých funkcií (triedny učiteľ, vedúci metodického orgánu, výchovný poradca, riaditeľ, zástupca riaditeľa) je až 89 % koordinátorov.

Podmienky vytvorené vedením školy označilo ako veľmi dobré 53 % koordinátorov, ako dobré 36 %, vyhovujúce 10 % a nevyhovujúce 1 %. Program prevencie na príslušný školský rok má vypracovaný 94 % koordinátorov.

Z **hľadiska kvality** hodnotili koordinátori najlepšie spoluprácu s výchovnými poradcami, s vedením školy, s triednymi učiteľmi, s ostatnými učiteľmi, so žiakmi, najslabšiu s rodičmi a školským psychológom. Zo subjektov mimo školy najlepšie hodnotili spoluprácu s PPP, s políciou a so zdravotníckymi zariadeniami.

Finančný grant na podporu preventívnych aktivít získalo 10 % koordinátorov, napriek úsiliu ho nezískalo 13 % koordinátorov. Grant bol poskytnutý najčastejšie z protidrogového fondu, MŠ SR, zo samosprávnych krajov, mestských úradov a z magistrátov. Koordinátori uviedli ako dôvody neúspechu pri získaní grantu napr.: málo skúseností s jeho získaním, problémy s vypracovaním projektu, potrebu viacnásobne zasielať projekty, pokiaľ získali dotácie. Všetky získané finančné prostriedky boli využité na požadované aktivity.

Dotazníkmi sa zisťovalo **využívanie učebných textov, materiálov a metodických príručiek**.

Dostatočný počet publikácií má 75 % ZŠ, 36 % ŠZŠ, 78 % G, 75 % SOŠ, 100 % ZSS, 82 % SOU.

Texty pre ZŠ, ŠZŠ a SŠ poskytujú **dostatok podnetov a informácií** na preventívnu činnosť v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu, len 2 % koordinátorov texty považuje za nepostačujúce.

Len v 15% škôl má **metodickú príručku** k dispozícii každý učiteľ, v 41 % školách nemá metodickú príručku ani jeden učiteľ.

Koordinátori uvádzali, že v **textoch** sú vhodné **témy** na triednické hodiny, hodiny etickej a občianskej výchovy, ale je málo času na ich využívanie, témy by mali byť prispôsobené aj pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Niektorí uviedli, že v textoch chýbajú konkrétne aktivity a obsahujú málo príkladov zo života.

Vybavenosť školy **materiálnymi prostriedkami** na realizáciu prevencie, medzi ktoré boli zaradené metodické materiály, publikácie, časopisy, právne predpisy a videonahrávky hodnotilo 33 % koordinátorov ako priemernú, 17 % ako nedostatočnú.

Prvky prevencie sa uplatňujú v etickej a občianskej výchove/náuke o spoločnosti, v prírodovedných predmetoch, v slovenskom jazyku, menej vo výchovných predmetoch vo všetkých druhoch škôl. Prevencii sa venujú aj na triednických hodinách a hodinách náboženskej výchovy/náboženstva, v SOŠ v predmetoch psychológia a ošetrovatelstvo.

Prvky prevencie **v mimo vyučovacom čase** sa uplatňujú v krúžkovej činnosti, v aktivitách organizovaných pedagogicko-psychologickými poradňami, políciou a v školských kluboch detí. Do preventívnych projektov sa zapojilo 70 % škôl.

V oblasti vzdelávania uvádzali koordinátori absolvovanie krátkodobých a dlhodobých vzdelávaní formou jednorazových alebo cyklických školení, prednášok a seminárov v rozpätí rokov 1992 – 2007. Z hľadiska obsahu (tém) by navrhovali ďalšie vzdelávanie, ktoré by im ukázalo, ako riešiť konkrétne modelové situácie, ako komunikovať so žiakmi, ako riešiť konflikty, zvládnuť stres a tmiť agresivitu žiakov. Uvítali by **vzdelávanie zamerané** na zvýšenie ich právneho vedomia, právny postup školy a koordinátora v oblasti prevencie, aktivity na posilnenie sebakontroly a asertívneho správania, identifikáciu typov drogovej závislosti na základe príznakov, zdravý životný štýl a iné. Ďalšie vzdelávanie by privítalo 84 % koordinátorov.

Pripomienky a podnety koordinátorov k postaveniu a činnosti koordinátora v oblasti prevencie drogových závislostí boli zamerané na:

Postavenie, činnosť a význam tejto funkcie v škole – hodnotilo 40 % koordinátorov ako dobré, iba 2 % ako nedocenené. Vyzdvihli dôležitosť funkcie koordinátora, dôležitosť jeho primeraného finančného ohodnotenia, vytvorenia samostatnej kariérnej pozície koordinátora. Navrhli nespájať túto funkciu s inými funkciami. Zdôraznili potrebu užšej spolupráce s vedením školy, pedagógmi, rodičmi a žiakmi, poukázali na časovú náročnosť funkcie a navrhli zníženie úväzku. Koordinátor by mal činnosť koordinovať a nie zabezpečovať celú prevenciu. Niektorí poukázali na veľmi obmedzené právomoci vo vzťahu k rodičom a kládli dôraz na spoluprácu s PPP a CVaPP.

Obsahová, organizačná a materiálna stránka – koordinátori uviedli, že treba zlepšiť materiálne a technické podmienky pre ich činnosť, pútavosť metodických materiálov s protidrogovou tematikou, vzdelávanie zamerať aj na nácvik praktických zručností k jednotlivým témam, vyčleniť finančné prostriedky v škole na prevenciu, vytvoriť systém prevencie a prepojiť ho s odbornými inštitúciami, do programu prevencie zapojiť aj rodičov a tak zvýšiť ich záujem o deti. Z hľadiska prevencie považujú za dôležité vypracovať materiály zrozumiteľné aj pre žiakov ŠZŠ.

V porovnaní so školským rokom 2002/2003 **sa stav zlepšil** v/vo:;

- počte koordinátorov, ktorí hodnotili podmienky vytvárané vedením školy ako dobré,
- počte ZŠ a SOU, ktoré majú dostatočný počet doplnkových učebných textov,
- vybavenosti doplnkovými učebnými textami odporúčanými MŠ SR v ŠZŠ,
- počte koordinátorov, ktorí majú vypracovaný program prevencie,
- spolupráci so žiakmi, triednymi učiteľmi a rodičmi,
- uplatňovaní prvkov prevencie v krúžkovej činnosti,

- zapojenosti škôl do preventívnych projektov o 20 %,
- pozitívnej odozve žiakov na projekty o 19 %.

V porovnaní so školským rokom 2002/2003 **sa stav zhoršil** v:

- počte koordinátorov, ktorí sa venujú iba tejto funkcii o 49 %,
- počte učiteľov o 8 %, ktorí majú metodickú príručku k doplnkovým učebným textom.

1.9 Stav zabezpečenia výchovy k ľudským právam

Na plnení úloh Národného plánu výchovy k ľudským právam na roky 2005 – 2014, ktorý vypracovalo MŠ SR, sa podieľajú ŠPÚ, ÚIPŠ a ŠŠI. V roku 2006 ŠŠI plnila dve úlohy projektu: Vybavenosť škôl medzinárodnými a národnými dokumentmi a Rozpracovanie otázok výchovy a vzdelávania k ľudským právam v pedagogickej a pracovnej dokumentácii školy.

Kontrola zabezpečenia úrovne výchovy k ľudským právam sa realizovala v **200** školách, z toho bolo **80** ZŠ a **120** SŠ – **32** G, **32** SOŠ, **32** SOU a **24** ZSS. V každom z 8 krajov SR bolo vybraných 10 ZŠ, 4 G, 4 SOŠ, 4 SOU a 3 ZSS.

V **konceptii rozvoja školy** malo 77 ZŠ a 114 SŠ **hlavné ciele výchovy a vzdelávania vytýčené** na obdobie dvoch až piatich rokov, zamerané na skvalitňovanie a modernizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu **s dôrazom na humanizáciu vyučovania, výchovu k vlastenectvu a národnej hrdosti** a zadefinované smerovanie k výchove k ľudským právam. Školy, okrem 3 ZŠ a 2 SŠ, zohľadňovali pri plánovaní a realizovaní výchovno-vzdelávacích zámerov regionálne podmienky (veľkosť, pokles počtu žiakov, záujem rodičov o spoluprácu, podpora zriaďovateľa). **Spoluprácu s rodičmi** a s výchovno-vzdelávacími organizáciami vo svojich koncepcných zámeroch podporovali všetky školy. **Medzinárodnú spoluprácu** v rámci projektov Sokrates, Comenius, eTwinning a Infovek rozvíjalo menej ZŠ ako SŠ, dôvodom bol nedostatok učiteľov cudzích jazykov. Takmer všetky školy sa vo svojej koncepcii orientovali na vytváranie prostredia bez prejavov diskriminácie, xenofóbie, rasovej alebo národnostnej neznášanlivosti.

V 60 ZŠ a v 87 SŠ podporovali **vzdelávanie učiteľov zamerané na oblasť ľudských práv**. Zúčastňovali sa ho najmä výchovní poradcovia, učitelia I. stupňa a učitelia etickej výchovy, dejepisu, občianskej výchovy, občianskej náuky a náuky o spoločnosti.

V **pláne práce** 71 ZŠ a 89 SŠ sa venovala pozornosť žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia a žiakom v hmotnej núdzi. V ZŠ im poskytovali úľavu z príspevku zákonného zástupcu žiaka na čiastočnú úhradu nákladov za starostlivosť poskytovanú žiakovi, v SŠ im poskytovali ubytovanie v domove mládeže, motivačný príspevok, dotáciu na stravu a rôzne príspevky od rady rodičov. Žiaci so ŠVVP navštevovali 73 ZŠ a 65 SŠ. Nadaní žiaci sa učili v triedach s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov, hudobnej, výtvarnej a telesnej výchovy. Učitelia zapájali žiakov do rôznych projektov, súťaží a olympiád, SOČ v rámci okresu, kraja a Slovenska. Olympiády ľudských práv sa zúčastňovali najmä žiaci G, SOŠ, menej žiaci SOU a ZSS. Žiaci mali v školách prístup k dostupným informačným zdrojom, mali možnosť využívať knižničný fond a internet. Prostredníctvom webových stránok poskytovali školy informácie o aktivitách žiakom, rodičom, partnerským organizáciám. Možnosť informovať rodičov o hodnotení a klasifikácii dieťaťa prostredníctvom elektronickej žiackej knižky využívali ojedinele. Vlastné webové stránky mali vytvorené v 35 ZŠ, 19 G, 17 SOŠ, 17 SOU a v 9 ZSS.

Činnosť metodických orgánov sa orientovala najmä na plánovanie a organizovanie predmetových súťaží, olympiád, besied a prednášok. Výchovné poradenstvo bolo účinné a koordinované v 74 ZŠ a 95 SŠ zamerané na pomoc pri riešení konkrétnych výchovných a vzdelávacích problémov žiakov. Vo všetkých školách pracoval koordinátor prevencie drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov. V 15 ZŠ a 37 SŠ neustanovili koordinátora environmentálnej výchovy alebo kontaktného učiteľa výchovy k manželstvu a rodičovstvu.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli vo väčšine sledovaných škôl dobré. Nedostatky sa vyskytli pri tvorbe rozvrhu hodín (nedodržanie stanoveného začiatku vyučovania, skracovanie

dĺžky prestávok alebo posledných vyučovacích hodín) a pri prijímaní opatrení na zabezpečenie pravidelnej školskej dochádzky žiakov. Niektoré školy museli zohľadňovať pri tvorbe rozvrhu hodín objektívne prekážky dochádzky žiakov do školy, čo súviselo s podmienkami hromadnej dopravy.

Kritériami posudzovania dodržiavania ľudských práv v škole boli proces tvorby vnútorného poriadku školy a jeho obsah. Zo zistení vyplýva, že vo vnútorných poriadkoch škôl absentovali najmä: zakotvenie úlohy žiackej samosprávy (pracovali v 36 ZŠ a 86 SŠ), sloboda združovania a zhromažďovania v škole, spôsob riešenia problémov a konfliktov, právo na spravodlivý proces, právo na ochranu súkromia, práva a povinnosti učiteľov, vzťah práv a povinností medzi žiakom a učiteľom, práva a povinnosti rodičov, opatrenia v prípade porušenia dohodnutých pravidiel.

Na základe zistení uplatnila ŠŠI voči vedúcim zamestnancom kontrolovaných subjektov odporúčania k nedostatkom, ich akceptáciu bude kontrolovať v školskom roku 2007/2008.

1.10 Plnenie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v školách a školských zariadeniach

Stav a úroveň odstránenia zistených nedostatkov sa kontrolovali v **507** školách/školských zariadeniach. Následné inšpekcie sa vykonali v **213** základných školách, **7** gymnáziách, **50** stredných odborných školách, **13** združených stredných školách, **28** stredných odborných učilištiach/učilištiach, **11** základných školách pri zdravotníckych zariadeniach, **13** základných umeleckých školách, **144** materských školách, v **23** školských kluboch detí, v **3** zariadeniach náhradnej výchovy, **1** pedagogicko-psychologickej poradni a v **1** súkromnej jazykovej škole. S vyučovacím jazykom národností bolo **56** kontrolovaných subjektov.

V kontrolovaných subjektoch sa uplatnilo **4 149** opatrení na odstránenie zistených nedostatkov. Z toho bolo akceptovaných a splnených **3 906 (94,14 %)**, čo je veľmi pozitívne. Z uvedeného vyplýva, že riaditelia škôl pristupujú zodpovedne k odstráneniu nedostatkov, ktoré boli zistené pri výkone školskej inšpekcie. Nespĺnené opatrenia budú opäť skontrolované v školskom roku 2007/2008. Prehľad uplatnených opatrení uvádza tabuľka 3.

Tabuľka 3 Prehľad uplatnených opatrení v školách a školských zariadeniach v SR v školskom roku 2006/2007

Opatrenia										
spolu	4 149									
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia				záväzný pokyn	
					prijaté kontrolovaným subjektom	uložené školskou inšpekciou				
počet	1 617		138		2 010		365		19	
	akceptované	%	akcept./spln.	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	1 492	92,27	115	83,33	1 927	95,87	353	97	19	100

V **213 základných školách** sa uplatnilo **1 994** opatrení, akceptovaných a splnených bolo 95,03 %. Prehľad uplatnených opatrení je uvedený v tabuľke 4.

Tabuľka 4 Prehľad uplatnených opatrení v ZŠ v SR v školskom roku 2006/2007

Opatrenia										
spolu	1 994									
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia				záväzný pokyn	
					prijaté kontrolovaným subjektom	uložené školskou inšpekciou				
počet	696		58		1 093		144		3	
	akceptované	%	akcept./spln.	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	646	92,82	49	84,48	1 053	96,34	144	100	3	100

Nedostatky sa vyskytovali v/vo:

- dodržiavanie učebných plánov (pri delení žiakov na skupiny v predmetoch anglický jazyk, technická a telesná výchova, pri realizovaní praktických cvičení a laboratórnych prác),
- plnenie učebných osnov (v predmetoch prírodopis, fyzika, telesná výchova, v slovenskom jazyku a literatúre),
- dodržanie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín,
- dodržiavanie metodických pokynov na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZŠ,
- dodržiavanie legislatívnych predpisov pri individuálnej integrácii,
- používanie názvu školy, v súlade pečiatky školy so zriaďovacou listinou,
- činnosti metodických združení a predmetových komisií,
- zabezpečenie odbornosti učiteľov cudzích jazykov,
- výkone štátnej správy v 1. stupni (nevydanie rozhodnutí, rozhodnutia bez náležitostí požadovaných legislatívou),
- vedenie pedagogickej dokumentácie.

Splnením prevažnej časti uplatnených opatrení možno konštatovať kvalitatívne zlepšenie v riadení, podmienkach i vo výchovno-vzdelávacom procese. Avšak naďalej pretrvávajú problémy v zabezpečení odbornosti vyučovania, čo znižuje kvalitu VVP, v organizácii vyučovania, čo má negatívny dopad na psychohygienu žiakov a pedagogických zamestnancov, v nesúlade medzi názvom školy uvádzaným na úradných pečiatkach škôl a v zriaďovacích listinách. Pretrvávajúcim nedostatkom je neúplná dokumentácia žiakov so ŠVVP, nedostatočne zabezpečené vzdelávanie individuálne integrovaných žiakov.

V **stredných školách** sa zistili nedostatky podobného charakteru v oblasti dodržiavania učebných plánov, plnenie učebných osnov, vo vedení pedagogickej dokumentácie, vo výkone štátnej správy v 1. stupni (rozhodnutia – nevydané, rozhodnutia vydané bez náležitostí, resp. s chybami).

Na **7** gymnáziách bolo na odstránenie zistených nedostatkov uplatnených **51** opatrení. Z **9** odporúčaní sa akceptovali všetky, z **2** upozornení bolo akceptovaných **1**, zo **16** opatrení prijatých riaditeľmi kontrolovaných subjektov bolo splnených **14**, všetkých **24** opatrení uložených školskou inšpekciou bolo splnených. Celkovo boli opatrenia **splnené na 94,12 %**.

Nedostatky sa vyskytli v uplatňovaní učebných osnov environmentálnej výchovy a výchovy k manželstvu a rodičovstvu, v rozpracovaní vnútorného školského poriadku. V dôsledku nesplnenia opatrení na súkromnom gymnáziu pretrvávajú nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie.

V **50** stredných odborných školách sa na odstránenie zistených nedostatkov uplatnilo **439** opatrení (z toho bolo splnených 91,57 %), ktoré sú uvedené v tabuľke 5.

Tabuľka 5 Prehľad uplatnených opatrení v SOŠ v SR v školskom roku 2006/2007

Opatrenia										
spolu	439									
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia				záväzný pokyn	
	akceptované	%	akcept./spln.	%	prijaté kontrolovaným subjektom		uložené školskou inšpekciou			
počet	166		7		234		27		5	
	akceptované	%	akcept./spln.	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	155	93,37	6	85,71	212	90,60	24	88,89	5	100

Nedostatky boli zistené v/vo:

- používanie názvu školy, v označení škôl, v používaní okrúhlej pečiatky,

- dodržaní učebného plánu (študijný odbor záhradnícka výroba a služby),
- plnení učebných osnov (najmä nadpredmetové učebné osnovy, ekonomické odborné predmety),
- rešpektovaní psychohygienických potrieb žiakov,
- rozpracovaní vnútorného poriadku školy (nedostatočne zapracované práva žiakov),
- hodnotení žiakov,
- dodržaní podmienok odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov,
- dodržiavanie vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách,
- činnosti metodických orgánov,
- materiálo-technickom zabezpečení,
- fungovaní kontrolného systému (hospitačná činnosť),
- vykonávaní komisionálnych skúšok.

Na základe nesplnených opatrení riaditeľmi škôl pretrvávajú nedostatky v práci predmetových komisií, čo je dôsledok nesystematickej vnútornej kontroly. Rezervy ostávajú vo vedení pedagogickej dokumentácie.

Na odstránenie zistených nedostatkov v **13 združených stredných školách** sa uplatnilo **111** opatrení, z toho bolo **44** odporúčaní, **61** opatrení prijatých riaditeľmi kontrolovaných subjektov, **5** opatrení uložených školskou inšpekciou a **1** záväzný pokyn. Všetky opatrenia boli splnené, čo možno hodnotiť veľmi pozitívne.

V kontrolovaných školách sa odstránili nedostatky týkajúce sa:

- prijatia žiakov do nadstavbového štúdia bez nadväznosti na predchádzajúci učebný odbor,
- odbornosti vyučovania (cudzí jazyky, odborné predmety),
- práce predmetových komisií,
- plnenia učebných osnov (praktické cvičenia v odborných predmetoch, cudzie jazyky),
- dodržiavania bezpečnostných a hygienických noriem na odbornom výcviku (stavebné odbory),
- zavedenia študijných/učebných odborov bez zaradenia do siete škôl,
- rozpracovania vnútorného poriadku školy.

V **28 stredných odborných učilištiach/učilištiach** sa uplatnilo **286 opatrení**, akceptovaných a splnených bolo **94,76 %**. Prehľad uplatnených opatrení je uvedený v tabuľke 6.

Tabuľka 6 Prehľad uplatnených opatrení v SOU/U v SR v školskom roku 2006/2007

Opatrenia										
spolu	286									
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia				záväzný pokyn	
					prijaté kontrolovaným subjektom	uložené školskou inšpekciou				
počet	78		6		167		25		10	
	akceptované	%	akcept./spln.	%	splnené	%	splnené	%	splnené	%
	74	94,87	6	100	157	94,01	24	96,00	10	100

Vyskytli sa nedostatky v:

- uvádzaní názvu školy, vo vonkajšom označení budovy školy,
- kvalite a realizácii kontrolného systému (hospitačná činnosť),

- realizácii komisionálnych skúšok,
- činnosti metodických orgánov,
- odbornosti vyučovania odborných predmetov a odborného výcviku,
- rešpektovaní odbornej a pedagogickej spôsobilosti pedagogických zamestnancov,
- spĺňaní kvalifikačných predpokladov vedúcich pedagogických zamestnancov,
- hodnotení a klasifikácii žiakov,
- dodržaní psychohygienických zásad vo vyučovaní,
- prevencii drogových závislostí,
- zabezpečeniu a realizácii odborného výcviku.

Nesplnením uplatnených opatrení neboli úplne odstránené nedostatky vo výkone štátnej správy v 1. stupni, v realizácii komisionálnych skúšok, v činnosti predmetových komisií. Na zmluvných externých pracoviskách pretrváva nedôsledné vedenie denníkov evidencie odborného výcviku.

V **základných školách pri zdravotníckych zariadeniach** bolo na odstránenie zistených nedostatkov uplatnených **66** opatrení, z toho **34** odporúčaní bolo akceptovaných na **100 %**, **4** upozornenia boli akceptované na **100 %**, riaditelia kontrolovaných subjektov prijali **28** opatrení, z nich splnili **27**.

Nedostatky sa týkali:

- označenia škôl,
- názvov škôl,
- klasifikácie žiakov,
- vedenia pedagogickej dokumentácie,
- odbornosti vyučovania,
- rešpektovania psychohygienických požiadaviek žiakov a učiteľov,
- zriadenia a funkčnosti metodických orgánov.

V **základných umeleckých školách** bolo celkovo uplatnených **97** opatrení z toho bolo **48** odporúčaní a **1** upozornenie, ktoré boli splnené na **100 %**. Zo **48** opatrení prijatých riaditeľmi kontrolovaných subjektov bolo splnených **47**.

Nedostatky sa týkali:

- názvu školy na úradnej pečiatke a vonkajšom označení budovy,
- dodržiavania učebných plánov (hudobný odbor – hra na klavíri, hra na husliach),
- plnenia učebných osnov (predmet hudobná náuka),
- odbornosti vyučovania,
- práce metodických orgánov,
- riadiacej práce.

V **144 materských školách** bolo na odstránenie zistených nedostatkov uplatnených **1 056** opatrení, splnených bolo **92,06 %**. Prehľad uplatnených opatrení je uvedený v tabuľke 7.

Tabuľka 7 Prehľad uplatnených opatrení v MŠ v SR v školskom roku 2006/2007

Opatrenia								
spolu	1 056							
z toho	odporúčania		upozornenia		opatrenia			
					prijaté kontrolovaným subjektom		uložené školskou inšpekciou	
počet	533		58		329		136	
	akceptované	%	akcept./spln.	%	splnené	%	splnené	%
	474	88,93	48	82,76	322	97,87	128	94,12

Prevládajúce nedostatky boli v/vo:

- používaní názvu školy na úradných pečiatkach a vonkajšom označení budovy školy,
- dodržiavanie Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách a Doplnku obsahu civilnej ochrany detí k PVaV,
- rešpektovanie individuálnych osobitostí a vekových zvláštností detí,
- zabezpečenie jazykovej prípravy zo slovenského jazyka v triedach s výchovným jazykom maďarským,
- riadiacej činnosti a vnútornej školskej kontrole,
- absolvovanie prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov,
- plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti,
- dodržanie najvyššieho počtu prijatých detí,
- vedenie dokumentácie.

Negatívom vyplývajúcim z nespĺnenia opatrení je pretrvávajúce nedostatky najmä v strategickom a operatívnom plánovaní, v riadiacej a kontrolnej činnosti a v procese prijímania detí do MŠ. Chýbajúce vzdelanie vedúcich pedagogických zamestnancov sa prejavilo v ich nedostatočnej orientácii v školskej legislatíve.

V **školských kluboch detí** sa uplatnilo **35** opatrení. Z **8** odporúčaní sa akceptovalo **7** (87,50 %). Riaditeľmi kontrolovaných subjektov bolo prijatých **24** opatrení, všetky boli splnené. Z **3** opatrení uložených školskou inšpekciou boli všetky splnené.

Zistili sa nedostatky v/vo:

- organizácii a riadení výchovno-vzdelávacej činnosti ŠKD,
- využívaní inovačných metód a foriem práce vo VVČ,
- zabezpečovaní dozoru nad žiakmi,
- vedení pedagogickej dokumentácie,
- dodržaní počtu žiakov (prekročený počet v oddelení).

V **zariadeniach náhradnej výchovy** sa uplatnilo **11** opatrení. Uložené boli **2** upozornenia, ktoré sa nespĺnili, z **9** prijatých opatrení riaditeľmi kontrolovaných subjektov bolo splnených **9**.

Nedostatky v zariadeniach náhradnej výchovy sa týkali relaxačných miestností:

- nezriadenie relaxačnej miestnosti, nedostatočné vybavenie,
- nezpracovanie účelu ochranného a relaxačného miestnosti, dôvodov a podmienok umiestnenia do relaxačnej miestnosti vo vnútornom poriadku zariadenia,
- nevedenie písomných záznamov z pobytu v ochranného a relaxačného miestnosti.

V pedagogicko-psychologickej poradni bola splnením 1 opatrenia prijatého riaditeľkou zabezpečená ochrana osobných spisov klientov.

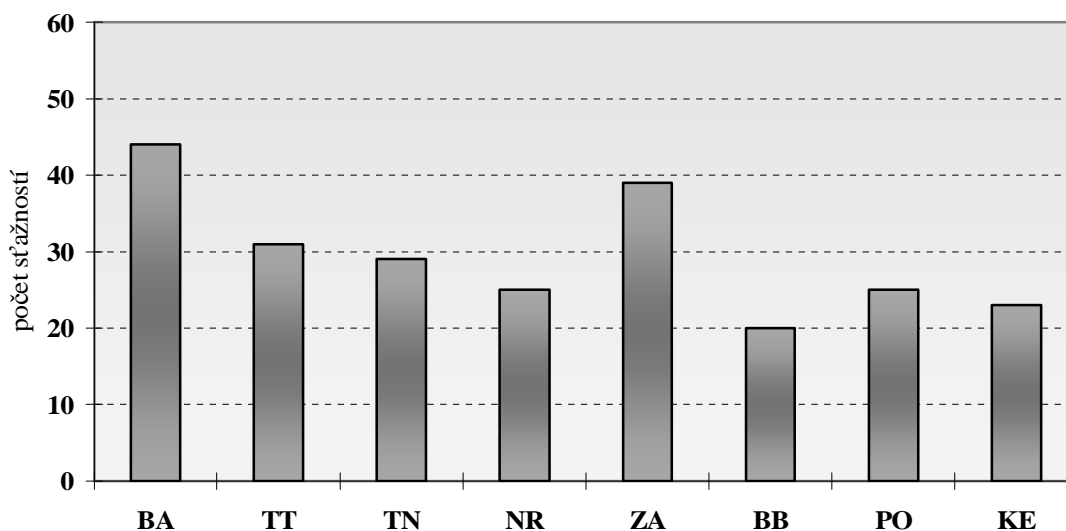
V **súkromnej jazykovej škole** boli uplatnené **2** opatrenia, z toho bolo akceptované **1** odporúčanie a splnené **1** opatrenie uložené ŠŠI.

Prínosom bolo zabezpečenie personálnych podmienok v jazykovej škole s oprávnením na vykonávanie štátnych jazykových skúšok v súlade s legislatívou.

2 Výsledky prešetrovania sťažností

V období od 01.09.2006 do 31.08.2007 bolo do centrálnej evidencie KHŠI doručených **412** podaní. Z toho **380** podaní bolo klasifikovaných ako **sťažnosť**. ŠŠI z nich v tomto období **vybavila prešetrením 236**. Činnosť súvisiaca s vybavovaním všetkých sťažností si vyžiadala spolu cca **8 950 hodín** (minulý školský rok 7 850, predminulý 5 800 hodín).

Graf 8 Počet prešetrovaných sťažností v jednotlivých krajoch SR

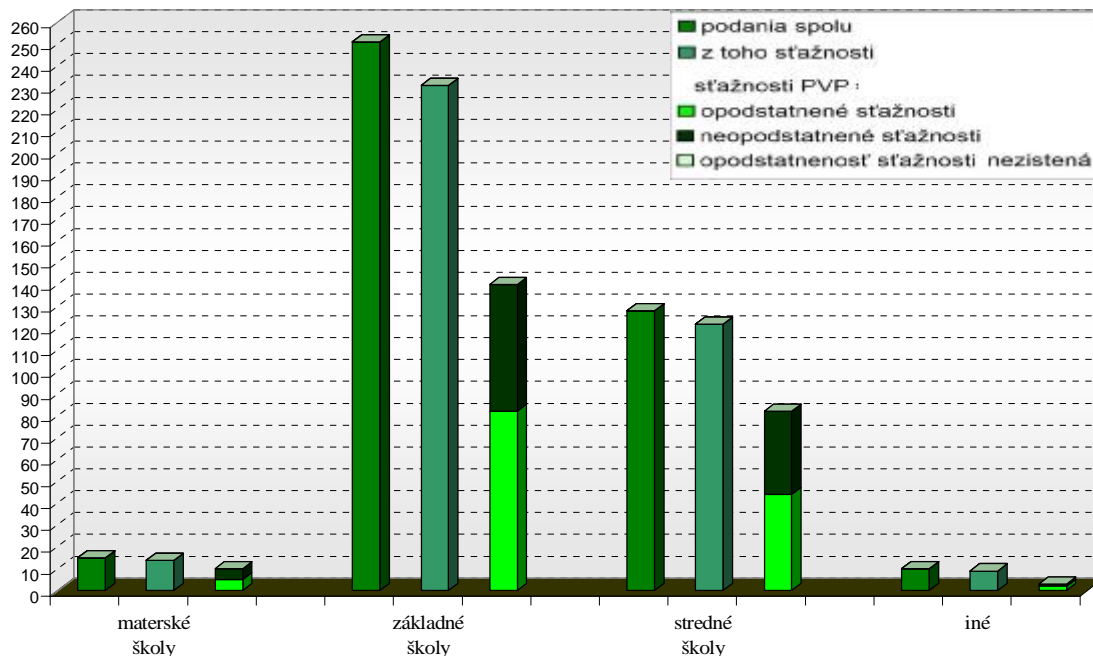
Z **236** prešetrovaných sťažností bolo **131 opodstatnených (55 %)** (v minulom školskom roku 53 %) a **101 neopodstatnených (43 %)** (minulý školský rok 38 %). Pri ostatných sťažnostiach sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže sa jej opodstatnenosť nevykazovala. Dlhodobý priemer opodstatnenosti sťažností je cca 50 %, takže minulý a tento školský rok prichádza k zvyšovaniu opodstatnenosti podaných sťažností.

Tabuľka 8 Podania podľa jednotlivých druhov škôl

	MŠ			ZŠ			SŠ			INÉ			Spolu		
Podania spolu	15			251			128			10			414		
Z toho sťažnosti	14			231			122			9			376		
Sťažnosti PVP	10			140			82			3			235		
Opodstatnenosť sťažností	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
	5	5	0	82	58	0	44	38	0	2	1	0	133	102	0

Legenda: O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť, PVP – priamo vybavené prešetrením. V súhrne nie sú započítané podania, ktoré sa svojím predmetom neviazali na žiaden typ školy ani školské zariadenie.

Graf 9 Podania podľa jednotlivých druhov škôl

Percento opodstatnených sťažností v jednotlivých typoch škôl je nasledovné:

MŠ – 50 % (minulý školský rok 50 %, predminulý 45 %), **ZŠ – 59 %** (minulý školský rok 56 %, predminulý 56 %), **SŠ – 54 %** (minulý školský rok 50 %, predminulý 50 %).

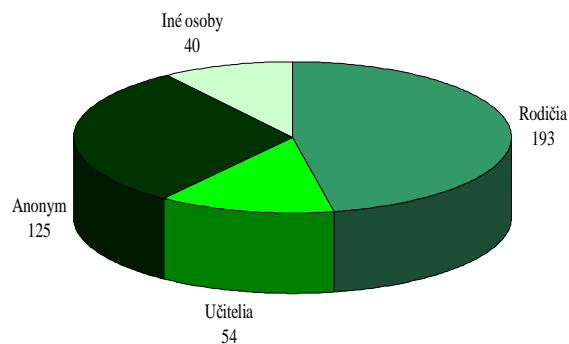
Opodstatnenosť anonymných sťažností je 40 % (minulý školský rok 45 %, predminulý 60 %).

Z hľadiska **podávateľov** boli najviac zastúpení rodičia, na druhom mieste učitelia, na treťom anonymní pisatelia, zvyšné podania zaslali iné osoby (žiaci, starí rodičia a pod.). Údaje o podávateľoch sa týkajú podaní, ktoré boli klasifikované ako sťažnosť podľa zákona č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach, bez ohľadu na to, či ich ŠŠI prešetrovala.

Tabuľka 9

Podávateľia	Počet	Percento
Rodičia	193	47 %
Učitelia	54	13 %
Anonym	125	30 %
Iné osoby	40	10 %

Graf 10 Podávateľia sťažností

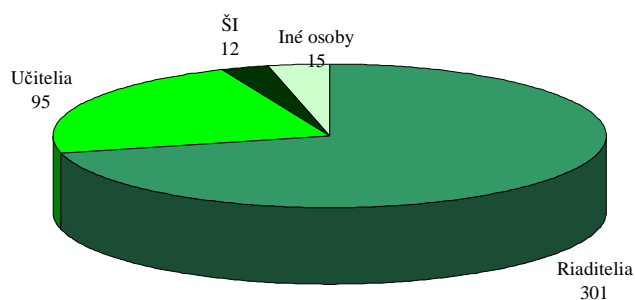

Najviac sťažností smeruje **proti riaditeľom škôl**, **druhou** najpočetnejšou **skupinou** sú **učitelia**. Percento sťažností smerujúcich proti riaditeľom škôl sa dlhodobo zvyšuje, čo je spôsobené aj tým, že priamo zodpovedajú za veci, ktoré rodičovská verejnosť vníma veľmi citlivo (prijímanie do škôl, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.). Jednou z príčin vzrastajúceho počtu sťažností na riaditeľov škôl je neriešenie konfliktov, príp. neobjektívne obhajovanie učiteľov pred rodičmi.

Tabuľka 10

Osoby	Počet	Percento
Riaditelia	301	79 %
Učitelia	95	25 %
ŠI	12	3 %
Iné osoby *	15	4 %

Graf 11 Osoby, proti ktorým sťažnosti smerujú

Poznámka:

1. Súčet nedáva 100 %, pretože niektoré sťažnosti smerujú napr. aj proti riaditeľovi, aj proti učiteľovi. Percento sa vypočítavalo len z podaní, ktoré boli ŠSI klasifikované ako sťažnosť.
 2. Pri podaniach na školských inšpektorov ide v podstate o nespokojnosť s prešetrením pôvodnej sťažnosti.
- * Inými osobami sú napr. starostovia obcí a primátori miest, predsedovia samosprávnych krajov a KŠÚ a pod.

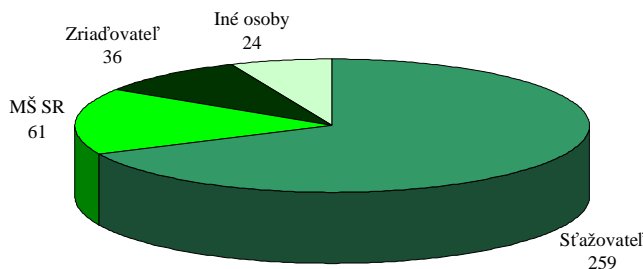
Sťažností z hľadiska odosielaťa, resp. odstupujúceho orgánu

Tabuľka 11

Doručené od	Sťažovateľ	MŠ SR	Zriaďovateľ	Iné
Počet	259	61	36	245

Poznámka: V stĺpci „iné“ sú započítané, napr. sťažnosti odstúpené od Úradu vlády SR, inšpektorátov práce, útvarov PZ, Slovenského národného strediska pre ľudské práva a pod.

Graf 12 Sťažností z hľadiska odosielaťa, resp. odstupujúceho orgánu

Najčastejšie príčiny podávania sťažností

Materské školy

Námietky sťažností smerujúcich **proti riaditeľkám** MŠ poukazujú na nasledovné problémy:

- Nevybavovanie sťažností rodičov, nevhodná komunikácia riaditeľka – učiteľka, útek dieťaťa z MŠ, nezabezpečenie dozoru.

Námietky sťažností smerujúcich **proti učiteľkám** sa týkali najmä týchto oblastí:

- Nevhodná komunikácia s rodičmi, arogantné správanie učiteľiek, zanedbávanie bezpečnosti a ochrany zdravia detí, útek dieťaťa z materskej školy, zanedbávanie dozoru, nepedagogický prístup k deťom, používanie fyzických trestov, kričanie na deti, nekvalitná výchovno-vzdelávacia činnosť.

Základné školy

Námietky sťažností smerujúcich **proti riaditeľom** ZŠ poukazujú na nasledovné problémy:

- Nevhodná komunikácia s rodičmi, organizácia vyučovania, neodučenie hodín, porušenie psychohygienických zásad pri tvorbe rozvrhu hodín, nedodržiavanie učebných plánov a neplnenie učebných osnov, ukladanie výchovných opatrení, klasifikácia správania, neinformovanie rodiča o zhoršenom prospechu alebo správaní, komisionálne skúšky (zloženie komisie, úlohy v rozpore s učebnými osnovami, kumulácia najnáročnejších javov v úlohách), správne konanie (vydanie rozhodnutia v rozpore so zákonom, nevydanie rozhodnutia), neodborné vyučovanie, nesprávne prešetrovanie sťažností rodičov, resp. ich neprešetrovanie, neriešenie šikanovania a iného násillia v škole, neriešenie problémov, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania.

Námietky sťažností smerujúcich **proti učiteľom** ZŠ poukazujú na nasledovné problémy:

- Nevhodná komunikácie s rodičmi, nepedagogický prístup (psychický nátlak, fyzické tresty, nadávky, ponižovanie žiakov, sexuálne obťažovanie), klasifikácia prospechu, neinformovanosť rodičov o podstatnom zhoršení prospechu, nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, vyberanie peňazí od žiakov, neriešenie šikanovania.

Stredné školy

Námietky sťažností smerujúcich **proti riaditeľom** SŠ poukazujú na nasledovné problémy:

- Prijímacie konanie (neprijatie na strednú školu, neoprávnené prijatie, nenadväzovanie absolvovaného učebného odboru na študijný odbor), neobjektívna klasifikácia písomných prác, neobjektívna klasifikácia na ústnych a písomných maturitných skúškach, neinformovanie rodiča neploletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania, vyberanie peňazí od rodičov proti ich vôli (na nákup učebných pomôcok, na údržbu, stužkovú slávnosť a pod.) – neinformovanosť rodičov o ich použití, vyberanie peňazí od žiakov za štúdium popri zamestnaní, nedostatky v správnom konaní (nevydanie rozhodnutia, vydanie chybného rozhodnutia), komisionálne skúšky (zloženie komisie, náročnosť úloh, trvanie skúšky), neakceptovanie záverov psychologického, prípadne špeciálnopedagogického vyšetrenia.

Námietky sťažností smerujúcich **proti učiteľom** SŠ poukazujú na nasledovné problémy:

- Nízka úroveň vyučovania, sčasti alebo úplne neodučené hodiny, nepedagogický prístup k žiakom (nadávky, psychický nátlak), neobjektívne hodnotenie písomnej a ústnej formy internej časti maturitnej skúšky, klasifikácia prospechu, nezohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov.

Poznámka: Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch ŠŠI prešetrovala z toho dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy alebo spochybňovali objektivitu riaditeľov, resp. uvádzali, že riaditelia v ich sťažnosti nekonali.

K najčastejším príčinám nespokojnosti podávateľov z predchádzajúcich rokov pribudli najmä podania súvisiace s uplatňovaním novej vyhlášky o ukončovaní štúdia na stredných školách.

Vzrastá tiež počet sťažností týkajúcich sa násilia v škole. V posledných rokoch sa čoraz častejšie vyskytujú sťažnosti týkajúce sa zneužívania internetu a mobilných telefónov.

Riaditelia škôl a školských zariadení na základe stanovenia opodstatnenosti sťažností prijali cca 275 opatrení, ktoré umožnili najmä nasledujúce pozitívne zmeny:

- Zrušenie nesprávnych rozhodnutí v správnom konaní, ktoré porušovali práva žiakov, zrušenie vylúčenia žiaka zo štúdia.
- Zmenu klasifikácie správania.
- Zrušenie výsledku komisionálnej skúšky a jej zopakovanie.
- Zmenu klasifikácie prospechu.
- Odstránenie nedostatkov pri prijímacom konaní.
- Zopakovanie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky – žiaci, ktorí pôvodne nepropeli na stredných školách, pokračujú v štúdiu na vysokých školách.
- Zabránenie opakovaniu nedostatkov, prehlbovanie právneho vedomia učiteľov i riaditeľov škôl.
- Skvalitnenie práce riaditeľov škôl v oblasti vybavovania sťažností.
- Vyriešenie problémov žiakov so špeciálno-výchovnými potrebami.
- Zintenzívnenie kontroly zo strany riaditeľov škôl ako prevencia voči nedostatkom.

3 Regionálne zistenia

Výrazne pozitívne zistenia

Skvalitňuje sa spolupráca medzi učiteľmi a žiakmi v **MŠ** a **ZŠ**. Zlepšuje sa pôsobenie na žiakov v oblasti prevencie sociálno-patologických javov. Narastá počet aktivít **ZŠ** s cieľom prezentovať dobré výsledky pred verejnosťou. V **ZŠ** sa zefektívňuje vyučovanie praxe a odborného výcviku. Študijné zamerania odborov **SOU** sa orientujú na oblasť počítačových sietí a autoelektroniku. Výchovno-vzdelávací proces v **ŠŠ** sa vyznačuje efektívnou organizáciou vyučovacích hodín s klasickými aj aktivizujúcimi metódami a formami práce, sústavným individuálnym prístupom, rozvíjaním komunikačných zručností a prítomnosťou asistentov učiteľov na vyučovaní v **SZS** pre mentálne postihnutých a telesne postihnutých žiakov, čo má zvýšený dopad na záujem žiakov o učenie. Súkromné **DIC** poskytuje poradenské služby intelektovo nadaným žiakom, stimulačné programy a skríning deťom s odkladom povinnej školskej dochádzky. Taktiež zabezpečuje prítomnosť asistentov pri maturitných skúškach pre sluchovo postihnutých žiakov v bežnej **SS** a v spolupráci s inými **ZŠPP** zabezpečuje kompenzačné pomôcky pre zrakovo postihnutých klientov.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

Pretrváva dominancia učiteľiek **MŠ** a používanie klasických foriem a metód práce s dopadom na malú aktivitu detí vo výchovno-vzdelávacej činnosti. **MŠ** sú vybavené zastaranými hračkami, učebnými pomôckami a didaktickou technikou. Nedôsledne sa analyzujú a evidujú zistenia úrovne vývinu detí, čo nevytvára dostatočný predpoklad na odstránenie zistených nedostatkov. Nízka je účasť detí **MŠ** na riadení a sebahodnotení vo výchovno-vzdelávacej činnosti a nedostatočná je informovanosť riadiacich zamestnancov zo strany zriaďovateľov v právnej oblasti. Variabilita využívaných metód a foriem práce a tvorivosti učiteľov **ZŠ** je nedostatočná. Príprava žiakov **ZŠ** na vyučovanie je nesystematická a klesá záujem žiakov 9. ročníka o učenie, čo súvisí so zmäkčením kritérií pre prijatie žiakov na štúdium, resp. nerealizovaním písomnej formy prijímacej skúšky. Pri tvorbe rozvrhu hodín sa porušujú psychohygienické zásady, čo má v niektorých **ZŠ** nepriaznivý vplyv na výkonnosť žiakov i učiteľov a celkovú efektívnosť vyučovania. Vybavenie **SS** učebnicami, učebnými textami a didaktickou technikou je priemerné až málo vyhovujúce. Vo výchovno-vzdelávacom procese sa didaktická technika využíva len sporadicky. Podmienky na vytváranie ďalších tried v **ŠŠ** sú obmedzené, čím sa dostatočne nerešpektujú požiadavky rodičov na zaškoľovanie žiakov s telesným a rečovým postihnutím v rámci Bratislavského kraja. Priestorové podmienky a vybavenie kompenzačnými pomôckami, metodickým materiálom, stimulačnými programami, učebnicami v súkromnej **ŠPP** a v súkromnom **DIC** sú na málo vyhovujúcej úrovni.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

Špecifikom regiónu sú **MŠ** s elokovanými triedami/spojené školy, ktoré sú umiestnené v štyroch – piatich objektoch, čo kladie zvýšené nároky na riadenie a kontrolu (Bratislava – MČ Ružinov, Malacky). V okrajových obciach sa znižuje počet detí navštevujúcich **MŠ** a zvyšuje sa počet detí s odloženou školskou dochádzkou. V **ZŠ** postupne klesá počet žiakov a tried, znižuje sa počet oddelení **ŠKD** z dôvodu zníženia finančných dotácií na originálne kompetencie. Ďalším špecifikom je v poslednom období pokles záujmu žiakov **ZŠ** o štúdium na **SZŠ**, ktoré prechádzajú do útlmu a následného rušenia. Aktuálnym pozitívnym trendom vo vývoji **ZŠ** je ich informatizácia, estetizácia prostredia, dobrá spolupráca so zriaďovateľmi a radami škôl. Prehľbuje sa humanizácia a demokratizácia škôl rozširovaním účasti učiteľov a žiakov na riadení. Pozitívnym trendom v **ZŠ** je, že hlavné ciele výchovy a vzdelávania reagujú na požiadavky trhu práce, regionálne podmienky a dosahovanú úroveň výchovy a vzdelávania. V **ŠŠ** vývoj smeruje k vytváraniu vlastných webových stránok s cieľom informovať verejnosť o činnosti škôl. Skvalitňujú sa materiálo-technické podmienky škôl získavaním sponzorov. Negatívnym trendom v **ZŠ** a **SS** je nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie nových učebných pomôcok. V **ZŠ** je nárast počtu žiakov so ŠVVP, najmä s poruchami správania.

Výrazné pozitívne zistenia

V **MŠ** sa postupne rozširuje ponuka a zvyšuje sa počet vzdelávacích podujatí pre učiteľky v okresoch Galanta, Trnava, Hlohovec a Dunajská Streda. V **ZŠ** sa zlepšuje počítačová gramotnosť učiteľov, v dôsledku čoho sa výchovno-vzdelávací proces obohacuje o využívanie informačných zdrojov internetu a výučbových programov. Zručnosti učiteľov v práci s informačnými prostriedkami zlepšili aj prístup rodičov k informáciám o výchovno-vzdelávacích výsledkoch svojho dieťaťa (elektronická žiacka knižka) a o dianí v škole (webová stránka školy). Výrazne pozitívny odraz v rozvoji nadania žiakov a v napĺňaní ich záujmov malo zavedenie vzdelávacích poukazov ako najúčinniejšieho stimulu na realizáciu krúžkovej činnosti. Mnohé z tradične „dobrých“ **SŠ** si zachovávajú vysoký kredit aj v súčasnosti. Hoci odbornosť vyučovania v **ŠZŠ** nemá vyhovujúcu úroveň, vďaka osobnej angažovanosti a záujmu učiteľov o prácu s postihnutými žiakmi nepriaznivý stav v tejto oblasti výrazne negatívne neovplyvňoval kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Pri posudzovaní sféry pôsobnosti **ZŠPP** je potrebné konštatovať, že odborné služby detských integračných centier boli v porovnaní so ŠPP širokospektrálnejšie zamerané a viac rešpektovali škálu možných postihnutí klientov. Včasné vyhľadávanie detí so zdravotným postihnutím sa realizovalo úzkou spolupracou s MŠ, ale aj spolupracou so zdravotníckymi a sociálnymi zariadeniami a návštevami v rodine. V **ZUŠ** naďalej pretrváva stabilizovaný počet žiakov. Prispieva k tomu deficit umeleckého vzdelávania vyplývajúci z časového obmedzenia vyučovania výchovných predmetov v ZŠ. Prístup detí ku vzdelávaniu v umeleckých disciplínach je pozitívne ovplyvňovaný zriaďovaním vysunutých pracovísk ZUŠ, alebo dokonca nových samostatných ZUŠ na vidieku. Stúpa počet úspešných absolventov v prijímaní na ďalšie štúdium aj v zahraničných umeleckých školách.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

V mnohých **MŠ** sa ešte stále objavuje rutinná práca učiteľiek typická minimálnym zaradovaním progresívnych metód a foriem práce. Menej vyhovujúca je metodická pomoc MŠ zo strany spoločných školských úradov. Oblasť vzdelávania v **ZŠ** je negatívne poznačená dlhodobou avizovanou, ale rovnako dlhodobou nerealizovanou systémovou zmenou vzdelávacieho systému, keďže ten súčasne platný zaostáva za rýchlymi spoločenskými zmenami. Od začiatku 90. rokov sa hovorí o potrebe zmien, ktoré ohlasujú aj rôzne materiály koncepcného charakteru, ale tie sa doposiaľ nerealizovali. Táto skutočnosť poznačila aj veľké množstvo pedagogických zborov, ktoré nepociťujú akútnu potrebu niečo zmeniť v sebe a vo svojej práci. Rovnako nepružne a neprímerane zmenám v spoločnosti pedagógovia reagujú aj na čoraz častejšie sa vyskytujúce vážne výchovné problémy žiakov často končiace šikanovaním iných žiakov aj mimoriadne násilnými formami. Niektorí riaditelia škôl v lepšom prípade vnímajú takéto konanie žiakov ako izolované prehršky voči školskému poriadku a neriešia problém komplexne, resp. majú tendenciu problém vedome zľahčovať. V **SŠ** chýba intenzívnejšia previazanosť škôl a ich vzdelávacích programov s požiadavkami trhu práce. Výraznejšia je iba väzba vzdelávacích programov na automobilový priemysel, aj keď zo zistení školskej inšpekcie vyplýva, že ani jedna z kontrolovaných škôl nespĺňala požiadavky normatívu, ktorý schválilo MŠ SR s platnosťou od 1. septembra 2005. V praxi to značí, že školy už pri zaradení odboru do siete v roku 2005 neplnili požadované podmienky. Spolupráca škôl s profesionálnymi komorami je nedostatočná. Nahradenie študijného odboru zdravotná sestra v **SZŠ** odborom zdravotnícky asistent, prinieslo pokles záujmu o štúdium a absolventi nie sú kvalifikovaní na vykonávanie rovnakých činností ako absolventi bývalého odboru zdravotná sestra. V **gymnáziách** dochádza k výraznejšiemu poklesu úrovne vzdelávacích výsledkov, čo súvisí so zmäkčením kritérií pre prijatie žiakov na štúdium. Počet absolventov 9. ročníka **ZŠ** každoročne klesá, ale úmerne tomuto poklesu sa nezmenšuje počet prijatých žiakov do gymnázií. Stav priestorových podmienok v niektorých **ŠZŠ** nepriaznivo ovplyvnil realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu. Chýbajúce telocvične, vlnúce múry, bariérovosť budov a nedostatočné relaxačné priestory nedokážu vyvážiť ani čistota a estetická úprava vnútorných priestorov. **ZUŠ** neboli zaradené do projektu Infovek, preto v nich takmer úplne chýba vybavenie počítačmi priamo na vzdelávacie účely. Na zlepšenie poskytovania komplexnej starostlivosti v **ZŠPP** je potrebná užšia medzirezortná spolupráca s možnosťou spolufinancovania ZŠPP aj z oblasti zdravotníctva a sociálnych vecí. Potreby praxe poukazujú na nutnosť vybudovania projektu celoživotného vzdelávania odborných zamestnancov ZŠPP.

Nevyhnutnou súčasťou ďalšej práce ZŠPP je vytvorenie opisu pracovných činností odborných zamestnancov, ktorý dnes chýba a vytvorenie efektívneho spôsobu evidencie klientov.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

Znižuje sa počet učiteľiek v **MŠ** bez toho, aby sa znížil počet tried alebo skrátila doba prevádzky, v dôsledku čoho dochádza k rastu rizík pri zaisťovaní bezpečnosti detí a k neprímeranému zaťažovaniu zamestnankýň. Samosprávy niektorých miest si uvedomujú svoju funkciu v oblasti zabezpečovania podmienok pre kvalitné predškolské a základné vzdelanie svojich občanov a preto udeľujú súhlas pre zaraďovanie do siete súkromných zariadení a **ZŠ** takého zamerania, ktoré v meste chýba (konzervatórium, bilingválna škola). V **SŠ**, kde je zriaďovateľom samosprávny kraj sa začal skutočný proces formovania siete, kedy z nej boli vyradené tie školy, ktoré sa vyznačovali nízkou úrovňou výchovno-vzdelávacieho procesu a následne aj výsledkov. Na tieto nedostatky bol zriaďovateľ dlhodobo upozorňovaný aj školskou inšpekciou. Ďalším pozitívom procesu racionálneho formovania siete je presun žiakov a materiálno-technického vybavenia do nástupníckych škôl, čím sa vytvára potenciál pre kvalitnejší výchovno-vzdelávací proces. Na rozdielnej úrovni sa vyvíjajú podmienky spolupráce jednotlivých **ZUŠ** so zriaďovateľmi – v časti prípadov nie je adekvátne odzva k nanášaným požiadavkám zo strany ZUŠ. Výraznú priazeň prejavujú vo všeobecnosti samosprávy v sídlach vysunutých pracovísk, resp. samostatných ZUŠ v menších obciach, kde sú adresnejšie ich prínosy pre miestnu kultúru. Za výraznú pozitívnu zmenu vo sfére **ŠPP** možno považovať vznik novej koncepcie špeciálnopedagogického poradenstva, ktorá vytvára komplexný rámec poskytovania odborných služieb.

Iné zistenia

Očakávalo sa, že zavedenie **autoevalvačných procesov** do škôl prispeje k rastu kvality škôl, keďže objektívny vnútorný pohľad školy na svoje silné a slabé stránky by mal kvalitatívne posúvať školu dopredu a pomôcť jej lepšie obstáť v konkurenčnom prostredí. Dnešným správam o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach, ktoré spracúvajú školy, sa nedá nič vyčítať, pokiaľ ide o uvádzanie štatistických údajov. Z analýzy častí zameraných na definovanie silných a slabých stránok, čo je z hľadiska ďalšieho rozvoja škôl podstatné, však vyplýva, že zostavovatelia správ nepochopili pozitívnu úlohu tejto časti správy.

Výrazné pozitívne zistenia

Vo všetkých druhoch škôl sa výrazne zlepšilo vybavenie výpočtovou technikou, zriaďujú sa počítačové učebne, využívajú informačno-komunikačné technológie vo výchovno-vzdelávacom procese, zvyšuje sa počítačová gramotnosť pedagógov, čiastočne aj žiakov. Narastá počet škôl zapájajúcich sa do projektov rôzneho zamerania. Prostredníctvom získaných finančných prostriedkov z úspešných projektov si inovujú a rozširujú materiálno-technické vybavenie, čím skvalitňujú výchovno-

vzdelávací proces i mimoškolskú činnosť. Výrazne aktívne sa do projektov na medzinárodnej úrovni zapája **OU v Ladcoch**. V rámci projektu HAMET cez ESF vypracovali nový diagnostický program na zistenie pracovných zručností v súvislosti s voľbou vhodnej profesie, vypracovali a uviedli do praxe projekt Rozvoj sociálnych zručností a kompetencií v súvislosti s lepším uplatnením absolventov na trhu práce. Prostredníctvom programu Leonardo v spolupráci s Maďarskom a Nemeckom vybudovali Zelenú triedu (v Nemecku je vybudovaná, v Maďarsku sa v súčasnosti buduje, na Slovensku sa zriadi budúci rok). Na medzinárodnej úrovni vypracovali aj projekt v rámci profesií a pravidelne organizujú medzinárodné letné tábory pre žiakov **OU**.

Vedenia **MŠ** pozitívne reagujú na inovačné trendy vo VVČ, skvalitňujú koncepcnosť riadenia, stavajú na tradíciách zariadení. Zriaďujú učebne Lego Dacta, budujú telocvične, bazény a sauny. Spolupracujú s miestnymi inštitúciami, poradenskými zariadeniami, logopedickou ambulanciou, s KŠU Trenčín, rodičovskou verejnosťou a s MŠ v Českej a Maďarskej republike. Tvorí certifikované projekty na čerpanie financií z eurofondov a zapájajú sa do medzinárodných projektov. **SŠ** budujú na tradíciách, upevňujú spolupatričnosť a hrdosť žiakov na školu. Zlepšujú kvalitu služieb výchovného poradenstva, zriaďujú laboratória chémie a učebne cudzích jazykov. V **SŠ** je prínosom aktivizácia, zdravé a plnohodnotné využívanie voľného času, zapájanie žiakov

do pestrej škály športových, výtvarných, recitačných a tanečných súťaží v rámci regiónu, Slovenska i na medzinárodnej úrovni, odborná pomoc pri začleňovaní žiakov s postihnutím do spoločnosti intaktnej populácie. Vydávajú vlastné časopisy, spolupracujú s rôznymi inštitúciami a médiami v regióne. Vzrastá počet detí navštevujúcich **ZUŠ**, pozitívom je ponuka vzdelávacích programov súkromných ZUŠ v obciach.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

Problémom vo všetkých druhoch škôl je nedostatočná orientácia pedagógov v školskej legislatíve a zastaraná alebo nedostatočná vybavenosť odborných učební, nevyhovujúce materiálo-technické vybavenie z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov. V **ZŠ** aj **SŠ** pribúda počet individuálne integrovaných žiakov. Najväčšie nedostatky sú pri individuálnej integrácii žiakov s mentálnym postihnutím, čo je v neprospech týchto žiakov.

Absentuje systematické vzdelávanie učiteliek a riaditeliek **MŠ**, chýba im odborná metodická pomoc, učiteľky sú nedostatočne odborne pripravené na činnosť s deťmi so ŠVVP, narastá počet detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou. Problémom v **ZŠ** je nedostatok kvalifikovaných učiteľov cudzích jazykov, málo sa uplatňujú individuálne výchovno-vzdelávacie programy pre žiakov so ŠVVP. V **SŠ** absentuje prepojenie teórie s praxou, vzrastá problémové správanie žiakov. V **SŠ** sa nevyužívajú netradičné formy práce, vyjadrovanie učiteľov niektorých škôl (najmä na hodinách slovenského jazyka a matematiky) je nespisovné a neprofesionálne, chýba systematické inovačné vzdelávanie učiteľov so zameraním na predmety. Záujem rodičov zo sociálne znevýhodneného prostredia o spoluprácu so **SŠ** je nízky, dôsledkom je časté záškoláctvo, chýbajúce učebné pomôcky, príprava na vyučovanie a z toho vyplývajúci zlý prospech žiakov. V **ZUŠ** sa nedôsledne dodržiavajú učebné osnovy pre jednotlivé hudobné nástroje. V **ŠZ** (najmä v PPP) sa v správach z vyšetrenia žiakov používa nejednotná a nejednoznačná terminológia pri určovaní diagnózy klientov. V **PPP** aj **ŠPP** chýbajú odborní zamestnanci.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

V **MŠ** rastie záujem učiteliek o vysokoškolské vzdelanie. Zvyšuje sa počítačová gramotnosť žiakov **ZŠ**, vytvárajú sa podmienky pre integráciu žiakov a rozšírené vyučovanie cudzích jazykov. **SŠ** overujú nové odbory, sledujú inovačné trendy, zapájajú sa do medzinárodných výchovno-vzdelávacích projektov. Skvalitňuje sa príprava konkurencieschopných absolventov pre ďalšie štúdium, zlepšilo sa ich uplatnenie. Prichádza k spájaniu **SŠ** do združených a spojených škôl, v niektorých prípadoch sa spájajú veľké školy z rôznych miest do jednej spojenej školy. Rastie počet súkromných **ZUŠ**, čo má priamy dopad na eliminovanie nežiaducich javov. Vzrastá kvalita služieb výchovného poradenstva.

Výrazné pozitívne zistenia

Nitriansky kraj

V **MŠ** priaznivé multikultúrne prostredie a uplatňovanie prosociálneho výchovného štýlu majú pozitívny dopad na socializáciu detí z rôznych sociálnych skupín. Školy sa zapájajú do detských súťaží, prezentujú svoju prácu, organizujú spoločné aktivity s rodičmi, venujú pozornosť systematickej príprave 5 – 6-ročných detí. Zlepšilo sa odborné poradenstvo a individuálny prístup k rozvoju osobných kompetencií detí. V **ZŠ** výrazným pozitívom naďalej zostáva veľmi dobrá kvalifikovanosť a odbornosť vyučovania

na 1. stupni, skvalitnilo sa vybavenie škôl výpočtovou technikou s pripojením na internet, zvyšuje sa počítačová gramotnosť učiteľov a žiakov. Sprístupnenie učební výpočtovej techniky v rámci projektu *Otvorená škola a Digitálni štúrovci* prispeli k dobrej spolupráci medzi školou a rodičmi. Pozitívnym trendom v základných, ale aj v stredných školách je rozvíjanie neformálnych partnerských vzťahov so školami v zahraničí, organizovanie výmenných stáží žiakov a učiteľov, účasť žiakov a škôl v súťažiach a olympiádach. V školskom roku 2006/2007 boli **SŠ** Nitrianskeho kraja organizátormi a hosťiteľmi celoštátneho kola 29. ročníka SOČ. V rámci plnenia Národného programu boja proti drogám sa školy zapojili do programov regionálneho a národného charakteru. Pozitívnym javom v **SŠ** je pokračovanie v debarierizácii prostredia. Ku kľúčovým pozitívam **ZŠPP** patria profesionalita zamestnancov, založenie Asociácie neštátnych ZŠPP, spolupráca so subjektmi podľa potrieb klientov, s materskými, základnými a strednými školami.

O svojej činnosti informujú širokú verejnosť prostredníctvom informačných letákov, brožúr, vydaných v slovenskom i anglickom jazyku a viacerých médií (televízie, rozhlasu, tlače a internetu).

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

Nedostatky v **MŠ** pretrvávajú v realizácii pedagogickej diagnostiky a vedení záznamov z nej. Nesystematicky sa poskytuje priestor deťom na sebahodnotenie, formy a spôsoby hodnotenia práce detí učiteľkami sú stereotypné. Zaostáva vybavenie škôl telovýchovným náradím a náčiním, výpočtovou, kopírovacou technikou a učiteľských knižníc novými titulmi z odbornej literatúry. V **ZŠ** dochádza k znižovaniu odbornosti vyučovania v predmetoch nemecký jazyk, dejepis, občianska, technická a výtvarná výchova. Vo výchovno-vzdelávacom procese na **SŠ** sa menej intenzívne uplatňovali inovačné trendy s dôrazom na vyučovanie orientované na žiaka, jeho potreby a možnosti. Zaostáva vybavenosť učebnými pomôckami a učebnicami pre niektoré predmety, nedostatočné sú priestorové podmienky. Väčší dôraz si žiada zvyšovanie právneho vedomia riaditeľov škôl a ďalších pedagogických zamestnancov v záujme dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov. V **ŠŠ** pretrváva nedostatočná spolupráca medzi školou a rodičmi žiakov z menej podnetného sociálneho prostredia, najmä rómskych rodín, čo sa prejavuje na zanedbávaní školskej dochádzky. V personálnom obsadení škôl je nedostatok logopédov, vo vybavení škôl chýbajú učebnice matematiky pre variant A, učebné texty pre variant B a C. V **ZŠPP** je potrebné zlepšiť personálne podmienky, ich deficit negatívne ovplyvňuje starostlivosť o klientov. Pridelovaný normatív finančných prostriedkov nepostačuje na skvalitňovanie podmienok.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

V **MŠ** narastá zaškolenie detí z menej podnetného rodinného prostredia. Zvyšuje sa počet detí s nesprávnou výslovnosťou a poruchami reči, čo si žiada zvýšenú spoluprácu s poradenskými zariadeniami a väčšiu osvetu pre prácu s rodičmi v tejto oblasti. Populačný pokles narodených detí má za následok znižovanie počtu detí s dopadom na počet tried v **MŠ** a nedostatok finančných prostriedkov na udržanie ich prevádzky. Problém sa rieši vytváraním spoločných právnych subjektov so **ZŠ**. Absentuje systém priebežného vzdelávania pedagogických zamestnancov, čo sa prejavuje na nižšej informovanosti učiteliek o nových progresívnych metódach a formách práce s deťmi. V **ZŠ** pretrváva nezáujem rodičov zo sociálne znevýhodneného prostredia o odborné vyšetrenie v **PPP** a individuálne vzdelávanie žiakov podľa individuálnych vzdelávacích plánov. Narastá počet detí s poruchami učenia a správania. Pozitívom pre prácu s týmito žiakmi je postupné vytváranie systematizovaných miest pre špeciálnych pedagógov, školských psychológov a asistentov učiteľa a ich pôsobenie vo výchovno-vzdelávacom procese, ich počet však nie je dostačujúci. Klesajúce počty žiakov z hľadiska demografického vývoja majú vplyv na nárast počtu tried so spojenými ročníkmi na 1. stupni a spájanie žiakov z rôznych ročníkov pri vyučovaní predmetov na 2. stupni. Tieto skutočnosti majú negatívny dopad na možnosti realizácie variantov učebného plánu s rozšíreným vyučovaním predmetu pri znižovaní počtu tried v ročníkoch. V **SŠ** klesá záujem žiakov o štúdium v niektorých učebných odboroch **SOU** (najmä o robotnícke profesie) a naopak, rastie záujem o vzdelávanie na gymnáziách a **SOŠ**. Školy nemajú vlastný fond učebníc pre vyučovanie cudzích jazykov, dôsledkom je zakupovanie drahých zahraničných učebníc na náklady rodičov. V riadiacej práci vedúcich zamestnancov majú prioritu ekonomické a administratívne záležitosti na úkor pedagogického riadenia a kontroly, čo má negatívny dopad najmä na úroveň vyučovania. Po roku 2000 vzniklo viacero súkromných **ZŠPP**. Stagnuje vznik **ŠPP pri ŠŠ**.

Iné zistenia

Pozitívne možno hodnotiť záujem zriaďovateľov o prácu škôl, ich účasť či už na otvorení alebo prerokovaní záverov inšpekčného výkonu a odstraňovaní zistených nedostatkov. Zvýšil sa počet sťažností na uplatňovanie neprimeraných výchovných metód, na nedodržiavanie postupu pri hodnotení a klasifikácii správania žiakov v **ZŠ** a **SŠ**, na znižovanie úrovne výchovno-vzdelávacieho procesu v **ZŠ**.

Výrazne pozitívne zistenia

MŠ sa vo svojej výchovno-vzdelávacej činnosti orientujú na uplatňovanie prosociálneho výchovného štýlu a na realizáciu adaptačných programov pre novoprijaté deti. Spolupracujú s pedagogicko-psychologickými poradňami pri poskytovaní kvalifikovanej logopedickej starostlivosti pre nápravu a rozvoj reči detí. Starostlivosť o deti so ŠVVP zabezpečujú systematickou spoluprácou s detským integračným centrom vzhľadom na integrovane vychovávané deti. MŠ svoju činnosť prezentujú v regionálnej tlači, na internetovej stránke mesta, vydávajú CD nosiče. MŠ rozširujú ponuku záujmovej činnosti pre deti, najvýraznejšie v oblasti získavania prvých poznatkov z anglického jazyka. Učiteľky sa aktívne zapájajú do života obcí, vydávajú časopisy, pracujú v Spoločnosti pre predškolskú výchovu, deti sa zúčastňujú na prehliadkach tvorivosti v regiónoch a výtvarných súťažiach.

ZŠ ponúkajú žiakom v čase mimo vyučovania aktivity zamerané na rozvoj počítačovej gramotnosti a komunikácie v cudzom jazyku, rodičom a verejnosti možnosť využívania telocviční, športovísk a počítačových učebníc. Učiteľia ZŠ systematicky pracujú s talentovanými žiakmi, zapájajú ich do predmetových olympiád a súťaží. Niektoré ZŠ poskytujú v popoludňajších hodinách svoje priestory pre činnosť ZUŠ a CVC a umožňujú tak svojim žiakom získať hudobné vzdelanie, prípadne pracovať v záujmových útvaroch. Časť ZŠ má vytvorené vlastné webové stránky, na ktorých informujú verejnosť o ponuke aktivít, ktoré poskytujú žiakom.

Pozitívom práce **SŠ** je ich zapájanie sa do medzinárodných projektov a projektov v rámci SR, ktoré okrem finančného efektu umožňujú žiakom rozvíjať odbornosť, spoznávať iné kultúry a zlepšovať materiálno-technické vybavenie škôl. Niektoré školy prezentujú výsledky svojej činnosti v rámci SR aj v zahraničí. Napr. Orchester Konzervatória Žilina vystúpil v Bruseli v rámci Dní slovenskej kultúry a v Bratislave na podujatí Fórum pedagogiky. Darí sa rozvíjať športové aktivity, ako napr. Kalokagatia (organizátor Spojená škola Turany) pod záštitou Žilinského samosprávneho kraja, družstvo dievčat Gymnázia Ružomberok vybojovalo postup na Majstrovstvá sveta ISF v basketbale. Mnohé školy organizujú športové stretnutia v rámci medzinárodných projektov. Prostredníctvom webových stránok poskytujú SŠ informácie verejnosti o svojej činnosti a aktivitách. Žiakom zo sociálne znevýhodneného prostredia venovali v SŠ zvýšenú pozornosť. Prostredníctvom rady rodičov im zabezpečili finančnú výpomoc.

V **SŠ** bola veľmi dobrá úroveň individuálnej logopedickej starostlivosti s využitím výpočtovej techniky priamo v procese. Pozitívom je dodržiavanie učebného plánu, učebných osnov a vypracované koncepcie rozvoja škôl vo všetkých kontrolovaných školách.

ZŠPP poskytovali deťom komplexnú špeciálnopedagogickú, výchovno-vzdelávaciu, rehabilitačnú a psychologickú starostlivosť.

Legislatívou stanovenú správu o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach škôl a školských zariadení vypracovali všetky subjekty, v ktorých bola vykonaná komplexná inšpekcia. Ojedinele bola zverejnená na webovej stránke školy. Z hľadiska kvantitatívnych ukazovateľov (štatistické údaje) správy poskytujú dostatočný obraz o ich činnosti aj výsledkoch.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

V **MŠ** pretrvávajú nedostatky vo vybavení škôl modernými učebnými pomôckami a telocvičným zariadením. V niektorých triedach bol počet detí vyšší ako je stanovený počet na triedu. V **ZŠ** pretrvávajú neodborné vyučovanie cudzích jazykov. Odbornosť vyučovania na 2. stupni ZŠ je nižšia najmä tam, kde majú v jednotlivých ročníkoch po jednej triede. Nedodržiavanie učebných plánov bolo zistené najmä v predmete technická výchova pri delení žiakov na skupiny. Školy sú nedostatočne vybavené učebnými pomôckami, žiacke a učiteľské knižnice sa nedopĺňajú aktuálnou a odbornou literatúrou, chýbajú odborné učebne na prírodovedné predmety. V **SZŠ** pretrvávajú nedostatky v odbornom pedagogickom riadení škôl. V **SŠ** majú zastaraný učebnicový fond, učebné pomôcky pre odborné predmety a chýbajú výučbové softvéry. V **ZŠPP** sú nevyhovujúce personálne podmienky, ktoré riaditelia riešia zamestnávaním učiteľov zo ŠZŠ na čiastočný úväzok. ZŠPP nedostatočne informujú verejnosť o svojich aktivitách. Zriaďovatelia boli v zmysle legislatívy upozorňovaní na nedostatky zistené pri inšpekčnej činnosti, ako i na nedostatky, ktorých riešenie spadá do ich kompetencie.

Správy o výchovno-vzdelávacej činnosti, jej výsledkoch a podmienkach škôl a školských zariadení pri spojených subjektoch **ZŠ s MŠ** boli častejšie spracované samostatne za každú organizačnú zložku. V správach vo viacerých ukazovateľoch chýba podrobnejšia analýza stavu,

čím je znížená ich výpovedná hodnota. Z hľadiska cieľov, ktoré si škola určila v koncepčnom zámere rozvoja školy, chýba ich vyhodnotenie. Veľakrát neboli konkretizované oblasti, v ktorých sú nedostatky, vrátane návrhov na ich zlepšenie. Správy poskytujú iba čiastočný obraz o výchove a vzdelávaní v škole.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

Na základe požiadaviek rodičov rozširovali **MŠ** ponuku krúžkovej činnosti o oboznamovanie sa detí s cudzím jazykom. Spájaním MŠ a ZŠ sa postupne optimalizovala sieť škôl a školských zariadení v regióne. Aj napriek nedostatku učiteľov cudzích jazykov sa **ZŠ** stále viac orientujú na rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov v komunikácii v cudzom jazyku. V niektorých obciach sa starostovia/primátori starajú o technický stav školských budov, zabezpečili výmenu okien a zateplenie budov. V odľahlých oblastiach kraja, v ktorých nie je zriadený školský úrad, sú riaditelia škôl málo informovaní o problematike odborného riadenia škôl a legislatíve. V **ŠZŠ** naďalej klesá počet žiakov. Tento stav je spôsobený individuálnou integráciou žiakov do bežných ZŠ. Snahou o úsporu finančných prostriedkov vznikajú spojené školy včlenením ZŠ pri nemocnici s poliklinikou ako organizačnej zložky ŠZŠ. V súvislosti so vznikom 11 spojených **SŠ** v kraji nastali problémy v oblasti zosúladenia výkonu riadenia viacerých škôl jedným vedúcim zamestnancom.

Výrazne pozitívne zistenia

Pre výchovu a vzdelávanie v **MŠ** je charakteristická realizácia projektov a aktivít zameraných na vedenie detí k samostatnosti, rešpektovaniu individuality, k chápaniu iných kultúr. Činnosť učiteliek sa orientuje na podporu a rozvíjanie spolupráce najmä s rodinami rómskych detí s cieľom predchádzať všetkým formám intolerancie a diskriminácie. V **ZŠ** sa zlepšila vybavenosť výpočtovou technikou a jej využitie vo vyučovaní. Učitelia prejavujú vyšší záujem o rôzne formy ďalšieho vzdelávania.

Školy prezentujú svoju činnosť v oblasti realizácie projektov a ich prepojenosť s výchovno-vzdelávacím procesom na webových stránkach, v školských časopisoch, v masovokomunikačných prostriedkoch. **SŠ** sa čoraz viac zapájajú do projektov, aj medzinárodných, intenzívne spolupracujú so školami v zahraničí. Zameriavajú sa na skvalitnenie praktického vyučovania, materiálo-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu, priestorových podmienok a budovanie účinného informačného systému smerom k verejnosti. V **ŠŠ** pedagogické pôsobenie učiteľov, interakcia, kooperácia, komunikácia najmä so žiakmi s ťažkým zdravotným postihnutím a autizmom je na veľmi dobrej úrovni. **ZUŠ** sa aktívne podieľajú na rozvoji miestnej kultúry organizovaním spoločných súťaží (Talent Revúca, Hnúšťanský akord, Festival Jána Cikkeru spojený so súťažou), koncertov a putovných výstav v Gemeri a v Malohonte. Pozitívne ovplyvňujú celkový rozvoj osobnosti žiakov aj v oblasti prevencie drogových závislostí a ďalších spoločensky nežiaducich javov. Medzi prioritné činnosti **DIC** patrí poskytovanie ranej starostlivosti deťom.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

V niektorých **MŠ** boli nedostatky v kontrolnej činnosti, v strategickom a operatívnom plánovaní. Vo výchovno-vzdelávacej činnosti sa neuplatňovali odporúčané metodické pokyny a nerešpektovali pedagogické a psychohygienické zásady najmä v telesnej výchove a jazykoch. V **ZŠ** sa znižuje úroveň vedomostí a vzdelávacích výsledkov žiakov z dôvodov nárastu problémových žiakov a žiakov so **ŠVVP**, nezáujmu žiakov o učenie a ich nesystematickej prípravy na vyučovanie. Učitelia vo vyučovaní málo uplatňujú aktivizujúce metódy a formy práce, ktoré by podnecovali žiakov využiť nadobudnuté vedomosti a zručnosti v praktických činnostiach. Spolupráca zákonných zástupcov žiakov z menej podnetného prostredia so školou pri riešení výchovno-vzdelávacích problémov ich dieťaťa je málo efektívna. V školách pretrvávajú neodborné vyučovanie cudzích jazykov a výchovných predmetov a nedostatok školských špeciálnych pedagógov, školských psychológov a asistentov. Materiálo-technické vybavenie školských dielní, odborných učební, kabinetov telesnej výchovy a knižníc je vo viacerých **ZŠ** málo vyhovujúce. V **SŠ** je úroveň vzdelávacích výsledkov žiakov v odborných predmetoch priemerná a podstatne sa neodlišuje ani v študijných a učebných odboroch. Riaditelia škôl pri hospitačnej činnosti

podceňujú analýzu príčin nedostatkov, na ich odstránenie prijímajú málo efektívne opatrenia. V **ŠŠ** pretrvávajú nedostatky vo vybavení špeciálnymi kompenzačnými a korekčnými učebnými pomôckami, v niektorých školách chýbajú odborné učebne, školské kuchynky, kabinety, knižnice, telocvične. V dôsledku nedostatočného financovania majú **ZUŠ** menej vyhovujúce priestorové podmienky. Vysoká fluktuácia učiteľov a neodborné vyučovanie sa prejavili nižšími vzdelávacími výsledkami žiakov a nedostatkami v interpretácii vedomostí. Školské zariadenia **DIC** a **ŠPP** majú nedostatok zamestnancov. Nie je rozvinutá dostatočná spolupráca so ZŠ, odborní zamestnanci nemajú vytvorený priestor na poskytovanie priamej pomoci učiteľom.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve

V úrovni odborného pedagogického riadenia a vo výchovno-vzdelávacích výsledkoch škôl/školských zariadení jednotlivých okresov kraja sú výrazné odlišnosti. Sú zapríčinené rozdielnou životnou úrovňou obyvateľov súvisiacou s nedostatkom pracovných príležitostí. Nepriaznivý demografický vývin spôsobuje nárast škôl a školských zariadení s nižším počtom žiakov v triedach, najmä na vidieku a na jazykovo zmiešanom území. V južných okresoch kraja žije silná rómska populácia, z ktorej pochádza väčšina žiakov so ŠVVP. Rozdielne postoje zriaďovateľov k zachovaniu **MŠ** a ich podpore spôsobuje nezdravé konkurenčné prostredie a rivalitu. V niektorých MŠ sa zhoršujú podmienky výchovy a vzdelávania z dôvodu nízkeho počtu detí v obciach a nezáujmu zriaďovateľov o ich zachovanie. V **MŠ**, ktoré boli podporované zriaďovateľom, spolupracovali s rodičmi a mali možnosť získavať finančné prostriedky aj z iných zdrojov, vytvárali nadštandardné a kvalitné podmienky na výchovu a vzdelávanie detí. Narastá počet **ZŠ** s udelenou výnimkou z najnižšieho počtu žiakov (na 1. stupni ZŠ spojené ročníky, na 2. stupni ZŠ nárast počtu tried s 6 – 10 žiakmi najmä vo vidieckych ZŠ). Sieť **SŠ** sa v kraji mení. Znížil sa počet SPŠ a SOU, ktoré sa integrujú do ZŠ, resp. vznikajú spojené SŠ. Záujem žiakov je predovšetkým o študijné odbory služieb, technické odbory (strojárstvo, poľnohospodárstvo) sa už viac rokov pre nezáujem neotvárajú. Vývoj smeruje k širšie koncipovaným študijným a učebným odborom. V **SZŠ** sa z dôvodu individuálnej integrácie žiakov so ŠVVP v triedach bežných ZŠ znižuje celkový počet žiakov. V dôsledku zvyšujúceho sa záujmu o štúdium v **ZUŠ** sa otvárajú nové školy vrátane súkromných, resp. detašované triedy v odľahlých obciach, často s nedostatočným personálnym a priestorovým zabezpečením. Postupne sa zlepšuje počítačová gramotnosť učiteľov a zavádzanie predmetov vo väzbe na informačno-komunikačné technológie.

Výrazné pozitívne zistenia

Zvyšuje sa počet **MŠ**, ktoré majú záujem o zapojenie sa do realizácie rôznych projektov za účelom získavania finančných prostriedkov. Stúpa počet riaditeľiek MŠ, ktoré absolvovali alebo sú prihlásené na absolvovanie prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov, čím sa skvalitňuje činnosť MŠ v oblasti riadenia. V **ZŠ** a **SŠ** je nárast počtu škôl, ktoré využívajú ponúkané projekty Európskej únie, prispievajúce k inovácii výchovno-vzdelávacieho procesu a skvalitňovaniu materiálno-technického vybavenia a úspešne spolupracujú so školami v zahraničí. ZŠ rozvíjajú spoluprácu so školami v Poľsku a v Českej republike. Zvýšila sa ponuka záujmových krúžkov na úkor nepovinných predmetov. V regióne je vysoká odbornosť vyučovania na 1. stupni ZŠ. Pozitívnym zistením v **SZŠ** je ich spolupráca so zdravotníckymi a sociálnymi zariadeniami. V SZŠ sa riaditelia snažia zvyšovať kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov štúdiom špeciálnej pedagogiky. Zvyšuje sa počet asistentov učiteľa pre prácu s ťažko a viacnásobne postihnutými žiakmi a pre prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia. Pedagógovia a žiaci **ZUŠ** sa angažujú na kultúrnom dianí v meste i jeho okolí. **ŠPP** vykonávajú kvalitnú informačnú činnosť, ktorá je zameraná hlavne na primeraný prístup k dieťaťu z hľadiska jeho potrieb. Vo väčšine zariadení je výrazným pozitívom plná kvalifikovanosť odborných zamestnancov (psychopédov).

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

Negatívnym javom vo výchovno-vzdelávacej činnosti **MŠ** je nižšia tvorivosť učiteľiek pri práci s Programom výchovy a vzdelávania detí v MŠ. Bol zaznamenaný rastúci počet škôl, kde je

výchovná činnosť zabezpečovaná len jednou učiteľkou ako aj znižovanie úväzkov učiteľkám zo strany zriaďovateľov, čo má negatívny dopad na plynulú a systematickú výchovno-vzdelávaciu činnosť. Učiteľky z vidieckych MŠ sa málo alebo vôbec nezúčastňujú na vzdelávacích podujatiach. V školách, najmä vidieckych, je nedostatok hračiek a detských kníh, učebné pomôcky sú zastarané. Údržbu potrebujú chátrajúce budovy a školské dvory. Priestorové podmienky väčšiny MŠ umiestnených v budovách ZŠ sú obmedzené. Výrazným negatívom **ZŠ** charakterizujúcim región je neustále sa zvyšujúci počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia a s tým súvisiaci nárast problémov s dochádzkou, správaním a prospechom. S danou skutočnosťou súvisia aj zvýšené požiadavky na miesta špeciálnych pedagógov a kvalitné riešenie problematiky integrácie žiakov v bežných alebo špeciálnych triedach ZŠ. Pre organizáciu vyučovania v regióne je charakteristické, že v súvislosti s poklesom žiakov vzniká stále vyšší počet tried so spojenými ročníkmi (a to aj na 2. stupni), čo znižuje kvalitu vyučovania. Najvýraznejším negatívnym zistením v **SZŠ** je klesajúci záujem žiakov o štúdium v odbore zdravotnícky asistent. V **ŠZŠ** je nedostatok moderných učebných pomôcok, chýbajú kompenzačné pomôcky pre rôzne druhy postihnutia. Vo výchovno-vzdelávacom procese učitelia málo pozornosti venujú práci s individuálne integrovanými žiakmi, nezohľadňujú druh postihnutia, nedostatočne sa uplatňuje hodnotenie a sebahodnotenie žiakov. Problémy sú aj pri tvorbe individuálnych výchovno-vzdelávacích programov a individuálnych vzdelávacích plánov pre žiakov so ŠVVP, dokumentácia integrovaných žiakov je neúplná. Často chýba metodické usmerňovanie učiteľov a riaditeľov škôl. Nepriaznivým javom v činnosti **ŠPP** sú neoprávnené presuny klientov medzi PPP a ŠPP.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

V **MŠ** sa zvyšuje počet 5 – 6-ročných detí a detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou navštevujúcich MŠ, čo má pozitívny dopad na ich zaškolenosť pred nástupom do ZŠ. Školy sa snažia o integráciu detí so ŠVVP. Naďalej pretrváva trend vytvárania spojených subjektov **ZŠ s MŠ**. Školy v snahe zatriktívniť vyučovanie a zvýšiť konkurencieschopnosť ponúkajú vyučovanie cudzích jazykov (predovšetkým anglického jazyka) aj na úkor odbornosti vyučovania. Častým javom je individuálna integrácia žiakov a zriaďovanie špeciálnych tried, pričom je nedostatok špeciálnych pedagógov. V **SŠ** prebieha postupne proces racionalizácie. V **ŠZŠ** sa zvyšuje kvalifikácia pedagogických zamestnancov s pozitívnym dopadom na kvalitu prípravy žiakov. Vznikajú spojené subjekty s rôznymi organizačnými zložkami. Činnosť **ŠPP** v oblasti výchovného poradenstva, pedagogickej a psychologickej starostlivosti poskytovaná MŠ, ZŠ aj SŠ (hlavne v oblasti depistáže) je kvalitná.

Výrazne pozitívne zistenia

Na kvalitu **MŠ** priaznivo vplývala spolupráca so zriaďovateľom, CVČ, divadlami, kultúrnymi a spoločenskými organizáciami. Na **SŠ** dobrou organizáciou a spolupracou s podnikateľskými subjektmi a organizáciami je zabezpečené plnenie učebných osnov praktického vyučovania a odborného výcviku, dochádza k spájaniu teórie s praxou. Rozvíja sa spolupráca škôl s európskymi krajinami. Ciele výchovy a vzdelávania sú zamerané na všestranný rozvoj osobnosti absolventov najmä v **SZŠ**. Ich významné aktivity sú orientované na humanitárne a charitatívne akcie. V **SŠ** personálne, priestorové, materiálno-technické podmienky a pedagogické pôsobenie umožňujú vzdelávať žiakov podľa individuálnych výchovno-vzdelávacích plánov a individuálneho vzdelávacieho programu vo variante C. Vo výučbe je zreteľné humánne a povzbudzujúce hodnotenie prevažne slovného charakteru. Metódy a formy práce sú prispôsobené ich mentálnemu postihnutiu. Žiakov zapájajú do školských a mimoškolských aktivít. Spolupráca s partnerskými organizáciami, zriaďovateľom a inštitúciami smeruje k zlepšovaniu podmienok žiakov škôl. **ZŠPP** sa výrazne prezentujú na verejnosti osvetovou činnosťou v oblasti integrácie.

Oblasti vyžadujúce zlepšenie, pretrvávajúce nedostatky a problémy

V **MŠ** pretrvávajú nedostatky na úrovni plánovania VVČ v súvislosti s rešpektovaním Programu výchovy a vzdelávania. Zistilo sa prekračovanie kompetencií niektorých zriaďovateľov v zariadeniach bez právnej subjektivity. V školskom roku 2006/2007 sa zistila najnižšia odbornosť

učiteľiek v kontrolovaných MŠ od školského roku 2000/2001. Začínajú sa vyskytovať prípady nesplnenia požiadaviek na riadiacu funkciu a neakceptovania prihlášky vedúcich zamestnancov zo strany MPC. Vo viacerých vidieckych MŠ materiálno-technické vybavenie nezodpovedá súčasným požiadavkám. Znižovanie počtu detí spôsobuje prechod na poldennú prevádzku alebo rušenie školských zariadení na vidieku. Vo výchovno-vzdelávacom procese **ZŠ** boli vyučovacie hodiny zväčša zamerané na sprostredkovanie pamäťového učiva. Pretrvávajúcim problémom je odbornosť vyučovania cudzích jazykov a niektorých výchovných predmetov. Nevyhovujúca je odbornosť vyučovania v špeciálnych triedach. V riadiacej činnosti riaditeľov škôl je zreteľné delegovanie kompetencií na metodické orgány, ale ich činnosť je v tretine kontrolovaných škôl formálna. Slabá komunikácia riaditeľov škôl v spojených **ZŠ s MŠ** vedie k nedostatočnej vzájomnej prepojenosti v riadiacej činnosti. Pre región je príznačná migrácia Rómov a menej efektívna spolupráca školy s rodičmi žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia. Vo výchovno-vzdelávacom procese na **SOU** sa nevyužívajú aktivizujúce metódy a formy práce. Pretrvávajú priemerné až málo vyhovujúce výchovno-vzdelávacie výsledky žiakov v teoretickom vyučovaní. Kontrolná činnosť riaditeľov škôl len sporadicky monitoruje výučbu, i napriek tomu, že sa na niektorých školách v SR zaviedol kamerový systém kontroly vyučovania v každej triede. V **ZŠPP** je nedostatok odborných zamestnancov, čo neumožňuje realizovať kompletný servis špeciálnopedagogického a psychologického poradenstva.

Najvýraznejšie zmeny v regionálnom školstve, ich príčiny a dopady

Na úseku **MŠ** sa skvalitnila práca v oblasti koncepčných a dlhodobých zámerov škôl. Nedostatky zistené v školách poukazujú na slabú aplikáciu platných právnych predpisov v riadiacej činnosti riaditeľiek a nedostatočnú metodickú prípravu učiteľiek. Absentuje spolupráca zriaďovateľov – starostov a obvodných školských úradov so ŠŠI. Spájaním **ZŠ** s predškolskými zariadeniami sa racionalizuje sieť škôl. Narastá počet žiakov so ŠVVP a zriaďovanie špeciálnych tried bez kvalifikovaných pedagógov so žiakmi čakajúcimi na diagnostikovanie ŠPP. Nezanedbateľný je aj výskyt nesplnenia kvalifikačných predpokladov pri obsadzovaní miesta riaditeľov. Zaznamenaný je zvýšený záujem rodičov o výsledky štúdia svojich detí na konci klasifikačných období, v dôsledku čoho narastá počet žiadostí o komisionálne preskúšanie alebo sťažností. Zvýšený počet prípadov porušovania legislatívy je i v prijímaní žiakov tzv. „prestupom“ zo ZŠ na SŠ, najmä do rôznych ročníkov gymnázií s osemročným štúdiom. V **SOŠ** sa zhoršujú priestorové podmienky. Posilňuje sa individuálny prístup výchovného poradcu pri riešení problémov žiakov, pretože narastá agresivita žiakov, zvyšuje sa počet ospravedlnených a neospravedlnených hodín. Silnejú konkurenčné vzťahy medzi školami, riaditelia škôl zavádzajú nové atraktívne študijne odbory (najmä v automobilovom priemysle) bez zabezpečenia normatívov pre vybavenie dielni na odborný výcvik. V **SOU** klesá počet prijímaných žiakov. Kritéria na prijatie sú mierne aj na **SŠ**, čím dochádza k odlivu žiakov zo **SOU** a nárastu žiakov na gymnáziách a **SOŠ** so slabším prospechom. Klesá záujem žiakov o štúdium v učebných odboroch a odboroch zameraných na strojárstvo, čím dochádza k minimálnej naplnenosti tried či deleniu triedy na odborné skupiny. **SOU** zriaďujú viac odborov s rôznym zameraním, čo má negatívny dopad na možnosti skvalitnenia materiálno-technického vybavenia školy a zabezpečenia odbornosti vyučovania. Transformáciou **SOU** a **DOŠ** vznikla v regióne 1 **ZSS**, do ktorej boli súčasne zaradené nové odbory *obchod a podnikanie* a *hotelová akadémia*, v ktorých vyučovanie odborných predmetov je na málo vyhovujúcej úrovni. Žiaci **SOU/U** dlhodobo dosahujú priemerné až nízke vzdelávacie výsledky, niektorí neukončia ani **OU** a končia povinnú školskú dochádzku, bez možnosti uplatnenia sa na trhu práce. V **ŠŠ** individuálna integrácia žiakov s telesným postihnutím do bežných tried ZŠ ohrozuje reálnu existenciu škôl pre telesne postihnutých. Nízka je dotácia finančných prostriedkov, materiálno-technické vybavenie je nedostatočné a čakacia doba na vyšetrenie dlhá. Priestorové podmienky sú na priemernej úrovni, vo všetkých zariadeniach chýba bezbariérová úprava, vodiči majú voľný prístup iba do jednej **ŠPP**.

Iné zistenia

Pracovné stretnutia, porady a semináre za účasti ŠŠI sú prínosom pre riaditeľov všetkých druhov škôl. Počas inšpekčného výkonu riaditeľa a vedenie škôl prejavujú výrazný záujem zúčastňovať sa hospitačnej a pohospitačnej činnosti.

4 Poznatky orgánov štátnej správy v školstve, zriaďovateľov škôl a školských zariadení a vzdelávacích inštitúcií o výchove a vzdelávaní v školách a školských zariadeniach

Informácie krajských školských úradov z oblasti špeciálnych škôl a poradenských zariadení, maturitných skúšok, rozhodovania o rovnocennosti dokladov o vzdelaní a spolupráce so zriaďovateľmi

Použitý prameň: Správy krajských školských úradov v SR, 2006/2007

Špeciálne školy

Činnosť ŠŠ je špecifická, ich priority sú odlišné od úloh bežných druhov a typov škôl. Napriek problémom sa práca na úseku starostlivosti o žiakov so ŠVVP vzdelávaných v ŠŠ zlepšuje. V priebehu školského roka 2006/2007 KŠÚ realizovali viacero **zmien v sieti škôl a školských zariadení**. Dôvodom boli zmeny adresy niektorých škôl, racionalizácia siete a jej zosúladenie s legislatívou.

Aj v týchto školách počet žiakov kolíše v závislosti od populačnej krivky, za posledné školské roky sa však výrazne nezmenil. V **Bratislavskom kraji** sa v **ZŠI** v školskom roku 2006/2007 vzdelávalo viac žiakov ako v predchádzajúcom roku, nárast žiakov **s ťažkým postihnutím** predstavuje až **72 %**. Úbytok žiakov je najevidentnejší v ZŠI pre sluchovo postihnutých, pretože žiaci so sluchovým postihnutím sa najčastejšie integrujú do bežných ZŠ. Problémom pri výchove a vzdelávaní najmä sluchovo postihnutých žiakov je nedostatočná evidencia, lebo pediatri nemajú povinnosť nahlasovať postihnuté deti ŠPP a nedostatočná osвета poradenských zariadení smerom k rodičom. Výchovno-vzdelávací proces v ZŠI sa nemôže uskutočňovať bez dostatočného počtu aktuálnych, moderných kompenzačných pomôcok, ich zakúpenie je finančne veľmi náročné.

V oblasti **šikanovania a korupcie** ŠŠ zväčša nemajú skúsenosti. Danej oblasti venujú pozornosť v rámci vzdelávania pedagogických zamestnancov. V prípade náznakov šikanovania riešia otázku pohovorom so žiakmi v triede, s riaditeľom školy, prípadne aj za účasti rodiča žiaka. Internátne školy a školské zariadenia využívajú formu komunity, kde riešia problémy spoločne. Pridelený **normatív na žiaka** ŠŠ (19 kategórií podľa typu a stupňa postihnutia) spôsobil nedostatok finančných prostriedkov v školách pri ZZ, pri vzdelávaní autistov, žiakov s ťažkým postihnutím a v špeciálnom ŠKD. Normatív pridelený týmto kategóriám je nedostatočný a nepokrýva personálnu náročnosť súvisiacu s individuálnym vzdelávaním.

Najpočetnejšiu skupinu žiakov **ŠZŠ** tvoria žiaci s mentálnym postihnutím vzdelávaní vo variante A. Ich počet sa z roka na rok znižuje, pričom sa zvyšuje počet žiakov vzdelávaných vo variante B a najmä C. Druhú najpočetnejšiu skupinu tvoria žiaci ťažko kombinovane postihnutí (najmä mentálne postihnutí s telesným postihnutím, mentálne postihnutí so zrakovým postihnutím, žiaci vzdelávaní vo variante C vyžadujúci individuálne vzdelávanie a autisti s mentálnym postihnutím). Počty žiakov zaradených v ostatných kategóriách sa vo všeobecnosti zhodujú s počtom žiakov v jednotlivých typoch ŠŠ.

Na prijatie do ŠZŠ sa často navrhujú len žiaci s mentálnym postihnutím s výchovnými problémami alebo žiaci nižších ročníkov, ktorí už niekoľkokrát opakovali ZŠ a majú nepomerne vyšší rok školskej dochádzky v porovnaní s ročníkom, ktorý navštevujú. Ostatní žiaci s mentálnym postihnutím sa integrujú do bežných ZŠ.

Zavedenie **dotácií na stravu** pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia má významný dopad predovšetkým na rómske deti zo segregovaných osád, ktoré žijú v rodinách ohrozených chudobou. Dotácie na stravu zlepšili dochádzku detí do škôl, majú tiež veľmi dobrý vplyv na sústredenosť detí v škole a pozitívne ovplyvňujú školské výsledky. Výška príspevku je priamo odvodená od prospechu žiakov, podmienky na jeho udeľovanie predpokladajú, že žiak nebude opakovať ročník alebo si zhoršovať prospech. Princíp pridelenia motivuje nielen samotných žiakov, ale zvyšuje aj záujem rodičov o školské výsledky svojich detí. Rodičia raz mesačne

osobne preberajú motivačné štipendiá, pedagogickí zamestnanci tieto stretnutia využívajú na pohovory s nimi, na zlepšenie spolupráce s rodinou.

Za posledné roky sa **štruktúra učebných a študijných odborov** zmenila, tradičné učebné odbory nahrádzajú aktuálnejšie v závislosti od potrieb trhu práce a záujmu žiakov ŠŠ. Do siete škôl a školských zariadení boli zaradené učebné odbory, ktoré dávajú väčší predpoklad absolventom uplatniť sa v praxi.

Žiaci **OU** v **Bratislavskom kraji** prejavujú najväčší záujem o učebný odbor obchodná prevádzka - práce pri príprave jedál/kuchár, kuchárka. OU zabezpečujú praktický výcvik žiakov priamo v teréne. Žiaci niektorých učebných odborov vykonávajú odbornú prax v školách a zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti KŠÚ, čím šetria zriaďovateľovi finančné prostriedky na údržbu škôl. Napriek možnosti vypracovať pre žiakov s viacnásobným postihnutím a pridruženými diagnózami individuálny vzdelávací program, vykazuje sa pomerne vysoký počet neprospeievajúcich žiakov. Využívanie služieb asistenta učiteľa nie je vždy efektívne.

V **praktických školách** sa vzdelávajú a pripravujú do života žiaci s ťažkým mentálnym postihnutím. Učebné odbory sú zamerané na jednoduché pracovné a samoobslužné činnosti. V súčasnosti sa dostáva do popredia otázka ďalšej existencie absolventov praktických škôl, pretože pre svoj mentálny handicap nie sú schopní samostatne žiť a pracovať.

V **Košickom kraji** v školskom roku 2006/2007 navštevovalo ŠŠ a školské zariadenia **5 170** detí a žiakov, z toho **49,85 %** z celkového počtu žiakov bolo v hmotnej núdzi. Priemerná naplnenosť tried v ŠMS a v MS pri ZZ je vyššia oproti minulému školskému roku. V **12 školách** sa uskutočňuje výchovno-vzdelávací proces v **dvojzmennej prevádzke**.

Poradenské zariadenia

Pozitívom práce poradní je skvalitňovanie intervencií klientom, vypracovávanie metodických materiálov pre žiakov, ich zákonných zástupcov a pedagógov. Poradenské zariadenia sú úspešné aj pri spracovávaní projektov, pomerne vysoký počet je akceptovaný a schválený. Negatívom sú pretrvávajúce problémy s financovaním, nedostatočné personálne a materiálno-technické zabezpečenie. Rastie počet prípadov, že zákonný zástupca žiaka nepredloží podklady o svojom dieťati škole alebo poradni, zamlčí predchádzajúcu integráciu, vyšetrenia, liečbu a pod. Chýbajú presné pravidlá rediagnostiky integrovaných žiakov, nie sú diagnostické štandardy pre deti s vývinovými poruchami učenia, pre deti s poruchami pozornosti kombinovanými s hyperaktívnym správaním a pre nadané deti. Na doriešenie čaká vydávanie rozhodnutí o prijatí klienta do PPP.

K 50. výročiu výchovného a psychologického poradenstva na Slovensku sa usporiadal **celoslovenský odborný seminár**, ktorý zorganizovala KPPP v Bratislave a celoslovenská porada riaditeľov PPP organizovaná MŠ SR na Kamennom Mlyne.

Výrazným momentom v pôsobnosti poradenských zariadení je **schválenie Koncepcie pedagogicko-psychologického poradenského systému** a jeho implementácie do praxe a **Koncepcie špeciálnopedagogického poradenstva**. V súčasnosti prebieha prípravné obdobie na realizáciu úloh vyplývajúcich z uvedených koncepcií rozvoja poradenských zariadení.

Maturitné skúšky

KŠÚ venovali veľkú pozornosť príprave a priebehu **MS**. Organizovali porady pre riaditeľov a školských koordinátorov k uplatňovaniu vyhlášky o ukončovaní štúdia na SŠ, k logistike externej časti MS a k vyplňovaniu školských tlačív pre MS, poskytovali individuálne konzultácie pre školy.

KŠÚ v Nitre sa v spolupráci so **ŠIOV** podieľali na realizácii projektu ďalšieho vzdelávania učiteľov odborných predmetov v oblasti ukončovania štúdia na SŠ ako lektori pre uplatňovanie vyhlášok MŠ SR a práce s pedagogickou dokumentáciou. Spolupracovali s ŠPÚ na projekte ďalšieho vzdelávania učiteľov všeobecnovzdelávacích predmetov v oblasti ukončovania štúdia ako krajskí koordinátori a administrátori.

ŠŠI na podnet **KŠÚ** vykonala inšpekciu v **Súkromnom konzervatóriu, Nitra** s cieľom skontrolovať aktuálny stav organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu a ukončovania štúdia. ŠŠI zistila, že forma, obsah a rozsah štúdia, ktorí žiaci absolvovali, je v rozpore s legislatívou.

Z tohto dôvodu KŠÚ neschválil organizáciu maturitných skúšok pre školský rok 2006/2007 v tejto škole.

Počet pripomienok voči priebehu MS sa výrazne znížil. Prípadné negatívne hodnotenie vychádzalo z organizačne veľmi náročného systému MS, z rozsiahlej písomnej agendy a narušenia vyučovania v priebehu dvoch týždňov.

Rovnocennosť dokladov o vzdelaní vydaných zahraničnými školami

KŠÚ vykonávajú štátnu správu v 1. stupni vo veci rozhodovania o rovnocennosti dokladov o vzdelaní vydaných ZŠ a SŠ v zahraničí. V tejto oblasti uskutočňujú aj odbornú-metodické poradenstvo, konzultácie pre školy aj fyzické osoby. **Zvyšuje** sa počet **žiadostí o informácie** k postupu pri plnení povinnej školskej dochádzky v zahraničí a k absolvovaniu časti štúdia na podobnej SŠ v cudzine.

Spolupráca so zriaďovateľmi

Krajský školský úrad rozhodnutím potvrdzovali, že obec je školským úradom; ak obec ako školský úrad nepotvrdili, vykonávali činnosti obce ako školského úradu. Vykonávali kontrolu vo veci zabezpečovania činností a úloh obcí a samosprávnych krajov oblasti školstva, mládeže a telesnej kultúry v kraji. Zúčastnili sa na vypracovaní dohôd pri vytváraní spoločných školských obvodov vo veci poskytovania príspevku na cestovné žiakom, ktorí si plnia povinnú školskú dochádzku mimo územia obce.

KŠÚ poskytovali **odbornú a metodickú pomoc** obciam, samosprávnemu kraju, zriaďovateľom cirkevných škôl a školských zariadení a zriaďovateľom súkromných škôl a školských zariadení v kraji. **Pracovné stretnutia so zriaďovateľmi** boli venované predovšetkým riešeniu pracovno-právnych vzťahov zamestnancov a zamestnávateľov v oblasti školstva, legislatívnym zmenám, novým metodickým pokynom a usmerneniam MŠ SR, aktuálnym informáciám a poznatkom. Pomoc poskytli zriaďovateľom aj pri zbere údajov v elektronickej forme (EDUZBER, vzdelávacie poukazy, kultúrne poukazy, štatistické výkazy a pod.), pripravovali pre nich organizačné pokyny.

Odborní radcovia sa na pozvanie samosprávy zúčastňovali a aktívne vystupovali na ich pracovných stretnutiach.

KŠÚ v Nitre konštatuje, že bol **dobudovaný účinný a efektívny komunikačný systém** so všetkými subjektmi, s ktorými KŠÚ prichádza do kontaktu a skvalitnila sa úroveň komunikácie a kooperácie so zriaďovateľmi.

Vyhodnotenie plánu hlavných úloh na školský rok 2006/2007 v podmienkach Metodicko-pedagogického centra v Prešove a Metodicko-pedagogického centra Tomášikova 4, Bratislava

Použitie prameň: Metodicko-pedagogické centrum Tomášikova 4, Bratislava – Podklady do správy o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2006/2007; Metodicko-pedagogické centrum Prešov – Vyhodnotenie plánu hlavných úloh na školský rok 2006/2007 v podmienkach Metodicko-pedagogického centra v Prešove.

V školskom roku 2006/2007 metodické centrá sústredili svoju činnosť na **vzdelávanie pedagogických a nepedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení**, zabezpečenie **odbornú-metodickej činnosti** v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov, realizovanie **výskumnej a prieskumnej činnosti** v oblasti ďalšieho vzdelávania pedagogických a nepedagogických zamestnancov, na výskumnú a prieskumnú činnosť, na **publikačnú a vydavateľskú činnosť**.

Cieľom vzdelávacích podujatí **MPC Prešov** bolo vzdelávanie učiteľov občianskej výchovy, občianskej náuky, náuky o spoločnosti, dejepisu, náboženskej výchovy a triednych učiteľov v oblasti poznania a úcty k národným a kresťanským tradíciám so snahou podporiť vlastenectvo modernými formami a metódami, na využívanie IKT vo vyučovaní jednotlivých predmetov a na vzdelávanie učiteľov, ktorí pracujú na školách s vysokou koncentráciou žiakov z málopodnetného prostredia a integrovanými žiakmi.

Vzdelávacie podujatia **MPC Bratislava** sa orientovali na prípravu učiteľov na výučbu predmetu etická a náboženská výchova na 1. stupni ZŠ, na prípravu učiteľov na využívanie IKT

v jednotlivých predmetoch a na prípravu učiteľov na úspešné zvládnutie maturitných skúšok v zmysle vyhlášky MŠ SR č. 510/2004 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách a o ukončovaní prípravy v odborných učilištiach, učilištiach a praktických školách v znení neskorších predpisov.

Prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov pre materské, základné a stredné školy v **MPC Prešov** navštevovalo **1 865 vedúcich pedagogických zamestnancov**, štúdium ukončilo 642, v MPC Bratislava štúdium navštevovalo 1 089 vedúcich pedagogických zamestnancov, 374 ho ukončilo.

Špecializačné kvalifikačné štúdium v MPC Prešov a MPC Bratislava bolo zamerané na teóriu a prax vyučovania anglického a nemeckého jazyka, špeciálnu pedagogiku, informatiku, etickú výchovu a na vzdelávanie majstrov odbornej výchovy a asistentov učiteľa. Vzdelávanie v MPC Prešov navštevovalo **416** pedagogických zamestnancov, **98** ho ukončilo, MPC Bratislava navštevovalo **550** pedagogických zamestnancov, **352** ho ukončilo.

Špecializačné inovačné štúdium v MPC Prešov pokračovalo realizáciou projektov, ktoré boli zamerané na zvyšovanie pedagogicko-psychologických zručností u učiteľa a psychohygienu učiteľa a žiaka, na primárnu prevenciu drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov v ZŠ, SŠ a ŠŠ a na dramatickú výchovu. Štúdium navštevovalo **93** pedagogických zamestnancov. V MPC Bratislava sa štúdium realizovalo v **10** projektoch, zameraných na rozvíjanie interkultúrnych kompetencií učiteľov cudzích jazykov, informačné a komunikačné technológie, na vzdelávanie výchovných poradcov v oblasti kariérovej výchovy, kariérového poradenstva a poradenstva, na primárnu prevenciu drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov, globálnu výchovu, školu hrou v ŠKD a IKT vo vyučovaní matematiky. V **18** skupinách bolo **470** účastníkov, štúdium ukončilo **20**.

Priebežné vzdelávanie v MPC Prešov metodici orientovali na ponuku projektov ako aj cyklických foriem priebežného vzdelávania v minimálnom rozsahu 30 hodín. V **128** projektoch vzdelávania, ktoré sa realizovali v **230** skupinách sa zúčastnilo **34 113** pedagogických zamestnancov. Štúdium ukončilo **4 074** účastníkov.

Témy vzdelávania boli:

- primárna prevencia drogových závislostí a iných sociálno-patologických javov,
- implementácia výchovy k ľudským právam do vyučovacích predmetov,
- výchova a vzdelávanie detí a žiakov so ŠVVP v školách a školských zariadeniach,
- logopédia v školskej praxi,
- zásady efektivity vzdelávania detí so zdravotným a telesným postihnutím,
- ergoterapia ako súčasť starostlivosti o deti a dospelých s postihnutím,
- možnosti pomoci integrovaným žiakom v ZŠ,
- sebaobsluha zrakovo postihnutých,
- pohybové aktivity a priestorová orientácia zdravotne postihnutých žiakov,
- prevencia agresívneho správania a šikanovania v ZŠ.

V **MPC Bratislava priebežné vzdelávanie** ukončilo **11 167** učiteľov.

Témy vzdelávania boli:

- etická výchova na 1. stupni ZŠ a v SŠ,
- základy práce s počítačom, príprava učiteľov na vyučovanie IKT jednotlivých predmetov, aplikovaná IKT,
- humanizácia výchovného pôsobenia,
- komunikácia,
- príprava učiteľov k novej maturitnej skúške podľa predmetov,

- výchova detí predškolského veku k prosociálnosti,
- didaktika literárnej a jazykovej výchovy na 1. stupni ZŠ,
- globálna výchova,
- ľudské práva v škole a výchova k občianstvu,
- regionálne dejiny vo vyučovaní dejepisu,
- dejiny filozofie,
- didaktika slovenského jazyka a environmentálna výchova na 1. stupni ZŠ,
- výchova k zachovaniu a rozvíjaniu ľudskej dôstojnosti prostredníctvom biblickej katechézy,
- holocaust,
- tanečná výchova v MŠ,
- autizmus.

Uskutočnili sa katechetické dni, metodické diecézne dni, letné sympóziu výtvarníkov a koordinačné lyžiarske inštruktorské kurzy.

V MPC Prešov I. a II. kvalifikačnú skúšku úspešne vykonalo **301** učiteľov, **v MPC Bratislava** ich bolo **287**.

MPC Prešov má celoslovenské kompetencie v oblasti odborného garantovania rómskej problematiky a odborného garantovania ďalšieho vzdelávania učiteľov škôl s vyučovacím jazykom národnostných menšín. ROCEPO sa podieľalo na realizácii vzdelávacích projektov v širokom spektre metód pre pedagogických zamestnancov MŠ, ZŠ a SZŠ. Zrealizovalo **26** priebežných vzdelávaní, ktorých sa zúčastnilo **3 760** účastníkov. Zároveň boli realizované aj jednorazové podujatia v celkovom počte **28** s účasťou **887** pedagogických zamestnancov. ROCEPO pripravilo metodické a študijné materiály pre pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení na skvalitnenie vyučovacej a výchovnej činnosti vo voľnom čase detí a žiakov s dôrazom na rešpektovanie špecifik rómskej menšiny.

MPC Bratislava je hlavným odborným a organizačným garantom celoslovenských vzdelávacích podujatí pre koordinátorov projektov škôl podporujúcich zdravie a preventívnych programov zo všetkých KŠÚ a VÚC v SR. Zamestnanci MPC sa zúčastňujú pravidelne ako poradcovia v hodnotiacich komisiách pre výber projektov. V rámci skvalitňovania metodickej prípravy koordinátorov škôl podporujúcich zdravie vydali metodickú príručku Zdravie v školách.

Návrh motivačných kritérií pre účasť zamestnávateľských zväzov a zamestnávateľov v odbornom vzdelávaní a príprave v Slovenskej republike

Štátny inštitút odborného vzdelávania, 2007 – Výber z podkladového materiálu

Vzhľadom na skúsenosti z členských krajín Európskej Únie, ako aj vyhlásenia vlády SR bolo nevyhnutné riešiť zapojenie sociálnych partnerov do procesu **odborného vzdelávania a prípravy** cestou vytvorenia funkčného systému spolupráce, uplatneného v platných právnych predpisoch. K plneniu danej úlohy pristúpil ŠIOV zriadením pracovných komisií za účasti zástupcov zamestnávateľov, zamestnávateľských zväzov, komôr, profesijných združení, asociácií a sociálnych partnerov, ktoré boli zamerané na hľadanie nových prístupov, efektívnych zmien v procese odborného vzdelávania a prípravy. Dôraz sa kládol na kvalitu, hľadanie nových hodnôt, tímovú prácu, kultúru spolupráce, zaangažovanosť zamestnávateľov na odbornom vzdelávaní a príprave. Z rokovaní pracovných komisií vyplynuli závery a odporúčania, ktoré boli podkladom pre *Návrh systému súboru motivačných kritérií pre účasť zamestnávateľských zväzov a zamestnávateľov v odbornom vzdelávaní a príprave v SR*. Motivačné kritéria stimulujú vnútornú pohnútku zamestnávateľov participovať na spolupráci so sektorom vzdelávania a tiež aktivizujú zamestnávateľov pre spoluprácu so školami a s orgánmi štátnej správy a samosprávy.

Návrh systému koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce

Štátny inštitút odborného vzdelávania, 2007 – Výber z podkladového materiálu

Návrh systému koordinácie odborného vzdelávania a prípravy pre trh práce sa usiluje splniť **tri** hlavné **ciele**. **Popísať** vývoj a súčasný stav spolupráce trhu práce v rozvíjaní a skvalitnení úrovne počítačného odborného vzdelávania a prípravy v SR, **navrhnuť** systém koordinácie OVP a trhu práce a **odporučiť** opatrenia, ktoré by umožnili zaktivizovať a zlepšiť začlenenie zamestnávateľskej sféry do OVP. Vychádza z požiadavky zadávateľa – MŠ SR na riešenie jednej z jeho prioritných úloh. Popisuje súčasnú situáciu v spolupráci medzi zamestnávateľskou sférou a OVP, ako aj jej základný právny rámec. Prezentuje dôležité informácie a návrhy zamestnávateľských subjektov, vzdelávacích inštitúcií a orgánov štátnej správy a samosprávy o súčasnom stave a ďalšom vývoji začlenenia zamestnávateľov v OVP. Materiál predkladá návrhy a opatrenia na koordináciu trhu práce s inštitúciami OVP, ktoré by pomohli zaktivizovať a zlepšiť súčasný stav odborného školstva. ŠIOV v rámci riešenia danej úlohy vytvoril päť pracovných komisií, v ktorých sa stretli zástupcovia zamestnávateľov, zamestnávateľských inštitúcií (profesných komôr, zamestnávateľských zväzov, asociácií, cechov), zriaďovateľov. Cieľom bolo navrhnuť fungujúci a regulovaný mechanizmus spolupráce medzi sektorom vzdelávania a odbornej prípravy a zamestnávateľskými subjektmi ako podkladu pre vypracovanie legislatívnych predpisov. Pracovné komisie identifikovali reálne potreby, podmienky a kritériá ovplyvňujúce prijímanie absolventov škôl do pracovného procesu. Analyzovali existujúce študijné a učebné odbory vzhľadom na ich opodstatnenosť voči požiadavkám a potrebám zamestnávateľov. Identifikovali problémové okruhy, ktoré sú bariérou pre aktívnu účasť zamestnávateľskej sféry pri tvorbe aktívnej politiky odborného vzdelávania a prípravy.

Odvetvová analýza potrieb zamestnávateľov a pripravenosti absolventov SOŠ a SOU pre vstup na trh práce

Štátny inštitút odborného vzdelávania, 2007 – Výber zo správy z prieskumu

Na základe požiadavky MŠ SR bol vypracovaný pracovný materiál Odvetvová analýza potrieb zamestnávateľov a pripravenosti absolventov SOŠ a SOU pre vstup na trh práce. Obsahuje prieskum potrieb absolventov SOŠ pre súčasný trh práce so špecifikáciou požiadaviek v rámci jeho jednotlivých odvetví. Zámerom bolo zmapovanie dopytu trhu práce po pracovnej sile v rámci jednotlivých sektorov, ako aj požiadaviek zamestnávateľskej sféry na kvalifikovanosť absolventov týchto stredných škôl v rámci jednotlivých regiónov. Analýza súčasne špecifikuje nároky zamestnávateľov na kľúčové vedomosti, zručnosti a kompetencie budúcich absolventov.

V dotazníkovom prieskume boli oslovení zamestnávatelia v jednotlivých odvetviach ekonomiky v každom samosprávnom kraji. Z hľadiska zatriedenia zamestnávateľov podľa sektora bol najviac zastúpený **súkromný sektor** (81 %), najmenej evidovaných respondentov bolo z **družstevného sektora** (7 %) a **štátny sektor** nebol zastúpený žiadnym zamestnávateľom. Z hľadiska bližšej špecifikácie zamestnávateľov bola pozornosť zameraná na veľkosť podniku z hľadiska počtu zamestnancov. Najviac zastúpené boli malé podniky (108) a stredné podniky (106). V nadväznosti na čiastočné sledovanie kvality vzdelávacích výstupov bola v rámci dotazníka sledovaná dôležitosť kľúčových kompetencií absolventov. Očakávaným prínosom štatistického vyhodnotenia výstupov odvetvovej analýzy bolo získanie aktuálnej informácie o zapojení zamestnávateľov do procesu prípravy budúcich absolventov škôl, čím sa čiastočne zviditeľní záujem zamestnávateľskej sféry o účasť v procese odborného vzdelávania a prípravy. K najviac využívaným formám podpory budúcich absolventov patria umožnenie odbornej praxe a odborného výcviku žiakom školy.

Zamestnávatelia poskytli návrhy, na ktoré by sa mali školy zamerať vo vzdelávaní a príprave žiakov. Pri **študijných odboroch požadujú**, aby absolventi získali **kompetencie** – zručnosť zhromažďovať a triediť informácie (64,3 %), schopnosť riadiť a plánovať a zručnosť spracovať a vyhodnocovať informácie (64,1 %). Pri **SOU** sú najviac požadované **kompetencie** – čítanie a chápanie inštrukcií (47,9 %), mať zodpovednosť za seba samého, člena tímu a výsledky podniku (45,7 %), adaptabilita a flexibilita (45,7 %).

Súťaž odborných vedomostí a zručností v oblasti využívania grafických systémov vo vyučovacom procese stredných škôl

Štátny inštitút odborného vzdelávania, 2007

Projekt je zameraný na **systémové riešenie prípravy absolventov študijných odborov**, ktorou získajú potrebné vedomosti a zručnosti vyžadované trhom práce v oblasti grafických systémov. Celoslovenskému kolu predchádzajú školské kolá. Za prípravu a priebeh celoslovenského kola súťaže zodpovedá celoštátna odborná komisia, ktorá je zároveň i hodnotiacou komisiou celoslovenského kola. Pozostáva z piatich členov, zastupujúcich MŠ SR, spoločnosť RAND Worldwide, v súčasnosti IPM Solutions, s.r.o. Bratislava, ŠIOV a odborné stredné školy v SR. Do celoslovenského kola súťaže IPM Student Award 2007, ktoré sa uskutočnilo 11. októbra 2007, postúpilo 9 prác zo stredných škôl SR. Z hľadiska spracovania sa hodnotilo v dvoch kategóriách. V kategórii A sa hodnotila originalita, náročnosť a zložitosť práce, v kategórii B sa hodnotilo technické prevedenie a praktické využitie práce.

Manažment školy a jeho realizácia

ÚIPŠ – správa z výskumu, Bratislava 2007

Zmeny a nové podmienky práce škôl vyžadujú a predpokladajú adekvátne odborné, manažérske, pedagogické i mravné kvality a schopnosti riaditeľov škôl. Bez ich identifikácie, opisu a hlbšej analýzy nie je možné efektívne skvalitňovať riadiacu prácu v školách. Preto **cieľom** výskumu bolo **zisťovanie manažérskych kvalít riaditeľov ZŠ a SŠ**. Predmetom výskumu boli riaditelia škôl a ich názory na význam jednotlivých riadiacich činností, na sebahodnotenie školského manažmentu, na optimalizáciu klímy školy a kvalitu komunikácie pri riadení školy. Výskum sa realizoval **formou dotazníka**, ktorý pozostával z jedenástich okruhov. Jedna otázka predpokladala koncipovanú odpoveď bez obmedzenia jej rozsahu.

Spracovaných bolo **1 204** vyplnených dotazníkov. Riaditeľky pripisovali dvanástim z trinástich **podmienok riadenia školy** väčší význam ako riaditelia. Vyššiu váhu im pripisovali riaditelia s ekonomickým vzdelaním, menej ju zdôrazňovali riaditelia s technickým a prírodovedným vzdelaním.

Väčší význam **podmienkam riadenia** pripisovali odborné školy a školy zriaďované súkromnou osobou. **Podmienkam vedenia zamestnancov** pripisovali menší význam riaditelia s technickým vzdelaním. Väčšiu pozornosť venovali **dodržiavaniu právnych noriem** riaditelia súkromných škôl, menej riaditelia škôl zriadených obcou, prípadne vyšším územným celkom. Uplatňovaniu **ekonomických podmienok** venovali menšiu pozornosť riaditelia cirkevných a súkromných škôl. V oblasti **sebahodnotenia** sa názory rozchádzali, riaditelia s dlhšou praxou sa hodnotili vyššie.

V názoroch na **doplnenie vedomostí** bola zhoda, najvýraznejšie sa prejavila v potrebe ovládania školských právnych predpisov a v riadení stratégie rozvoja. V rámci hodnotenia **významných činností** riadenia školy sa neprejavovali výrazné rozdiely. Riaditeľky pripisovali daným činnostiam väčší význam ako riaditelia.

V **prostriedkoch a zásadách komunikácie** prevažovala zhoda odpovedí, názor riaditeľa považovali za rozhodujúci v pedagogickom zbore a priamu kritiku za najvhodnejší prostriedok riešenia problémov. Z obsahu odpovedí riaditeľov vidieť, že poznajú hlavné problémy svojej školy i školstva v SR. Prevažujú kritické úsudky, v ktorých poukazujú na hlavné prekážky napredovania školstva a jeho optimálneho rozvoja. Vo väčšine obsahových okruhov sú výpovede zhodné.

Časť **existujúcich problémov** však vidia a hodnotia rôzne, napríklad aj názory na **racionalizáciu siete škôl**. Časť riaditeľov SŠ navrhuje, aby pri schvaľovaní súkromných škôl MŠ SR bralo do úvahy **podmienky regiónu**, a aby sa nerušili prosperujúce školy. Riaditelia ZŠ navrhujú **zrušenie 8-ročných gymnázií**, pretože odchod žiakov zo ZŠ narúša prirodzenú štruktúru žiackej populácie a do istej miery zhoršuje podmienky vyučovania, učenia a výchovy v ZŠ. Riaditelia škôl, ktoré sú v zriaďovateľskej pôsobnosti a správe menších obcí, navrhujú vrátiť sa v štátnej správe v školstve k modelu riadenia prostredníctvom **školských správ**.

Významný je názor riaditeľov, ktorí pôsobia v školách na vidieku, ďalej od väčších miest, že sa im a učiteľom nedostáva potrebná **metodická pomoc**.

Predložená správa je **originálnym a obsažným zdrojom informácií, údajov, názorov** o odborných, manažérskych, pedagogických i mravných kvalitách a schopnostiach riaditeľov ZŠ, SŠ a ŠŠ, ich návrhov, podnetov, hodnotení a potrieb týkajúcich sa riadenia a ďalšieho rozvoja školstva. Správa spolu s pridanými analýzami a zovšeobecneniami môže byť východiskom pre tvorbu opatrení na skvalitňovanie riadenia škôl, ale môže byť aj oporou ďalších projektov výskumu riadenia.

Zaškolenosť detí v predškolských zariadeniach v SR v rokoch 2005 a 2006

ÚIPS, Bratislava, 2007

Ústav informácií a prognóz školstva v Bratislave od roku 2003 každoročne vyhodnocuje vývoj miery zaškolenosti detí v MŠ (vrátane špeciálnych tried) podľa veku detí na úrovni regiónov SR. K 30. 9. 2006 v SR **materské školy** (vrátane špeciálnych tried) navštevovalo **15,15 %** zo všetkých detí vo veku **2 rokov**, vo veku **3 rokov 61,85 %**, vo veku **4 rokov 73,88 %**, vo veku **5 rokov 84,14 %**, vo veku **6 rokov 36,96 %**, vo veku **7 rokov 0,82 %**. Miera účasti detí v špeciálnych MŠ je zanedbateľná; podľa stavu k 15. 9. 2006 ani v jednej z uvedených vekových kategórií nedosiahla 0,4 %. Väčšina detí v SR vo veku 6 a 7 rokov už plní povinnú školskú dochádzku v ZŠ alebo v ŠZŠ. K 15. 9. 2006 to bolo **56,83 %** detí vo veku **6 rokov a 96,89 %** vo veku **7 rokov**. K uvedenému dátumu ZŠ a ŠZŠ navštevovalo aj 19 detí vo veku 5 rokov (0,15 %). To znamená, že MŠ, ZŠ vrátane ŠŠ, začiatkom školského roka 2006/2007 v SR navštevovalo 84,61 % detí vo veku 5 rokov, 94,02 % vo veku 6 rokov a 97,77 % vo veku 7 rokov. V roku 2006 v porovnaní s rokom 2005 sa miera zaškolenosti detí v MŠ (vrátane špeciálnych tried) mierne **zvýšila** u detí vo **veku 3, 4 a 6 rokov**. Naopak, mierne sa **znížila** u detí **vo veku 2, 5 a 7 rokov**. Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný u detí vo veku 3 rokov a naopak, najvýraznejší pokles u detí vo veku 2 rokov. Medzi uvedenými dvoma rokmi podiel detí vo veku 6 rokov plniacich povinnú školskú dochádzku sa mierne zvýšil a naopak, podiel detí plniacich povinnú školskú dochádzku vo veku 7 rokov sa mierne znížil. Na základe uvedených výsledkov možno konštatovať, že miera zaškolenosti detí v MŠ vo veku 3 – 5-rokov na úrovni celej SR je pomerne vysoká. Výsledky podľa regiónov vo všetkých vekových kategóriách sú však veľmi odlišné.

Na úrovni krajov v roku 2006 miera zaškolenosti detí vo veku 2 – 6 rokov v MŠ (vrátane špeciálnych tried) bola **najvyššia v Bratislavskom kraji**. **Najvyššia** zaškolenosť detí vo veku **7 rokov** bola v **Banskobystrickom kraji**. U všetkých detí vo veku od 2 do 7 rokov bola zaznamenaná nadpriemerná zaškolenosť v Trnavskom a Trenčianskom kraji. Nadpriemerná bola aj miera zaškolenosti detí vo veku 3 – 7 rokov v Nitrianskom kraji, vo veku 5 rokov v Žilinskom kraji a 2 rokov v Košickom kraji. Miera zaškolenosti detí vo veku **4 – 7 rokov** v MŠ (vrátane špeciálnych tried) v roku 2006 bola **najnižšia v Košickom kraji**. Zaškolenosť detí vo veku 3 rokov bola najnižšia v Prešovskom kraji (51,69 %), v ktorom bola aj podpriemerná miera zaškolenosti detí vo všetkých ostatných vekových kategóriách, pre ktoré sú MŠ určené.

Miera zaškolenosti detí v MŠ (vrátane špeciálnych tried) v roku 2006 vo veku 2 rokov v porovnaní s rokom 2005 sa v **Trenčianskom kraji zvýšila** a v ostatných siedmich krajoch **znížila** najvýraznejšie v **Banskobystrickom kraji**. Naopak, miera zaškolenosti detí vo veku 3 – 6-rokov sa vo väčšine krajov zvýšila. Najvýraznejší nárast bol zaznamenaný v Žilinskom kraji, v Trenčianskom kraji a v Banskobystrickom kraji, v ktorom bol zaznamenaný aj najvýraznejší nárast miery zaškolenosti detí vo veku 7 rokov.

Zaškolenosť detí v MŠ v poslednom roku pred vstupom do ZŠ je ťažké presne určiť. Podľa výsledkov z doplnkového zisťovania ÚIPS o deťoch zaevidovaných pri zápise do ZŠ v SR v rokoch 2006 a 2007 možno konštatovať, že v poslednom roku pred vstupom do ZŠ miera účasti detí v MŠ v SR je vysoká. Na úrovni **celej SR** v roku 2006, i v roku 2005 bola zhruba **91 %**.

Uplatnenie absolventov stredných škôl v praxi

ÚIPS, Bratislava 2007

Celkový počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie sa v období **jún 2006 až máj 2007** pohyboval v rozpätí **od 296 541 do 247 373**. Nezamestnaní absolventi škôl tvorili **5,7 %**

z celkového počtu. V septembri 2006 tento podiel narástol na **7,8 %** a do mája nasledujúceho roku sa znížil na **5,2 %**.

V rámci **SŠ** dosahovali najvyšší priemerný podiel **36,8 %** absolventi SOŠ, absolventi SOU bez maturity **27,4 %**, SOU s maturitou **27,3 %** a G **8,5 %**. Miera nezamestnanosti absolventov **SŠ** v septembri 2006 bola **18,6 %**. Najvyššia **22,9 %** bola u absolventov OU a U, SOŠ **10,4 %** a SOU **9,2 %**. Praktické školy mali **5 %** a G **2,6 %** mieru nezamestnanosti.

Z pohľadu regiónov dosahovali **najvyššiu** absolventskú mieru nezamestnanosti **Košický, Prešovský** a **Banskobystrický** kraj, **najnižšia** je dlhodobo v **Bratislavskom** kraji. Priemerná miera nezamestnanosti absolventov G sa pohybovala v Bratislavskom kraji do **1,1 %** v Banskobystrickom a Košickom kraji do **3,7 %**. Najvyššia nezamestnanosť absolventov SOŠ bola v Banskobystrickom kraji **11,6%** a v Bratislave dosahovala **3,4 %**. Priemerná miera nezamestnanosti absolventov SOU s maturitou bola najvyššia v Košickom kraji **14,7 %** a najnižšia v Bratislavskom kraji **4,8 %**. Absolventi nematuritných odborov dosahovali najvyššiu nezamestnanosť v Banskobystrickom kraji **16,6 %**, Bratislavskom **4,2 %**.

Anticipácia vývoja neštátnych škôl do roku 2010

ÚIPS, Bratislava 2006

Anticipácia vývoja neštátnych škôl obsahuje základné kvantitatívne ukazovatele materských, základných a stredných škôl do roku 2010. Je tu premietnutá zmena demografického vývoja po roku 2002, keď sa zastavil dlhodobý pokles počtu novonarodených detí. Zakladanie škôl prebiehalo z iniciatívy rodičov, pedagógov, cirkevných predstaviteľov a podnikateľov. V školskom roku 2006/2007 navštevovalo **MŠ 3 500** detí v **79** neštátnych školách, čo je **2,5 %** všetkých detí v MŠ. V **137** neštátnych **ZŠ** bolo **26 478** žiakov, t. j. **5,2 %** všetkých žiakov ZŠ. Na **84** neštátnych **G** študovalo **18 962** žiakov, čo tvorí **19 %** všetkých žiakov G. V **62** neštátnych **SOŠ** študovalo **8 299** žiakov, v **25** neštátnych **SOU** **7 006** a v **7** neštátnych **ZSŠ** **3 633** žiakov. Neštátne SOŠ, ZSŠ a SOU sa podieľajú na celkovom počte žiakov **8,9 %**.

Výsledky prehľadu vývoja neštátnych škôl je možné zhrnúť do nasledujúcich konštatovaní:

1. Spoločnou vlastnosťou pre všetky druhy neštátnych škôl je ich rastúci trend.
2. Vývoj jednotlivých druhov škôl bol však rôzny. Rovnomerne rozložený bol **vývoj počtu žiakov** na cirkevných a súkromných G. Ich počet sa ročne **zvyšoval** od roku 2003 **o 927 žiakov** na cirkevných G a **o 238 žiakov** na súkromných G. Počet žiakov na súkromných a cirkevných SOŠ, ZSŠ, SOU a taktiež počet detí v súkromných MŠ mal po počiatočnom náraste stagnujúci charakter, dokonca pokles, po ktorom nasledoval opätovný nárast.
3. V priebehu posledných troch rokov došlo takmer k **3-násobnému** zvýšeniu počtu detí **v cirkevných** a **5-násobnému** zvýšeniu **v súkromných MŠ**. Počet žiakov v **súkromných ZŠ** vzrástol **4,5-násobne** a počet žiakov na **súkromných SOŠ** a **SOU** vzrástol **1,7-násobne**.
4. Okrem spôsobu vývoja sa jednotlivé neštátne školy líšili aj tým, aký podiel získali na celkovom vzdelávaní. **Najvýraznejšie** sa v tomto smere **presadili cirkevné** a **súkromné G**, ktorých podiel bol v minulom školskom roku **19 %**, ďalej nasledovali **SOŠ, ZSŠ, SOU** s **8,9 %**, **ZŠ** s **5,2 %**. **Najnižší podiel** mali **neštátne MŠ**, ktoré navštevovalo len **2,5 %** detí.
5. Pri zachovaní dynamiky neštátnych škôl v posledných rokoch by sa najvýraznejšie v porovnaní so súčasnosťou zmenil počet detí v MŠ. Do roku **2010** by sa v **cirkevných MŠ** **zvýšil 1,8-krát** a v **súkromných MŠ 2,7-krát**. Počet žiakov v súkromných ZŠ by vzrástol **1,9-krát** ale v **cirkevných ZŠ** by došlo k poklesu **o 5 %**. Nárast počtu žiakov na **G** by bol miernejší na **súkromných G** **o 9,9 %** a na **cirkevných G** **o 5,3 %**. Počet žiakov v **súkromných SOŠ, ZSŠ a SOU** by sa zvýšil **o 6,6 %** a v **cirkevných** by mierne poklesol **o 2 %**.

Uplatňovanie ľudských práv v základných a stredných školách

ÚIPŠ, Bratislava 2006

Odbor mládeže a športu, oddelenie analýz a výskumu mládeže **ÚIPŠ**, riešil v roku 2006 výskumné úlohy zamerané na zistenie miery dodržiavania a uplatňovania **ľudských práv a práv dieťaťa**, ako aj na zmapovanie kvality výučby k ľudským právam v Slovenskej republike. Výskumu sa zúčastnilo **905 žiakov** 8. a 9. ročníkov ZŠ a **849 žiakov** SŠ.

Na základe porovnania typov porušení práv v školskom prostredí s výsledkami výskumov z roku 2004 a 2005 identifikovaných žiakmi v **ZŠ** a **SŠ** možno skonštatovať, že v oboch druhoch škôl sa vyskytujú **rovnaké porušenia práv**. Poradie prvých štyroch najfrekvencovanejších porušení práv v školskom prostredí je rovnaké v ZŠ i SŠ. Medzi porušenia práv, ktoré uviedli **žiaci ZŠ** vo výraznej miere patrí **šikanovanie** (ZŠ – 45,5 %, SŠ – 37 %) a **fyzický trest** (ZŠ – 12,5 %, SŠ – 8,6 %). Naopak **ponuku, predaj a požívanie drog** uviedli vo väčšej miere žiaci SŠ (ZŠ – 14,2 %, SŠ – 18,8 %), ako aj **nespravodlivé ohodnotenie** (ZŠ – 4,1 %, SŠ – 5,7 %). Žiaci ZŠ sa nestťažovali na nedostatočné vysvetlenie učiva.

V **rodinnom prostredí** sú najfrekvencovanejšími typmi porušenia práv **nemožnosť prejavit' svoj názor, fyzický trest, diskriminácia, šikanovanie** a iné. Pozitívnym zistením je, že žiaci vo výskume v roku 2006 uviedli v menšej miere výskyt psychického trestu, nedostatočnej starostlivosti a ponuky, predaja a požívania drog. Medzi porušenia práv, ktoré uviedli vo výrazne väčšej miere žiaci ZŠ patria iné porušenia práv (ZŠ – 14,9 %, SŠ – 10,9 %) a nedostatočná starostlivosť (ZŠ – 1,6 %, SŠ – 0,5 %). Naopak diskrimináciu (ZŠ – 9 %, SŠ – 12,3 %), predaj a požívanie drog (ZŠ – 2,7 %, SŠ – 6,6 %) uviedli vo väčšej miere žiaci stredných škôl. V roku 2006 sa s porušením práv v rodinnom prostredí stretlo **24,9 %** žiakov SŠ. Možno tiež skonštatovať, že v analyzovanom výskume neodpovedalo na otázku iba 6,1 % žiakov SŠ, kým v roku 2004 to bolo až 21,2 % žiakov.

Žiaci oboch typov škôl riešia problém porušenia práv s rovnakými osobami, avšak miera preferencie jednotlivých osôb sa mení. Poradie prvých troch preferovaných osôb pre riešenie porušenia práv v rodinnom prostredí je rovnaké u žiakov ZŠ i SŠ. Žiaci SŠ riešia porušenie práv vo výrazne väčšej miere so svojim partnerom (ZŠ – 7,3 %, SŠ – 17,7 %), kým žiaci ZŠ s iným rodinným príbuzným (ZŠ – 10,8 %, SŠ – 6,1 %) a so spolužiakom (ZŠ – 11,4 %, SŠ – 4,4 %). Žiaci ZŠ sa vo väčšej miere obracajú s riešením porušenia práv v rodinnom prostredí na linku dôvery (ZŠ – 5,7 %, SŠ – 2,7 %).

Depistáž v školách a školských zariadeniach

Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 2006/2007

V školskom roku 2006/2007 sa uskutočnila depistáž celoslovenského charakteru v školách a školských zariadeniach. Cieľom bolo **zistiť potrebu poradenských služieb v školách**. Do depistáže sa zapojili všetky PPP, prostredníctvom nich sa do škôl distribuovali depistážne dotazníky. V jednotlivých krajoch sa prieskumu zúčastnilo **32 – 84 % škôl (ZŠ a SŠ)**. **Prieskumom** sa získal štatistický odhad počtu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Celkový počet **žiacov s poruchami správania** v SR je **28 271**, z toho starostlivosť sa dostáva **13 339** žiakom, bez starostlivosti je **14 932** žiakov. PPP poskytuje starostlivosť **8 204** žiakom, ŠPP **3 151** žiakom, v starostlivosti iných subjektov je **1 843** žiakov.

Podľa odhadu z prieskumu je celkový počet **žiacov s vývinovými poruchami učenia** v SR **44 386** žiakov. V starostlivosti poradenských zariadení a iných organizácií je **32 477** žiakov, bez nej **11 909** žiakov. PPP poskytuje odborné služby **21 302** žiakom, ŠPP **9 691** žiakom, **1 280** žiakom poskytujú služby iné subjekty.

Celkový počet **žiacov so zdravotnými poruchami** v SR je **12 413**, z toho starostlivosť sa dostane **7 558** žiakom. Služby PPP využíva 3 120 žiakov, služby ŠPP **1 991** žiakom, **4 855** žiakov je v starostlivosti iných inštitúcií. Bez akejkoľvek starostlivosti je **4 855** žiakov.

Kariérne poradenstvo potrebuje v SR celkove **14 570** žiakov. Poskytlo sa **3 946** žiakom, **10 624** žiakom sa táto služba nesprostredkovala. Kariérne poradenstvo sa realizovalo **3 049** žiakom v PPP, **502** žiakom v ŠPP a **301** žiakom v inom zariadení.

Iba na základe uvedených druhov starostlivosti (pre žiakov s poruchami správania, poruchami učenia, so zdravotným postihnutím a pre profesionálne nerozhodnutých klientov) vyplýva, že **na jedného psychológa ročne pripadne 310 – 369 klientov**. Podľa realizovanej odbornej činnosti ročne pripadá na jedného odborného zamestnanca PPP 150 klientov.

Depistáž priniesla výsledky, ktoré umožňujú exaktnú kvantifikáciu a definíciu potrieb odbornej starostlivosti o žiakov. Záverom prieskumu je, že **požiadavka presahuje možnosti systému poradenských služieb**, personálne nie je možné uspokojiť všetky potreby žiakov, ktorí vyžadujú odborné služby.

Aktivity luventy v oblasti neformálneho vzdelávania detí a mládeže a pedagogických zamestnancov škôl/školských zariadení v školskom roku 2006 – 2007

luventa 2007, Konceptcia štátnej politiky voči deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013; Návrh legislatívneho zámeru zákona o mládeži; Národná správa o implementovaní spoločných cieľov pre dobrovoľnícke aktivity mladých ľudí v Slovenskej republike, Európska komisia, 2006; Prieskum názorov mladých ľudí pre potreby kampane All different – All equal, Každý iný – všetci rovní.

V školskom roku 2006/2007 boli aktivity luventy (Inštitút mládeže) v oblasti neformálneho vzdelávania mládeže v čase mimo vyučovania orientované na výchovu **k ľudským právam**, na rozvíjanie kľúčových kompetencií a životných zručností detí a mládeže potrebných pre ich činnosť v žiackych samosprávnych orgánoch a na podporu dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí v občianskych združeniach a spolkoch. Cieľovou skupinou vzdelávania boli žiaci a učitelia ZŠ a SŠ, pracovníci zodpovední za problematiku výchovy a vzdelávania mládeže v regionálnych a miestnych samosprávach, aktivisti v občianskych združeniach.

Aktivity v oblasti výchovy k ľudským právam boli realizované prostredníctvom kampane **Rady Európy Každý iný – všetci rovní**. Seminárov k témam participácia, ľudské práva a kultúrna rozmanitosť sa v Košiciach, Bratislave a v Martine zúčastnili najmä učitelia **ZŠ a SŠ** a pedagogickí zamestnanci z Centier voľného času. V spolupráci so Združením informačných a poradenských centier mladých vydala luventa na podporu výchovy k ľudským právam pracovný zošit pre žiakov a metodický materiál pre učiteľov a pracovníkov s mládežou pod názvom *Edukačný materiál k výchove k ľudským právam*. Vypracovala odborné korektúry manuálu Rady Európy pre výchovu k ľudským právam *Kompas*. Koordinovala a organizovala celoštátne kolo 9. ročníka Olympiády ľudských práv pre žiakov SŠ.

Cieľom organizačno-vzdelávacích aktivít v oblasti mládežníckej participácie na živote obce a krajiny bolo vytvárať predpoklady pre spoluprácu a výmenu skúseností žiackych školských rád na Slovensku a získať tak informácie o súčasnom stave a ich činnosti. Celoslovenskej konferencie *Participácia študentov na školskej samospráve a výchova k zastupiteľskej demokracii na SŠ v SR* sa zúčastnili žiaci z **85 SŠ** a **pedagogickí koordinátori žiackych školských rád**. Účastníci konferencie rokovali o možnostiach spoluúčasti žiakov na riešení životných a študijných problémov na SŠ a o činnosti žiackych školských rád. K zlepšeniu činnosti žiackych samosprávnych orgánov vydala metodickú príručku *Tretia vlna* s praktickými radami, informáciami a odporúčaniami.

Pre potreby Európskej komisie spracovala luventa zhodnotenie programu Európskej únie **MLÁDEŽ**, na ktorý v rokoch 2007 – 2013 nadväzuje program *Mládež v akcii*. Program je zameraný na podporu neformálneho vzdelávania mladých ľudí v oblasti aktívneho občianstva, solidarity, vzájomného porozumenia a európskej spolupráce mládeže. Seminár *Rozvoj výskumu mládeže na Slovensku a mládežnícka politika*, vytvoril priestor na komunikáciu medzi výskumníkmi a naznačil línie ďalšieho rozvoja výskumu mládeže z pohľadu Slovenska a Európskej únie. Národná správa o dobrovoľníctve na Slovensku, spracovaná pre Európsku komisiu, mapuje oblasti implementácie spoločných cieľov dobrovoľníckych aktivít mladých ľudí.

V oblasti rozvoja legislatívy spolupracovala Iuventa pri príprave legislatívneho návrhu zákona o podpore a rozvoji práce s deťmi a mládežou a vypracovala podklady k základom novej koncepcie štátnej politiky voči deťom a mládeži v Slovenskej republike na roky 2008 – 2013. Na stránke www.vyskummladeze.sk možno nájsť archív výskumov mládeže na Slovensku od roku 1992. Informácie o možnostiach ako rozširovať dobrovoľnícke služby a ako vzdelávať dobrovoľníkov poskytuje portál o dobrovoľníctve www.dobrovolnictvo.sk a publikácia *Ja nie som dobrovoľník ja to robím iba tak*.

5 Podnety a odporúčania Štátnej školskej inšpekcie

Školám a školským zariadeniam

- Vyžívať IKT vo vyučovacom procese.
- Podporovať uplatňovanie progresívnych metód a foriem práce vo výchovno-vzdelávacom procese.
- Zefektívniť činnosť metodických orgánov.
- Vytvárať priestor na sebahodnotenie žiakov a využívať spätnú väzbu pri priebežnom hodnotení.
- Osvojiť si interaktívne formy práce, ktoré rozvíjajú komunikáciu a tvorivosť žiakov, prehlbujú aktívnu slovnú zásobu a pod.
- Dôsledne dodržiavať učebné plány a plniť učebné osnovy.
- Zlepšiť kvalitu vedenia pedagogickej dokumentácie.
- Dodržiavať psychohygienické zásady pri zostavovaní rozvrhu hodín.
- Skvalitniť výkon štátnej správy v 1. stupni.
- Zvýšiť úroveň riadiacej práce vedúcich pedagogických zamestnancov.
- Skvalitniť vnútorný kontrolný systém zefektívnením hospitačnej činnosti.
- Zabezpečiť vyššiu odbornosť vyučovania.
- Zlepšovať postupne priestorové podmienky škôl a školských zariadení v spolupráci so zriaďovateľmi.
- Dôsledne dodržiavať právne predpisy pri prijímaní detí a žiakov do škôl/školských zariadení.
- Vyvarovať sa nútenia rodičov platiť vysoké sumy na opravy, údržbu a učebné pomôcky cez rodičovské združenia a rôzne nadácie.
- Venovať sa zvyšovaniu právneho vedomia pedagogických zamestnancov.
- Zlepšovať úroveň komunikácie s učiteľmi, rodičmi a s radou školy; rešpektovať ich zákonné práva.
- Venovať zvýšenú pozornosť klasifikácii správania, pri podstatnom zhoršení prospechu alebo správania informovať rodiča preukázateľným spôsobom.
- Venovať pozornosť rešpektovaniu ľudských práv žiakov, ich ľudskej dôstojnosti, včas odhaľovať prejavy šikanovania alebo psychického nátlaku tak zo strany spolužiakov, ako aj učiteľov.
- Pri prejednávaní závažných vecí jednať s rodičmi žiaka za prítomnosti ďalšieho člena vedenia školy, z jednania urobiť písomný záznam.
- Dôkladne sa oboznámiť so zákonom č. 152/1998 Z. z. o sťažnostiach; venovať pozornosť aj ústnym sťažnostiam a všetky sťažnosti, na ktorých vybavenie je riaditeľ školy kompetentný, vybavovať v súlade so zákonom; problematike sťažností sa venovať i v spolupráci s rodičovským združením a radou školy, upozorniť rodičov, že na vyučujúceho je kompetentný riešiť sťažnosť riaditeľ školy.
- Dôkladne sa oboznámiť s platným znením zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní.
- Venovať náležitú pozornosť oprávneným pripomienkam rodičov i žiakov, a tak predchádzať vzniku konfliktov a podávaniu sťažností.
- Mimo rámca kontrolnej kompetencie školskej inšpekcie, na základe obsahu podaní tiež odporúčame dôkladne sa oboznámiť s platným znením zákona č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a náležitú pozornosť venovať ochrane osobných údajov.
- V rámci možností riešiť problémy, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami správania.

- Podstatne väčšiu pozornosť venovať kontrole požívania alkoholu u učiteľov.
- V rámci prevencie sa snažiť zamedziť požívaniu alkoholických nápojov žiakmi, a to najmä na podujatiach organizovaných školou (výlety, exkurzie, lyžiarske výcviky).
- Monitorovať účinnosť prevencie drogovej závislosti.
- Vytvárať optimálne podmienky na efektívnu prácu koordinátorov prevencie drogových závislostí a ich ďalšie vzdelávanie.
- Zamerať kontrolnú činnosť v ZŠ na časový rozpis učiva v časovo-tematických plánoch tak, aby boli v súlade s učebnými osnovami a vzdelávacím štandardom.
- Zapojiť do rozvíjania čitateľskej gramotnosti učiteľov všetkých vyučovacích predmetov.
- Získať rodičov žiakov pre podporu rozvíjania ČG zaujímavými aktivitami.
- Realizovať skupinové čitateľské projekty rozvíjajúce sociálne zručnosti žiakov.
- Zadávať žiakom individuálne čitateľské projekty vyžadujúce osobnú prezentáciu a tým rozvíjať personálne zručnosti žiakov.
- Spolupracovať so ZŠPP, rešpektovať špeciálnopedagogické odporúčania k integrácii detí a žiakov.
- Zapájať deti do rozhodovania o výchovno-vzdelávacej činnosti, poskytnúť im možnosť spolupodieľať sa na jej riadení.
- Uplatňovať pri realizácii VVČ progresívne metódy a formy práce, diferencovať nároky na deti vzhľadom na ich rozvojové možnosti a schopnosti, využívať rôznorodé formy hodnotenia detí, cieľavedome viesť deti k sebahodnoteniu.
- Klásť v MŠ pri plnení obsahu výchovy a vzdelávania z telesnej výchovy dôraz na výber cvikov, rešpektovanie fáz napätia a uvoľnenia a frekvenciu zaraďovania dychových cvičení, diferenciaciu cvikov, používanie telovýchovnej terminológie a prezliekanie 5 – 6-ročných detí do cvičebných úborov.
- Zefektívniť v MŠ vedenie a funkčnosť pedagogickej diagnostiky, zistenia pravidelne zaznamenávať, analyzovať a cieľavedome využívať na podporu optimálneho rozvoja detí.
- Sfunkčniť a zintenzívniť vzájomnú spoluprácu vedenia ZŠ s MŠ.
- Budovať odborné personálne obsadenie ZŠPP v súlade s potrebami klientov.
- Zintenzívniť rané poradenstvo, depistáž detí a žiakov a osvetovú činnosť najmä prostredníctvom webového poradenstva.

Ministerstvu školstva SR

- Prehodnotiť stav učebníc odborných predmetov pre ZŠŠ a iniciovať vydanie nových.
- Iniciovať spracovanie učebníc a učebných textov pre variant B a C ŠZŠ v slovenskom jazyku a v jazyku národnostných menšín, vytvoriť alternatívne učebné texty v rôznych stupňoch náročnosti.
- Zabezpečiť nahrávky skladieb na CD nosičoch viažuce sa na učebné texty v učebniciach hudobnej náuky pre jednotlivé ročníky ZUŠ.
- Zabezpečiť doplnkové učebné texty zamerané na prevenciu drogovej závislosti pre každého žiaka; prehodnotiť v spolupráci s ŠPÚ doplnkové učebné texty a metodické materiály týkajúce sa prevencie drogovej závislosti využívané v ŠZŠ s ohľadom na mentálnu úroveň žiakov.
- Zabezpečiť metodické príručky na realizáciu prevencie drogovej závislosti pre všetkých učiteľov; iniciovať tvorbu metodických a propagačných materiálov zameraných na prevenciu drogovej závislosti pre všetky druhy škôl.
- Určiť hornú hranicu veku žiaka pri vzdelávaní v ŠZŠ a PŠ, aby sa zabránilo manipulácii so vzdelávaním žiakov s ťažkým postihnutím a s odloženou školskou dochádzkou.

- Vydať pre ŠZŠ s vyučovacím jazykom maďarským vysvedčenia na slovné hodnotenie žiakov vzdelávaných v B variante a triedny výkaz.
- Vydať dodatok k učebným plánom ZUŠ schváleným MŠ SR dňa 22. 12. 2003 pod č. 11 215/2003 s platnosťou od 1. septembra 2004 (chýba učebný plán na vyučovanie zobcovej flauty).
- Vydať katalógové listy žiakov výtvarných odborov, text predtlačne zosúladiť s učebnými plánmi.
- Spracovať metodické usmernenie k riadeniu ZŠ s MŠ a vedeniu dokumentácie v týchto subjektoch.
- Vydať aktuálnu sieť škôl a školských zariadení v SR.
- Zaraďovať učebné a študijné odbory do siete škôl len vtedy, keď je splnený normatív priestorovej, materiálnej a prístrojovej vybavenosti pri výučbe odborného výcviku v učebnom odbore (ak normatív existuje).
- Vytvoriť legislatívne podmienky na terénnu starostlivosť (veľký rozsah územnej pôsobnosti, klienti zo sociálne znevýhodneného prostredia sú bez finančných prostriedkov).
- Upraviť finančný normatív základných prostriedkov potrebných na uspokojenie potrieb klientov ZŠPP.
- Legislatívne doriešiť:
 - vo vyhláske o ukončovaní štúdia na stredných školách za akých podmienok, v akom termíne a ktorej profesijnej komore je riaditeľ školy povinný predložiť na vyjadrenie témy na písomnú a praktickú časť záverečnej skúšky a menovanie podpredsedu školskej maturitnej komisie pre zameranie bilingválne gymnázium,
 - povinnosť riaditeľov škôl uvádzať pri prijímaní žiakov do učebného odboru, ktorého obsah vzdelávania a prípravy má spoločný základ v 1. ročníku pre všetky zamerania, aj zameranie, prípadne legislatívne upraviť kritériá, na základe ktorých sa po skončení 1. ročníka budú žiaci zaraďovať do jednotlivých zameraní učebného odboru,
 - zodpovednosť riaditeľa školy za dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov,
 - vydávanie vyjadrení k školskej integrácii intelektovo nadaných žiakov (sú v starostlivosti PPP, ale vyjadrenie k školskej integrácii vydáva ZŠPP),
 - prijímanie žiakov na osemročné gymnáziá,
 - kontrolné kompetencie voči pedagogicko-psychologickým a špeciálnopedagogickým poradniam.

Štátnemu pedagogickému ústavu

- Vypracovať didaktický materiál pre učiteľov v špecializovaných triedach.
- Dopracovať časť Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách týkajúcu sa realizácie jazykovej výchovy v slovenskom jazyku pre materské školy s výchovným jazykom národnostných menšín.
- Zabezpečiť školenie zamestnancov ZŠPP k elektronickej evidencii klientov.
- Určiť štandardné vybavenie ZŠPP testami podľa zamerania zariadenia.

Štátnemu inštitútu odborného vzdelávania

- Vypracovať učebné plány pre vyučovanie učebného odboru autoopravár v jazyku národnostných menšín.

Metodicko-pedagogickým centrá

- Zaradiť do plánu vzdelávacích aktivít projekty na:
 - vzdelávanie riadiacich zamestnancov škôl/školských zariadení zamerané na aktuálne trendy školského manažmentu a uplatňovanie školskej legislatívy v praxi,

- vzdelávanie učiteľov s dôrazom na efektívne uplatňovanie a využívanie vzdelávacích štandardov s exemplifikačnými úlohami vo výchovno-vzdelávacom procese,
- vzdelávanie učiteľov základných a stredných škôl v oblasti rozvoja čitateľskej gramotnosti,
- vzdelávanie učiteľov zamerané na využívanie moderných foriem a metód vyučovania a výchovno-vzdelávacej činnosti rozvíjajúcich kľúčové kompetencie detí a žiakov,
- ďalšie vzdelávanie učiteľov ZUŠ,
- zefektívnenie činnosti metodických orgánov škôl a školských zariadení,
- na metodickú pomoc učiteľom škôl pre žiakov s telesným postihnutím, spracovať metodické materiály s problematikou výchovy a vzdelávania týchto žiakov,
- ďalšie vzdelávanie odborných zamestnancov ZŠPP na zefektívnenie odbornej činnosti.
- vykonávanie pedagogickej diagnostiky v MŠ a využívanie poznatkov z nej.
- Zintenzívniť komunikáciu hlavne s vidieckymi MŠ prostredníctvom poštou doručených ponukových listov na priebežné/ďalšie vzdelávanie z dôvodu nízkeho počtu vidieckych materských škôl s pripojením na internet.
- Organizovať pre učiteľov cudzích jazykov výmenné pobyty a zahraničné stáže.
- Poskytovať metodické rady pri riešení konkrétnych prípadov drogovej závislosti a zvyšovať právne vedomie koordinátorov.

Zriaďovateľom škôl a školských zariadení

- Poskytovať poradenstvo riaditeľom základných škôl pri zriaďovaní špeciálnych tried a tried s rozšíreným vyučovaním predmetov (cudzích jazykov, športovej prípravy a pod.).
- Venovať pozornosť stavu a údržbe budov škôl a školských zariadení z hľadiska dodržiavania bezpečnosti a ochrany zdravia pri výchove a vzdelávaní.
- Modernizovať, podľa finančných možností, v spolupráci s riaditeľmi škôl a školských zariadení priestorové a materiálno-technické vybavenie škôl.
- Pokračovať v racionalizácii SOU.
- Zabezpečiť podľa finančných možností zlepšenie priestorových a materiálno-technických podmienok špeciálnych škôl.
- Vytvárať podmienky na ďalšie vzdelávanie učiteľov a riaditeľov škôl a školských zariadení, sledovať absolvovanie prípravy vedúcich pedagogických zamestnancov.
- Nezhoršovať personálne podmienky v materských školách (neskracovať úväzky učiteliek, neprepúšťať kvalifikované učiteľky a nenahrádzať ich v popoludňajšom čase upratovačkami a inými nekvalifikovanými zamestnancami).
- Zosúladiť názvy škôl na vonkajšom označení budov škôl a školských zariadení, pečiatkach a v zriaďovacích listinách so sieťou škôl a školských zariadení.
- Preveriť pripravenosť škôl na vyučovanie učebného odboru autoopravár z hľadiska personálnych, priestorových a materiálno-technických podmienok pred požiadaním o zaradenie odboru do siete škôl.
- Zabezpečiť kvalitné vzdelávanie a prípravu na výkon povolania v učebnom odbore autoopravár racionalizáciou siete SOU a ZSS.
- Metodicky usmerňovať a koordinovať činnosť škôl a školských zariadení.
- Zlepšiť materiálno-technické vybavenie škôl vo vzťahu k činnosti v oblasti prevencie drogovej závislosti.
- Pri odstupovaní podaní dodržiavať platné právne predpisy; vybavovať len tie podania, na ktoré je zriaďovateľ vecne príslušný – dôsledne dodržiavať § 13 ods. 1 zákona č. 596/2003

Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

- Pri menovaní a odvolávaní riaditeľov škôl a školských zariadení dôsledne dodržiavať právne predpisy (napr. spĺňanie kvalifikačných požiadaviek stanovených právnymi predpismi, menovanie uskutočniť výlučne na návrh rady školy). Do výberového konania v súlade so zákonom poverovať len osoby, ktoré spĺňajú odbornú a pedagogickú spôsobilosť, a to najviac na pol roka.
- Rešpektovať autonómiu školy, riaditeľov škôl i učiteľov.
- Zmeny v sieti uskutočniť až na základe rozhodnutia MŠ SR.

Výskumnému ústavu detskej psychológie a patopsychológie

- Štandardizovať nástroje alebo diagnostické techniky špeciálnopedagogických odborných vyšetrení, prípadne odborných intervencií.

Ústavu informácií a prognóz školstva

- Poskytnúť jednotnú metodiku zadávania podkladov pre vypracovanie výkazu o ZŠPP, doriešiť nejednotnosť v systéme evidencie klientov poradenských zariadení.

Pedagogickým fakultám

- Otvárať rozširujúce štúdium špeciálnej pedagogiky – študijný odbor logopédia.

Protidrogovému fondu

- Zlepšiť informovanosť vedení škôl a koordinátorov vo vzťahu k príprave a realizácii projektov a možnostiam získania finančných grantov.